

SLEPENEC 9

PŘÍRUČKA PRO ČEKATELSKÉ ZKOUŠKY

kolektiv autorů

vydala ORJ PRAHA 8

PRAHA 2010

Kolektiv autorů. *Slepenec 9: Příručka pro čekatelské zkoušky*.
1. vydání. Praha: ORJ Praha 8, 2010. 84 s.

© ORJ Praha 8, 2010

© Petr Brabec, Dagmar Brabcová, Martin Hejhal,
Blanka Hejhalová, Michal Kojan, Jan Křivan,
Karel A. Novák, Jana Ptáčková, Vojtěch Scheinost,
Jan Stuchlík, Martin Šimáček, Jiří Šumbera, Václav Zeman, 2010

OBSAH

Vítej, odvážný skaute či skautko!	5
Co je to skauting?	6
<i>Martin Hejhal – Hejkal</i>	
K historii mezinárodního skautingu a skautingu v českých zemích v letopočtech	8
<i>Petr Brabec – Juan</i>	
Fotoalbum z našich počátků	11
<i>Vojtěch Scheinost – Joe</i>	
Východiska skautingu, cíl skautského hnutí	14
<i>Karel A. Novák</i>	
Základní principy skautingu	15
<i>podle 26. světové skautské konference, Montreal 1977</i>	
Metodika skautské výchovy	18
<i>Blanka Hejhalová, Karel A. Novák, Martin Hejhal – Hejkal, Michal Kojan – Ptero</i>	
Nový výchovný program Junáka	31
<i>Václav Zeman – Šík</i>	
Vůdcova administrativa aneb trocha organizační práce	34
<i>Michal Kojan – Ptero</i>	
Organizace hnutí	36
<i>Václav Zeman – Šík, Jan Křivan – Zilvar</i>	
Prevence – účinná zbraň proti závislosti (drogy, sekty)	38
<i>Martin Šimáček – Šimi</i>	
Jak na média v oddíle	41
<i>Václav Zeman – Šík</i>	
Skauti můžou být ekology!	43
<i>Martin Šimáček – Šimi</i>	
Duchovní rozměr skautingu	49
<i>Jan Stuchlík</i>	
Pohled ateisty na první bod slibu	51
<i>Karel A. Novák</i>	
Psychologie a pedagogika	52
<i>Martin Hejhal – Hejkal</i>	
Rétorika v kostce	57
<i>Upravil Martin Hejhal – Hejkal (podle skript ČVUT – Rétorika pro každého)</i>	
Bezpečnost	58
<i>Jiří Šumbera – Ája</i>	
Řešení krizové situace a pojištění	60
<i>Jan Křivan – Zilvar</i>	
Základy hospodaření	63
<i>Jana Ptáčková</i>	
Právo	68
<i>Michal Kojan – Ptero, René Fišer – Fiša</i>	
Lesní zákon	71
<i>Dagmar Brabcová</i>	

PŘÍLOHY

I. Čekatelská zkouška (obsah zkoušky a oprávnění absolventa)	75
II. Historie čekatelských kurzů na Praze 8	75
III. Odkazy	77
IV. Přehled nejznámějších drog a jejich účinků	77
<i>Martin Šimáček – Šimi</i>	
V. Vybrané paragrafy trestního zákoníku	78
<i>Michal Kojan – Ptero</i>	

Vítej, odvážný skaute či skautko!

Ceníme si toho, že se chceš po hlavě vrhnout do neznámých peřejí čekatelských. Budeme se snažit, abys z nich nevyšel/nevyšla nepozměněn/a. Připravili jsme pro tebe v pořadí devátý Slepeneček – pomocný text k čekatelským kurzům – a doufáme, že Ti bude užitečný.

Na úvod bychom chtěli předeslat, že tento text není v žádném případě dogmatický. Předpokládáme, že pokud ses rozhodl/a podstoupit čekatelský kurz a zkoušku, máš již svou vlastní představu o tom, co je to skauting a jak pracovat s dětmi. Naším úmyslem bylo předložit Ti podklad pro přemýšlení, domýšlení a formulování Tvých vlastních názorů. Nikdo z nás nemá patent na pravdu a v žádném případě není naším cílem, aby ses učil z tohoto textu jako z učebnice. Jestli snad máš v úmyslu učit se nazpaměť kapitoly o skautské ideji, metodice či o skautingu a víře, prosíme Tě, abys tak nečinil/a. Zamysli se, nakolik názor autora odpovídá Tvému a proč se Tvůj názor liší (protože se určitě alespoň v něčem lišit bude, minimálně budeš mít co dodat). Pokud svůj názor dokážeš zdůvodnit a obhájit, je vše v pořádku. Ber tedy tyto texty jen jako podnět, podklad pro formování Tvého vlastního postoje. Na druhou stranu je ale jasné, že kapitoly o právu, bezpečnosti nebo hospodaření nejsou příliš přístupné diskusi, neboť jde o pevně dané věci, které je třeba znát a držet se jich.

Jednotlivé příspěvky nekopírují přesně jednotlivé obory tak, jak jsou jmenovány v Řádu pro vzdělávání činovníků a činovníků Junáka (viz zde Příloha II). Rozdělili jsme si jejich psaní podle toho, kde jsme měli pocit, že můžeme čtenářům nejvíce prospět. U textů jsou uvedeny i odkazy na internetové stránky a knihy, kde můžeš najít podrobnější informace k daným tématům. Letošní Slepeneček byl oproti poslednímu vydání upraven tam, kde došlo oproti minulosti ke změnám (nový výchovný program, nový trestní zákoník, hospodaření, organizace, přidána byla kapitola o řešení krizových situací a o pojištění). Pevně doufáme, že knížečka, kterou držíš v rukou, zůstane slepencem jen podle jména, protože se do ní mnoho lidí snažilo dát to nejlepší, za což jim budiž vzdán dík. Ty, milý skoro-vůdče/vůdkyně, se jim nejlépe odměníš tím, že se nad obsahem následujících stránek zamyslíš a budeš nás bombardovat dotazy, připomínkami a námitkami, neboť není nic horšího než „bojovat se stíny“, lidmi, kteří sice jsou na kurzu fyzicky přítomni, ale jejich duše bloumá daleko, mimo dosah lektorů i ostatních frekventantů.

Na otázku, čím vším může být skauting, odpovídá následující text. Jako motivaci pro Tvoje další skautování (včetně toho nejbližšího čekatelského) zde uvádíme jeden z jeho krásných výkladů, který sepsala Věra Voňavková – Mauglí pro publikaci Tichou poštou (*Tichou poštou, několik dopisů o smyslu skautingu*, TDC, Praha 2006)

„Skauting je vlastně jedním z tisíců pokusů zlepšit svět. Filozofové všech dob – a nejen oni – toužili najít recept na všénápravu bídného stavu lidstva, chtěli přesvědčit lidi, že nemá cenu vraždit, rozmnožovat majetek na úkor druhých, ubližovat si. V základu skautingu je podobný cíl: zlepšit svět. Ne nějakým násilným převratem nebo změnou politických struktur, ale revolucí, která začíná v srdci člověka, tisíce malých posunů v nitru, které ale nakonec pomohou tomu, aby byl lepší i svět „venku“.

Skauting je jedno z řešení problémů světa, jehož základem je přesvědčení, že záleží na každém jednotlivém člověku. Že každý může o kousek zlepšit sám sebe a že tahle drobná práce na sobě se neztrácí – že má smysl pro mé okolí a že je vlastně mým nejúčinnějším příspěvkem ke zlepšení stavu (celého) světa.

Východiskem skautingu je přesvědčení, že svět může být skutečně lepší. Že v něm může být méně bídy, hladu, násilí, sebestřednosti. A že záleží na každém člověku, co pro to udělá. A že právě mladí lidé mají v sobě obrovskou sílu měnit věci v sobě a na základě toho i věci kolem sebe. Skauting je tedy projekt, jehož posláním je zlepšovat svět skrze jednotlivé lidi, kterým pomáhá vstoupit na cestu dobrovolného zájmu o vlastní rozvoj i rozvoj nejbližších lidí.“

Teď jen zbývá směle se do toho vrhnout! Chtěl/a jsi být čekatelem na vůdcovství (také se nám ten termín moc líbí) – tak se snaž! Zkus se prokousat pracným výplodem našich dlouhých letních i zimních večerů a směle dopisuj své poznámky, podtrhávej a škrtej. Cíl je sice jen jeden, ale cest k němu vede nespočetně. Vyber si tu svou a vezmi na ní i svůj oddíl. Přejeme Ti nepříliš pohodlnou cestu (protože pohodlí činí z lidí lenochy), horu nadšení a hořící srdce, neboť jen tak se neztratíš a nezůstaneš stát v půli cesty.

„K životu máme krátký čas, proto je důležité, abychom dělali to, co má smysl, a dělali to hned teď.“

Sir Robert Baden Powell

CO JE TO SKAUTING?

Martin Hejhal

Myslím, že pokud bych měl odpovědět stručně, pomohl bych si Platónovým příměrem a řekl bych, že skauting je krásné dobrodružství. Je to dobrodružná plavba po rozbouřeném moři, nikdy nekončící cesta na vrchol hory, sjíždění peřejí horské bystřiny. Je to putování za sluncem, prodírání se džunglí, zdolávání horských průsmyků. Je to cesta těch, kteří chtějí zlepšit svět. Cesta snilků, kteří se vydali za svým snem. Cesta, která nikdy nekončí, ale vždy znovu začíná. Cesta, ze které je lehké odbočit, ale na kterou se vrátit stojí mnoho úsilí. Cesta, na které je lehké klopýtnout, ale těžké znovu vstát. Cesta rytířů, kteří znovu a znovu zabíjejí nesmrtelného draka. Cesta plná překážek, ale také krásných chvil. Cesta nabízející výhled na ranní svítání.

A co bychom mohli říci o poutnících, kteří po ní trpělivě putují? Nesou hlavy vzhůru a hledí kupředu. Vědí, že nedojdou až na konec, vědí ale také, že po této cestě stojí za to putovat. Nejdou každý sám, ale po skupinkách. Starší pomáhají jít mladším, ale nejnápadnější jsou ti vpředu. Jsou to vůdci, kteří vedou své druhy a ukazují jim správný směr, když se cesta ztrácí a v džungli řve divoká zvěř. Poznáme je snadno podle očí. Vidí totiž nejdál a v očích se jim odráží lesk dalek. Viděli cíl, jež mladší poutníci zatím jen tuší. Vědí, kam putují a dodávají ostatním odvahy. Občas i oni zakolísají, tu je ale podepřou jejich pomocníci, jdoucí vedle nich. Rychlost putování se mění podle povahy cesty, poutníci se ale nezastavují. Vědí, že každé zakolísání nahrává zvěři číhající kolem. Dodávají si vzájemně odvahy a jdou stále dál, dál než oči většiny z nich dohlédnou.

Přirovnání jsou krásná, jak ale popsat skauting prostou řečí? Velmi obtížně, přesto to ale zkusíme: skauting má tři roviny: je hrou, výchovným hnutím a životním stylem.

Skauting je velmi náročný životní styl. Styl člověka, který se jednou provždy zavázal slibem čistoty ve slovech, myšlení i skutcích. „Jednou skautem, vždycky skautem,“ říká staré heslo. Je tomu tak. Skautem člověk nemůže chvíli být (na oddílových akcích) a chvíli nebýt (ve škole, v zaměstnání). Kdo se dal na vojnu, musí bojovat. Skautský slib zavazuje na celý život. Je to někdy těžké břemeno, pravda, a i skaut občas klopýtne, ale nikdy bychom to neměli vzdát.

Skauting je výchovné hnutí. Snažíme se jeho prostřednictvím přesvědčit ostatní, zvláště děti, že stojí za to být dobrými lidmi. Vychováváme ale také sebe, což je mnohem těžší. V těžkých chvílích se můžeme opřít o své přátele a spolubojovníky i o vědomí, kolik lidí na celém světě má stejný cíl jako my.

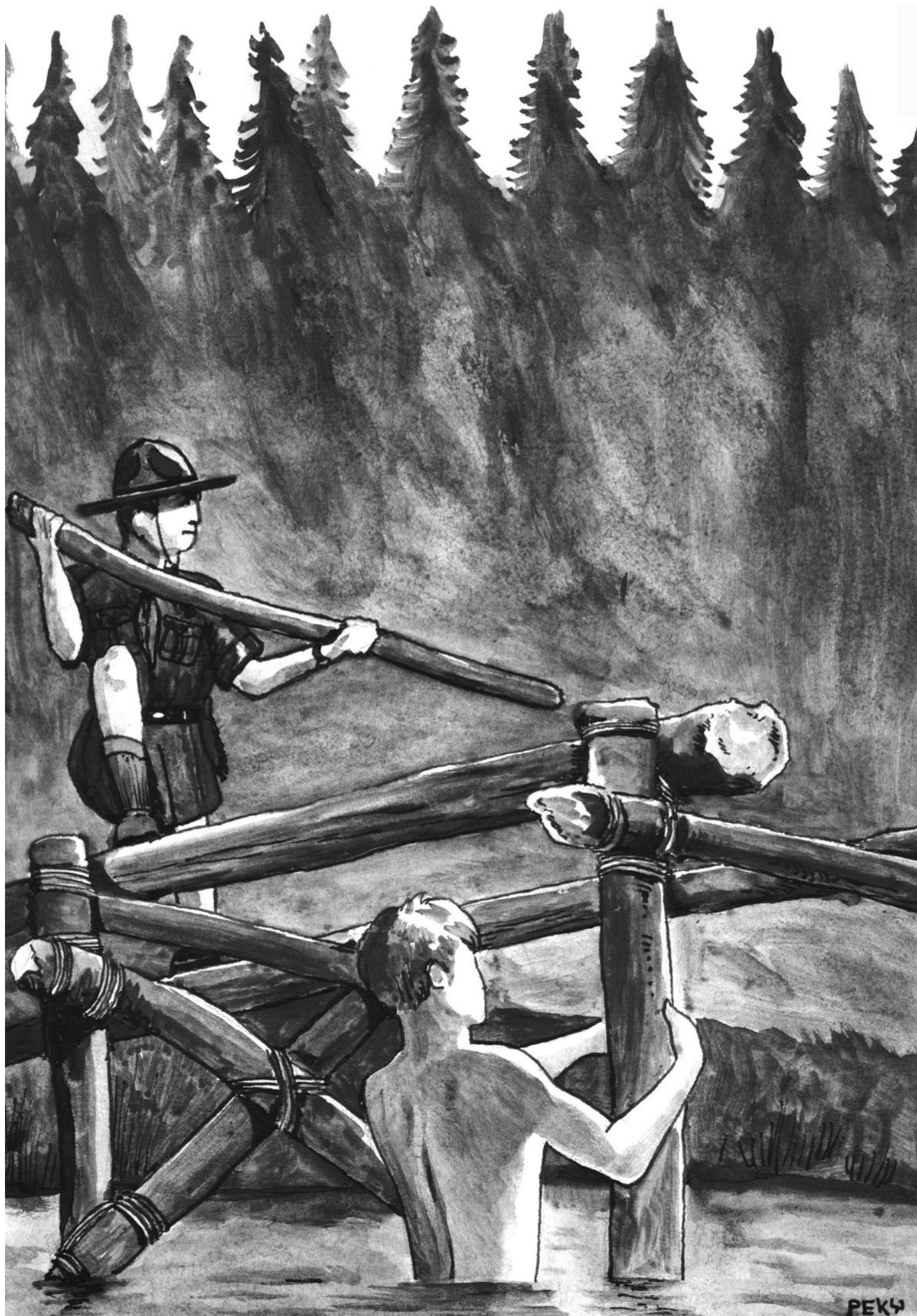
A za třetí, skauting je hra. Krásná hra plná dobrodružství, překvapení i překážek. Hra s ostatními, hra se sebou samým, co všechno dokážu. Nezapomínejme na to. Kdo si neumí hrát, ztrácí podstatnou část sebe sama. I když je to je to občas těžké, zkusme brát všechny problémy jako překážky, které nám do cesty staví zákeřný protihráč Život. Vyhrát podvodem sice občas lze, ale jen slaboch si tak ulehčuje svou situaci.

Nebo ještě jinak: Skauting je výchova dobrého občana cestou lesní moudrosti, jak zněl podtitul Baden-Powellovy příručky *Scouting for Boys*. Výchova dobrého občana je však především výchovou dobrého člověka. Proč cestou lesní moudrosti? Příroda je přece přirozeným prostředím člověka, nikoli moderní město. V přírodě se člověk učil využít v zápolení s živly a zvířaty svých schopností. Sem se také musí nakonec obrátit, aby nezničil sám sebe.

Otázka je jen jedna, každý skaut má však trochu jinou odpověď. Jedno by však mělo být jasné – být skautem znamená být zavázán povinností k dobru, sobě a ostatním lidem.

“Scouts of the World — Brothers Together”

K HISTORII MEZINÁRODNÍHO SKAUTINGU A SKAUTINGU V ČESKÝCH ZEMÍCH V LETOPOČTECH

Petr Brabec

V této zkrácené podobě skautské historie vynecháme předchůdce, tak oblíbené a tak často jmenované. Uvedu jen seznam jmen, jejichž dílo nebo činy směřovaly k ideálům a názorům uznávaným za základní pilíře skautingu. Kdo, co a jak hlásal nebo činil, patrně znáte ze základního školního vzdělání, případně doporučuji prostudovat podrobněji doporučenou literaturu. Jde o následující významné osobnosti: **Francois Rabelais, Jan Ámos Komenský, Jean Jacques Rousseau, J. B. Basedow, Henry D. Thoreau.**

1902 zakládá v USA Ernest Thompson Seton „Woodcraft Indians“, organizaci, jíž vtiskl rysy romantického života v přírodě a stává se tak předchůdcem skautingu. Tato organizace-hnutí se roku

1916 změnila na „Woodcraft League of America“.

Za zakladatele skautingu je pak považován anglický generál sir Robert Baden-Powell. Ten podle svých zkušeností a pozorování ze své vojenské služby v Africe pojímá myšlenku vychovávat hochy k takovým dobrým vlastnostem, které tam vyzoroval nejen u mladých Angličanů ale i u afrických dětí uvyklých životu v přírodě. Vzorem se mu stává kadetský sbor chlapců, vytvořený v bojích o Mafeking, jenž prokázal napadenému městu neocenitelné vojenské služby.

Tak nezávisle na Setonovi vytvořil program hnutí, které vede ke stejným cílům, staví se k nim však z pozice řádného občana státu, ne samotného jen přírodou obklopeného indiána. Z tohoto hlediska je významný jasný a účinný systém organizace a dobrovolné kázně.

Za vlastní počátek skautingu se obvykle považuje první pokusný tábor v roce

1907, který uspořádal Robert Baden-Powell na ostrově Brownsea ve snaze ověřit si zkušenosti ze své vojenské služby v Africe (zvyšování fyzické zdatnosti a získávání dobrých charakterových vlastností kadetů životem v přírodě) a jejich využití při výchově chlapců v řádné občany státu. Oficiální založení anglické organizace skautů se datuje však až na rok

1908. Od ledna také začíná vycházet na pokračování i „bible skautingu“ – *Scouting for Boys*. Baden Powell se vydává na okružní cestu Anglií, kde pořádá přednášky o „mírovém skautování“ pro mládež.

1909 – první sraz skautů v Londýně v Crystal Palace. Na závěr průvodu 11 000 skautů se prvně veřejně objevila i skupina dívek. Již v listopadu tohoto roku vyšla první směrnice pro práci skautek. Dostaly název „Girl guides“ a do znaku trojlístek.

1910 vzniká organizace skautek „Girl Guides Association“, jejíž předsedkyní se stává sestra zakladatele Agnes Baden-Powell. Skautskému výchovnému systému se dostává velké pozornosti a podpory nejen v Anglii, ale v celém světě. Pedagogové z různých zemí se jezdí přesvědčit o výchovných výsledcích skautingu a přesvědčení zakládají toto hnutí i na domácí půdě. Roku

1911 tak učinil i český profesor A. B. Svojsík a ve stejném roce již zakládá první skautský oddíl u nás. O rok později, roku

1912 již vydává knihu „Základy junáctví“ a pořádá první letní skautský tábor ve vorlovských lesích pod hradem Lipnicí. Je třeba říci, že A. B. Svojsík pouze nekopíroval zahraniční vzory (inspiroval se nejen Baden-Powellem a E. T. Setonem), ale – ve spolupráci s řadou nejčelnějších představitelů českého národa – vědců, spisovatelů, politiků (včetně T. G. Masaryka, A. Jiráka, universitních profesorů Drtiny, Čády aj.) – obohatil český skauting i o mnohé národní prvky (např. vzor Psohlavců, jako lidí statečných i opravdových).

V tomto roce zakládá v Americe první dívčí oddíl Juliete Low. Organizace skautek v USA přijala název „Girl Scouts“.

1914 Založen „Junák – český skaut“ (vrchním vůdcem A. B. Svojsík) a roku

1915 již začíná i vývoj dívčího skautingu u nás. Z podnětu V. Koseové-Štěpánové založila dr. Anna Berkovcová dívčí odbor Junáka – Českého skauta. Téhož roku táboří družina Sasaneck u Živohoště na Vltavě pod vedením Vlasty Štěpánové.

1918 se stává náčelní britských skautek Olave Baden-Powell, zakladatelova manželka (v r. 1930 i náčelní světovou).

1919 byl založen „Svaz junáků-skautů RČS“, jehož starostou je zvolen J. Rössler-Ořovský, náčelníkem A. B. Svojsík a náčelní E. Milčicová. Vedle Svazu zde existovala řada dalších skautských organizací, které v roce 1919 do Svazu nevstoupily. Do roku 1938 to byli zejména Skauti volnosti (hlásili se k idejím lesní moudrosti a socialismu, druhá největší skautská organizace u nás, v roce 1939 se sloučili se Svazem), Spartakovi skauti práce (hlásili se k idejím komunismu – tzv. „rudý skauting“), BP skauti (ortodoxní anglický skauting BP) a Psohlavci (základ české Ligy lesní moudrosti, první evropské organizace woodcraftu na kontinentu, kterou uznal Seton).

V Anglii probíhá první „Wood badge“ kurz (obdoba naší Lesní školy) v Gilwell Parku u Londýna.

1920 bylo v Londýně uspořádáno první skautské Jamboree – společné setkání skautů celého světa. Od tohoto roku se tato setkání opakují vždy po čtyřech letech v různých zemích světa.

K tomuto setkání se také datuje vznik mezinárodní organizace skautů – tehdy s názvem Mezinárodní skautské bratrstvo, dnes s názvem World Organization of the Scout Movement **WOSM**. Tato organizace má sídlo v Ženevě

1923 F. A. Elstner – první český účastník mezinárodní Lesní školy v anglickém Gilwellu – vede první lesní školu Svazu junáků-skautů RČS v Jemčině u Jindřichova Hradce. O málo později, roku

1926 mají první Lesní školu i dívky (tu vede Lída Sobotová). Tím vším dochází k velkému rozvoji českého skautingu a jeho prostřednictvím i skautingu na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Skauti mohou nerušeně pracovat a zhodnocovat výsledky své práce.

1928 je založena světová asociace skautek **WAGGGS** (World Association of Girl Guides and Girl Scouts). Jejimiž zakladatelkami jsou i československé skautky. Sídlo této organizace je v Londýně. V roce

1930 je světovou náčelní jmenována Olave Baden-Powell, po její smrti v r. 1977 bylo stanoveno, že bude za světovou náčelní považována navždy a nová již volena nebude. Roku

1938 zaniká Svaz junáků-skautů RČS. Ve snaze jednotně čelit ohrožení republiky nacistickým Německem došlo ke sloučení všech skautských organizací v RČS do spolku Junák, do jeho čela byl postaven skaut-legionář pplk. V. Vlček. Po jeho rezignaci je starostou jmenován Bohuslav Řehák a náčelníkem chlapeckého kmene dr. Rudolf Plajner a náčelní dívčího kmene Vlasta Koseová.

1940 Ve výroční den vzniku demokratického Československa – 28. října – podepisuje K. H. Frank dekret o likvidaci organizace Junák nacisty. Hnutí však pracuje dále – v ilegality a exilu:

1941 ministr vnitra naší londýnské vlády v exilu Juraj Slávik existenci exilového skautingu stvrzuje i zvláštním dekretem, takže Junák se stává součástí odboje proti fašismu i oficiálně.

1945 po ukončení 2. světové války Junák obnovuje svou legální činnost a během tří let ovlivňuje obrovskou část čs. dětí a mládeže (250 000 členů). To však není po chuti KSČ.

1946 navštívila Prahu světová náčelní lady Olave Baden-Powell.

1948 po únorovém komunistickém převratu jsou legitimní orgány Junáka nahrazeny nelegitimními (Akčními výbory) a tak se skautské hnutí opět dostává do střetu s totalitním režimem.

1950 českoslovenští komunisté činnost oficiální organizace Junák zastavují, ale hnutí (pod různými krycími firmami, v ilegality i exilu) ve své činnosti pokračuje.

1953 vzniká třetí světové ústředí **IFOFSAG** (International Fellowship of Former Scouts and Guides). Jeho sídlo je v Bruselu. (V roce 1996 je přejmenován na **ISGF** – International Scouts and Guide Fellowship, dnes anglicko francouzsky **ISGF/AISG** – ISGF/Amitié Internationale Scoute et Guide)

Ke spontánní obnově českého skautingu dochází roku

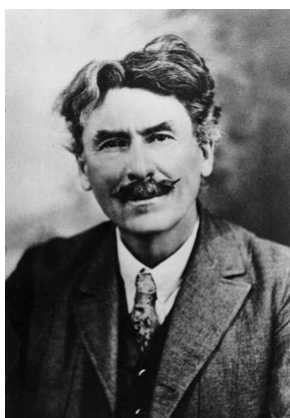
1968 během tzv. Pražského jara. Československý Junák opět vede dr. Rudolf Plajner, nejbližší spolupracovník a nástupce A. B. Svojsíka. V dívčím kmene jsou ve vedení Vlasta Koseová jako československá a Vlasta Macková jako česká náčelní. Okupací republik sovětskými vojsky se však situace před dvaceti roky opakuje. Podaří se však vychovat nové vůdce oddílů.

1970 nelegitimní ústředí Junáka sice souhlasí s převedením Junáka do Pionýrské organizace KSČ (třetí likvidace Junáka), většina skautských oddílů však nikoliv. Nastává nové období odporu proti totalitnímu systému. Až v roce

1989 dochází k opětovné obnově legální činnosti Junáka. 2. prosince 1989 se schází v Městské knihovně v Praze ustavující schůze přípravného výboru nové skautské organizace se jménem „Český Junák – svaz skautů a skautek“. Roku

1990 je zastřešující organizace českých a slovenských skautů „Československý skauting“ znovu přijata do mezinárodních ústředí. Tato organizace po rozpadu ČSFR zaniká jako nepotřebná, tím ovšem musí česká skautská organizace znovu žádat o přijetí do světové skautské organizace. V roce 1994 byl na VII. mimořádném sjezdu název české organizace změněn na „Junák – svaz skautů a skautek České republiky“ a roku

1996 byla tato organizace na 34. světové konferenci WOSM přijata za plnoprávného člena světového skautského společenství, jímž je dodnes. Rovněž světová konference WAGGGS v Kadaně přiznává České republice plnoprávné členství.

ERNEST THOMPSON SETON

(14. 8. 1860–1946)

ROBERT BADEN-POWELL

(22. 2. 1857–8. 1. 1941)

OLAVE BADEN-POWELL

(22. 2. 1889–25. 6. 1977)

Odkazy a literatura

http://www.sweb.cz/4oddil-ck/kdo_jsme/historie_podrobne.htm (historie světového a českého skautingu podle skript lesního kursu Červená řeka na stránkách 4. oddílu Junáka Červený Kostelec)

<http://www.skaut.org/skauting.svet.php> (historie světového skautingu)

<http://www.skaut.org/skauting.cr.php> (historie českého skautingu)

http://www.cin-centrum.cz/dejiny1_5.htm (vzpomínky Ludka Klímka – Kamzíka na šestiletou pouť komunistickými žaláři a jáchymovskými tábory)

Nagy, L.: 250 milionů skautů, TDC, Praha 1999.

Břečka, B.: Kronika čs. skautského hnutí do roku 1990, Brněnská rada Junáka, Brno 1999.

Nosek, V.: Cestou k pramenům: Historie skautingu v obrazech, TDC, Praha 1997 (stručná a přehledná historie skautingu přiblížená formou comicsu)

Wolker, J.: Těm, kterým patřím, TDC (táborové deníky skauta Jiřího Wolkera z let 1916 a 1917)

Bobek, F.; Rottenborn, O.: Skauti za ostnatými dráty, Ostříž, Praha 1993 (vzpomínky na ilegální činnost střediska Ostříž a dobu politických procesů proti skautům z 50. let)

FOTOALBUM Z NAŠICH POČÁTKŮ

Vojtěch Scheinost – Joe

Bratr náčelník Ant. B. Svojsík.

ANTONÍN BENJAMIN SVOJSÍK

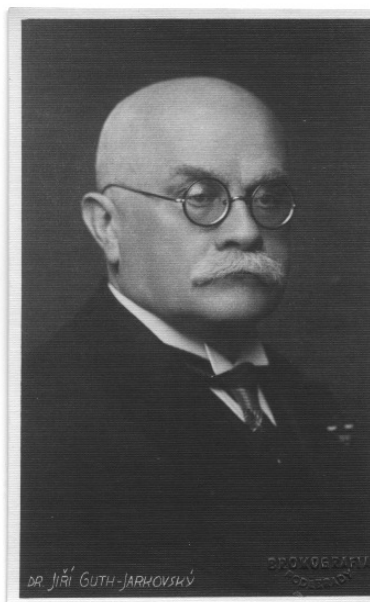
(1876–1938)

pedagog, hudebník, publicista
středoškolský profesor, jednatel hudebního odboru Umělecké besedy,
činný v sokolském hnutí, propagátor skautingu,
zakladatel spolku Junák – Český skaut
autor Základů junáctví, Táboření ad., skautský činovník

JOSEF RÖSSLER – OŘOVSKÝ

(1869–1933)

sportovec, sportovní funkcionář, publicista
„all-around sportsman“, zakladatel většiny moderních českých sportů,
zakladatel a čelný představitel řady českých sportovních svazů,
nejvyšší představitel Českého olympijského výboru,
propagátor skautingu, starosta spolku Junák – Český skaut

JIŘÍ STANISLAV GUTH – JARKOVSKÝ

(1861–1943)

spisovatel, publicista, sportovní funkcionář
zakládající člen Mezinárodního olympijského výboru,
zakladatel a první předseda Československého olympijského výboru,
ceremoniář čs. prezidenta T. G. Masaryka
člen výboru spolku Junák – Český skaut, podporovatel českého skautingu

ANNA BERKOVCOVÁ

pedagožka
pokroková žena,
jedna z prvních žen s akademickým titulem v českém národě
propagátorka a organizátorka dívčího skautingu v jeho moderní podobě

POPELKA BILIÁNOVÁ

(1862–1941)

spisovatelka, dramatička
představitelka ženského hnutí na počátku 20. století,
autorka lidové literatury pro paní a dívky
propagátorka ženského skautingu konzervativního ražení

KAREL DOMORÁZEK

(1875–1943)

sokolský činovník, spisovatel, výtvarný kritik
právník, přednosta zemského finančního ředitelství,
propagátor literárních večerů v Sokole,
vydavatel a autor sokolských spisů
místostarosta spolku Junák – Český skaut

JOSEF KLENKA

(1853–1932)

tělovýchovný pedagog, sokolský činovník
zemský školní inspektor pro tělesnou výchovu,
propagátor sportů (především kolektivních),
spolutvůrce prvních osnov tělesné výchovy pro československé školství,
zastánce skautské výchovy uvnitř sokolské organizace, místostarosta
spolku Junák – Český skaut

SKAUTSKÝ TÁBOR NA PLEŠIVCI U BEROUNA (ROK 1920)

Skautská obec na Plešivci u Berouna o letošních prázdninách.

Našli byste těch pár drobností, ve kterých se liší od našich táborů na počátku 21. století?

VÝCHODISKA SKAUTINGU, CÍL SKAUTSKÉHO HNUTÍ

Karel A. Novák

Nyní, po stručném přehledu některých významných dat, je na místě zamyslet se nad smyslem a účelem skautingu, nad základními zdroji a nad cíli skautského hnutí.

Východiska zakladatelů světového skautingu, tzn. E. Setona a B.-P., byla velmi rozdílná. Seton si vzal za vzor amerického Indiána, svobodného člověka, úzce svázaného s přírodou a prostředím, ve kterém žil. Člověka žijícího podle složitých nepsaných pravidel, která jedinci i společnosti umožňovala spolupráci a tím prostě přežití. Indiánský mravní kodex je opravdu pro dnešního člověka romantickou záležitostí ve své účelnosti a jednoznačnosti. Je jasné, že dnes nelze žít striktně podle těchto pravidel nepřipouštějících diskusi, kde byla jasná hranice mezi dobrem a zlem. Nicméně je možno tato pravidla užívat jako jakýsi mravní korelativ našeho počínání. Omezenost indiánských pravidel spočívá ve faktu všeobecné nepoužitelnosti pro řadového člověka, řídit se jimi může jen malá skupina lidí a to jednak z důvodu přílišné odlišnosti od hlavních trendů ve společnosti, které jsou pro řadového občana atraktivnější, neboť mu nabízejí mnohé výhody, za druhé z důvodů praktických, protože na Zemi již prostě není místo pro masu lidí žijící v souladu s přírodou a vytvářející statky extensivním způsobem.

Anglický skauting, tedy ten B.-P., vychází z jiných ideálů. B.-P. byl voják, loyální občan a patriot. Z toho se odvíjí jeho koncepce. Skautská organizace je postavena na hodnotách výrazně evropských. Je zdůrazňována kázeň, vlastenectví a oddanost křesťanské myšlence. Ideálem je skaut – tělesně zdatný občan s pevným morálním kodexem, připravený hájit evropské ideály třeba i se zbraní v ruce. Avšak kdybychom tímto skončili, dopustili bychom se velké křivdy, protože bychom anglický model ukrátili o jeho romantický rozměr. Tento se projevoval jednak pobytem v přírodě, ale hlavně přijetím sv. Jiří za patrona skautů, tedy přihlášením se k tradici středověkého rytířstva. Tato tradice reprezentovaná především morálním kodexem rytíře má cosi společného se Setonovým obdivem pro Indiány. Společné je přijetí jednoduchých pravidel o tom, co je správné a co nikoli, a překvapivě i obsah obou kodexů je přes rozdílnost původu, účelu a tradice velmi podobný. Dalším společným rysem je to, že co platí pro indiánská pravidla o jejich použitelnosti pro současného člověka, platí povytce i pro pravidla rytířů.

Z předešlých řádek možná příliš tryská skepse a tak je nutno přímo vyslovit následující: Indián rozumějící přírodě a žijící v pokoře před vším, co sám nestvořil a středověký rytíř, který za svou čest ručil životem a svou zbraň pozvedal na ochranu slabších, jsou a musí být vzory a průvodci každého, kdo se rozhodl vydat se na dlouhou cestu vedoucí k tomu stát se skautem.

Je samozřejmé, že je možné přímo jmenovat konkrétní osobnosti, které pro nás mohou být vzorem, které značí cestu přes poušť každodennosti – mohou jimi být cestovatelé, vynálezci, lékaři, spisovatelé a mnoho jiných mužů s chlapeckým srdcem. Je tragickou výhodou nás českých skautů, že pohnutá historie naší země je bohatá na takové vzory – skauti byli několikrát perzekvováni, mnozí zahynuli a naplnili tak rytířský ideál – ručili životem za svou čest, ručili životem za skautské ideály, pochopili, že myšlenka je nad fyzické bytí, pochopili, že tělo lze zabít, ducha nikoli. Všichni tito bratři nám odkázali povinnost být dobrými skauty.

Zmínili jsme se o vzorech a měli bychom se dostat k tomu, k čemu je třeba směřovat, k cíli skautské výchovy. Je možno velmi obsírně popsat člověka, který chce, aby byl považován za skauta. Naštěstí je možné profil takového člověka vymezit i jednoduše. Stačí říci, že cílem skautingu je výchova takových lidí, kteří budou činit vše co je v jejich silách, aby naplnili slib, který složili, jsou to lidé, kteří budou zachovávat skautské zákony a žít podle základních skautských principů – tedy budou sloužit Bohu, jiným a sobě. Je samozřejmé, že cílem je, aby se tyto vzorce jednání staly součástí přirozenosti každého skauta, aby jakékoli odchýlení se od těchto norem bylo pociťováno jako něco nepatřičného a špatného. Skaut by měl být odolný proti záporným vlivům okolí a vždy by měl být připraven skládat účty ze svého konání svému svědomí. Ideálem skauta tedy není disciplinovaný občan konkrétního státu, konvence zachovávající člen konzumní společnosti hájící její principy, které se na hony vzdálily původní evropské ideji, ale je jím jedinec vědomý si odpovědnosti za své činy, žijící v pokoře před mravními principy a zpytující vlastní svědomí, které je pro něj nejvyšší autoritou. Skaut je člověk, který je k sobě přísný a k jiným velkomyslný, ale nikdy slabý, člověk, který si své cti cení nade vše a přiznává toto právo i jiným, je to člověk, který si uvědomuje, že je Člověkem a který je hrdý na příslušnost k celosvětovému bratrstvu stejně smýšlejících a konajících lidí.

Motto:

*A scout is active in doing good,
not passive in being good.*

ZÁKLADNÍ PRINCIPY SKAUTINGU

podle 26. světové skautské konference, Montreal 1977

rozpracování viz Břicháček, V.: Skautský oddíl I, Skauting, Liberec 1992, s. 16–24

Definice skautského hnutí:

„Skautské hnutí je dobrovolné, nepolitické výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné všem bez ohledu na původ, rasu nebo náboženské vyznání, v souladu s cílem, principy a metodou, jak byly formulovány zakladatelem a jsou uvedeny dále.“

Úkol skautského hnutí:

„Úkolem skautského hnutí je přispět k vývoji mladých lidí, aby rozvíjeli své tělesné, rozumové, sociální a duchovní schopnosti. Zaměřuje se přitom na jedince jako odpovědné občany a členy místních, národních i mezinárodních společenství.“

Principy skautského hnutí:

- *povinnost k Bohu... „oddanost duchovním principům, věrnost náboženství, které je vyjadřuje, a přijetím povinností z nich vyplývajících.“*
- *povinnost k jiným... „věrnost své zemi v souladu s podporou místního, národního i mezinárodního míru, porozumění a spolupráce.“*
- *povinnost k sobě... „odpovědnost za rozvoj sebe sama“*

Skautská metoda:

„Skautská metoda je soustava postupné sebevýchovy pomocí

- *slibu a zákona*
- *učení aktivní činností*
- *malých skupin (například družin); v nich si sami mladí lidé za vedení dospělých postupně uvědomují a přijímají odpovědnost a cvičí se v sebeovládání zaměřeném k upevňování charakteru; stávají se spolehlivějšími, získávají samostatnost, sebedůvěru a schopnost spolupracovat i vést*
- *postupných podnětných programů, které jsou založeny na zájmech účastníků, zahrnují hry, užitečné dovednosti, službu obci a převážně se odbývají v úzkém styku s přírodou.“*

Skautské zákony

1. Skaut je pravdomluvný.
2. Skaut je věrný a oddaný.
3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.
4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.
5. Skaut je zdvořilý.
6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.
7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.
8. Skaut je veselý a myslí.
9. Skaut je hospodárný.
10. Skaut je čistý ve slovech, myšleních a skutcích.

Skautský slib

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

- sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,
- plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,
- duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním.

Skaut může ukončit slib dodatkem: K tomu mi dopomáhej Bůh.

Heslo skautů a skautek

Buď připraven!

Denní příkaz

Vykonat denně alespoň jeden dobrý skutek.

Zákon vlčat

Vlče se nikdy nepoddá samo sobě, vlče se vždy poddá starému vlku.

Slib vlčat

Slibuji, že se vynasnažím:

- být poslušným vlčetem své smečky, se kterou budu hledat nejvyšší Pravdu a Lásku
- že každý den vykonám dobrý skutek

Po složení slibu mohou věřící vlčata připojit prosbu: K tomu mi dopomáhej Bůh.

Heslo vlčat

Naší snahou nejlepší buď čin!

Zákon světlušek

1. Světluška mluví vždy pravdu.
2. Světluška je poslušná.
3. Světluška pomáhá jiným.
4. Světluška je statečná a veselá.
5. Světluška je čistotná.

Slib světlušek

Slibuji, že se budu snažit hledat Pravdu a Lásku, být prospěšná své vlasti a zachovávat zákon světlušek.

Po složení slibu mohou věřící světlušky připojit prosbu: K tomu mi dopomáhej Bůh.

Heslo světlušek

Pamatuj!

Příkaz světlušek

Buď lepší dnes než včera!

Heslo roverů

Sloužím!

Slib činovníků (skládá se po složení vůdcovské zkoušky)

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe, vést a vychovávat mládež mi svěřenou, v duchu skautského slibu a zákona. (K tomu mi dopomáhej Bůh.)

Heslo činovníků

Povinnost – Odpovědnost – Kázeň

Pokyn pro tahouny **Jerome Klapka Jerome**

Mnohým trampotám by se zabránilo,
kdyby ti, co táhnou,
měli pořád na paměti, že táhnou někoho,
a často se ohlíželi,
aby viděli, jak se tomu, co se veze, daří.

METODIKA SKAUTSKÉ VÝCHOVY

Blanka Hejhalová, Karel A. Novák, Michal Kojan, Martin Hejhal

Metodou skautské činnosti rozumíme způsob uvádění skautské ideje do života. Tedy postupy, způsoby, cesty, jak ze sebe a z našich svěřenců udělat opravdové skauty. Nikdy tedy nesmíme zapomenout, že všechny činnosti: hry, bodování, práce, skautská praxe, tábor, výpravy, brigády, schůzky – zkrátka všechno, co se v oddíle děje – směřuje k jedinému cíli, k naplnění ideálu skauta-rytíře, všestranně rozvinutého člověka, bojovníka se zlem v sobě i v ostatních. Vždy, když plánujeme nějakou činnost, musíme se zamyslet, zda vede k tomuto cíli. A též hodnocení musí vycházet z toho, nakolik se nám k tomuto ideálu podařilo přiblížit.

SLIB A ZÁKON

Zákon a slib

Zákon a slib se mají stát denními společníky, ukazateli cesty každého skauta a skautky. Jsou to pravidla hry pro spoluzití ve skautském společenství. Jsou to patníky, které lemují skautskou cestu a pomáhají se na této cestě udržet. Zákon a slib jsou jasným, stručným a dětem srozumitelným vyjádřením smyslu skautingu.

Zákon je vyjádřením toho, čeho chce každý skaut a skautka dosáhnout. Samotná formulace skaut/skautka je pravdomluvná, věrná a oddaná.... nás vybízí k zamyšlení: Byla jsem dnes pravdomluvná? Postavila jsem se za pravdu nebo šla raději stranou? Jak je to s mou věrností a oddaností? Co na to říká mé svědomí? Skautský zákon neplatí jen v klubovně a na skautských akcích. Má platit v našem každodenním „civilním“ životě. Ve všech svých slovech a činech ukazujeme, jak daleko jsme na cestě za skautským ideálem. Zákon není sám o sobě cestou ani cílem, je pouze prostředkem při vlastním učení jak žít ve skautském i celém lidském společenství, jak nacházet cestu životem. Skautský zákon motivuje naši snahu po sebevýchově a sebezdokonalování.

Složením skautského slibu veřejně vyslovujeme závazek ze všech sil žít podle skautských ideálů. Za nedodržení skautského slibu nejsou žádné sankce. Zda skaut/skautka dodržuje skautský slib je záležitostí jeho osobní morální zodpovědnosti, je to věc jeho svědomí. Na dodržování skautského slibu nejsme sami, pomáhá nám náš oddíl, náš vůdce. Proměňovat slova slibu i zákona v činy se učíme nejen do doby složení slibu, ale celý život.

Skautský zákon a slib určují pravidla hry, proto je nutno se zamýšlet nejen nad tím, jak jej užívat na své osobní cestě, ale i nad tím jak jej vysvětlit svým svěřencům, jak je motivovat, aby s nimi konfrontovali své postoje i skutky. Zaobírejme se jimi pravidelně v rámci celoroční činnosti na schůzkách, výpravách i táborech, nabádejme své svěřence, aby o nich přemýšleli v soukromí a tak se jim stanou důvěrně známými a hodnými následování. Pak se promění v opravdové skauty a skautky, kteří už nebudou jen hlásat skaut/skautka je pravdomluvná, přítelkyní všech lidí dobré vůle, ale já jsem pravdomluvná, čistá v myšlení slovech i skutečích... nebo se o to alespoň poctivě snažím.

Vigilie

Vigilie (latinsky „noční hlídka“) neboli zamyšlení nad sebou samým i nad svým místem ve světě je nutná k pochopení duchovního poselství skautingu. Takové zamyšlení by měl občas podstoupit každý z nás. Věříme, že právě duchovní výchova je základním smyslem skautingu. Vůdce musí dbát na duchovní růst členů, musí vést rozhovory jak s jednotlivci tak i s celým oddílem (pozor na vystižení vhodné atmosféry), občas přivést nějakého zajímavého cizího člověka. Nejdůležitější jsou v tomto ohledu zejména rádci a roveři, kterým je třeba věnovat největší pozornost. Velmi se přimlouváme za 24hodinovou vigilií o samotě před skládáním skautského slibu. Věř nám, že i ten největší „nepsavec“ je schopen cosi o svých pocitech při předslibové vigilií napsat. Z jeho zápisků se pak dozvíš mnohé, co by Ti ani v té nejpríhodnější atmosféře do očí neřekl nehledě k tomu, že ho nutnost odevzdat zápis z vigílie přinutí opravdu se zamyslet.

Ona vůbec taková vigilie je dobrá věc a to nejen pro děti, ale i pro vůdce. Čas od času je dobré zamyslet se nad sebou, nad svým místem ve světě, nad svými úspěchy či prohrami. Jedině pravidelnou sebereflexí se můžeme zdokonalovat, a jediné sebezdokonalování, sebevýchovou (která by měla být velmi důležitou složkou výchovy už od roverského věku) se staneme či zůstaneme lidmi, kteří mají co říci, jediné tímto způsobem si můžeme ověřovat, zda jdeme po správné cestě a budeme mít ještě šanci vrátit se na místo, kde jsme špatně odbočili.

DRUŽINOVÝ SYSTÉM

Družina

Základním kamenem skautské výchovy je malý kolektiv – družina. Proč právě družina? Snad proto, že počet 6–8 dětí je to maximum lidí, se kterými se lze důvěrně poznat a současně minimum k vytvoření fungujícího organismu z různých vzájemně se doplňujících jedinců. Je možno najít i důvody ryze technické, družina se snadno vejde i do nevelké klubovny a může zde i provádět činnost. Počet osmi chlapců se dá ještě zvládnout i silami rádce atp. V rámci malého počtu členů družiny je možné vytvářet silný pocit sounáležitosti, který je podporován především společnými silnými zážitky, družinovými úspěchy a tradicemi. Je velmi vhodné pokud družiny trvají dlouhodobě, protože jen dlouhým trváním se může vytvořit tradice, která žije ve vyprávěních u táborových ohňů, je podepřena různými trofejemi a v členech družiny přirozeně vzniká pocit hrdosti na příslušnost ke družině a různí „slavní“ předchůdci působí jako vzory, ke kterým je třeba se svým snažením přibližovat.

Je jasné, že družinové „elitářství“ nesmí nabývat extrémních forem. Korekce je možná především určitým překrytím oddílovým „elitářstvím“ a myšlenkou světového bratrství. Stále však je třeba v dětech udržovat pocit výlučnosti a hrdosti na svoji příslušnost, jedině tak je možno udržet je v oddílech až do věku roverského, kdy je na místě přesunout priority výchovy na zdůraznění obecnějších mravních zásad a na pocit zodpovědnosti za širší konání ve společnosti. Teprve tehdy je čas k nahrazení hry službou a právě roving je vrcholem výchovy. Podle počtu členů roverského kmene a kvality jeho činnosti se pozná úroveň předchozí práce.

Ještě několik slov k technice družinové práce. Při sestavování družin je třeba dbát, aby nebyly složeny z dětí stejného typu, např. je-li v družině více „teoretiků“, nebude družina nikdy schopna dobře fungovat např. na táboře, naopak nebude-li tam ani jeden, bude mít družina potíže uspět v hrách, které vyžadují tvůrčí a abstraktní myšlení; případ, kdy budeme mít v družině více vůdčích osobností radši ani nedomýšlet. Družina by měla být sestavena tak, aby mohla samostatně (případně po radě vůdce) fungovat ve všech představitelných činnostech. S tím je třeba počítat a současně je třeba dát družinám tuto důvěru a do jejich konkrétní činnosti prováděné na základě dlouhodobého koncepčního plánu, jehož sestavení je záležitostí vůdce, zasahovat co nejméně i za cenu, že něco bude méně povedené, něco půjde pomaleji. Je třeba mít stále na paměti, že skaut musí být vychováván k samostatnosti a navíc dítě mnohem více baví a lépe si zapamatuje věci, na které muselo přijít samo. Vůdce zasahuje až tehdy, když vidí naprosté zmatení a zjistí, že děti ztrácejí o činnost zájem, protože úkol je nad jejich síly. Je samozřejmě žádoucí provádět co nejvíce mezidružinových soutěží v nejrůznějších oblastech, tím si jednak vůdce ověřuje čemu se družiny naučily a současně s úspěchem přichází i dobrá pohoda uvnitř družin. Cílem družinové činnosti je to, aby každý její člen uměl ode všeho trochu a zároveň měl specializaci na jednu věc, kterou ovládá lépe.

Družinové schůzky

Asi není náplní Tvé práce vést družinové schůzky, přesto bychom se o družinovkách zmínili ve dvou rovinách pohledu vůdce:

- měl bys mít ve svém vůdcovském zápisníku připravené alespoň čtyři univerzální typy družinovek (dobré počasí, špatné počasí, hodně dětí na schůzce, málo dětí) – to pro případ, že se těsně před začátkem družinovky dozvíš, že je rádce nemocný, odjel na hory atd. a podrádce ho nemůže zastoupit. Ty si nemůžeš dovolit improvizovat a zklamat, dlouho bys takovou chybu musel napravovat!
- důležitější je ovšem dohlížet na práci rádců a na „pražský“ (tedy družinový) chod oddílu. Dávej pozor zejména na toto:
 - zda to mezi rádci klapě a umí spolupracovat
 - mají-li rádci u dětí dostatečnou autoritu
 - plní-li vytčený rámcový program a zadané úkoly
 - zda-li se děti něčemu učí či si jen hrají
 - není-li program schůzek jednotvárný
 - líbí-li se dětem program schůzek a je-li na nich vyhovující účast
 - je-li program postupem času náročnější nebo zda-li každý rok s každým nováčkem začíná od nuly (dobrá družina naučí nováčka všemu rychleji než družina horší)
 - je-li zařazován netradiční program – muzea, výstavy, brigády, plavání, kino...

Role družinového rádce

Družina by měla fungovat jako jedno tělo, kde se jednotliví členové vzájemně doplňují a pomáhají si. Toto tělo však musí být řízeno mozkiem – tím je pro nás rádce. Oddíly, zvláště na táborech, stojí a padají na dobrých rádčích. Rádce je ten, kdo uvádí v život myšlenky vůdce. Je to ten, ke kterému se upírají zraky členů družinky v očekávání, že je povede za úspěchem. Současně musí nejednou od vůdce snést kritiku za celou svoji družinu. Věnujme tedy výběru rádčů tu největší pozornost. Musí to být člověk všestranný (nebo alespoň takový v kombinaci s podrádcem), s přirozenou autoritou u členů družiny (většinou bývá rádce o něco starší, takže z věku autorita trochu plyne, ale nelze na to spoléhat absolutně) a především musí být ukázněný – tak jak on bude poslouchat příkazy vůdce, tak budou poslouchat jeho příkazy členové jeho družiny. Nadto musí být i trpělivý a dopřávat členům své družiny prostor pro samostatnou činnost. Z toho plyne, že nesmí být nadměrně ctižádostivý – nesmí se dát strhnout k tomu, aby ve jménu úspěchu družiny dělal něco za člena, kterému předtím svěřil zodpovědnost za některý úkol. Vlastnosti dobrého rádce jsou v podstatě stejné jako vlastnosti dobrého vůdce, rádce jen ještě nemusí koncepčně plánovat. Je samozřejmé, že je nutno vytvářet v oddílech a ve střediscích podmínky pro přípravu rádčů v rádcovských kursech, které nesmí být formální, ale musí absolventy vybavit dostatkem znalostí i dovedností, navíc v nich musí vzbudit pocit, že jsou schopni členům své družiny něco dát. Především pak musí jít ostatním ve všem příkladem – v upraveném zevnějšku, ve slušné mluvě a vůbec ve zdvořilém chování, ve znalostech a dovednostech, v životě podle skautských zákonů.

PŘÍPRAVA PROGRAMU A PLÁNOVÁNÍ AKCÍ

Skauting a příroda

Především tábory a výpravy naplňují další důležitou metodu výchovy – výchovy v přírodě a přírodou. Skaut by měl být stále konfrontován s nepohodlím, které mu pobytem v přírodě nastává. Pobytem v přírodě se učíme přírodě porozumět a v překonávání drobných nesnází ji poznat. Odtud je už jen krůček k lásce. Neboť není možno milovat něco co neznám, něco od čeho jsem nezakusil protivenství a nebyl obdarován velkomyšlnými dary krásy a souznění. Tvrdý život v přírodě, překonávání řady překážek a odměna v právu spatřit krajinu z vrcholu hory, ulehnout znaven do vonící trávy, zahlédnout prchavý okamžik východu slunce nebo pozorovat hemžení hmyzu na lesním palouku je cestou, kterou se skaut musí ubírat. Táborovým životem a výpravami do přírody navíc poznáváme konkrétní část přírody a na změnách toho kterého koutku je možno vyučovat i praktickou ekologii, poznávat změny dané ročním obdobím nebo v horším případě činností člověka.

S výlety do přírody souvisí i příležitostné návštěvy a setkání s lidskými výtvoři. Proto při výletech nikdy nezapomínejme na chvílky zastavení u stavebních a jiných památek. Tyto zastávky nám dávají možnost nejen vyložit něco o konkrétní stavbě, obrazu, ale lze i zmínit dobu vzniku, její charakteristiku a všimnout si motivace předků – proč zrovna toto vyrobili, postavili tak a ne jinak.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat nenápadným lidovým výtvorům jako jsou kaple, zvonice, boží muka, vesnická stavení. Na nich je možno vysvětlit ducha doby nejlépe. Z předešlého je zřejmé, že vůdce by měl být vždy teoreticky připraven na každý výlet, předem si prostudovat, co po cestě bude k vidění a předběžně si i připravit pointu výkladu.

Bodování

Bodování funguje asi u všech oddílů, někde je více, někde méně propracované. Dodává na zajímavosti i jinak nepřijemným úkolům (služba v kuchyni, balení, uklízení).

Smysl – bodování by se mělo stát kořením oddílové činnosti, nikoli prapůvodní motivací a základem veškerého dění v oddíle. Bodování oddílovou činnost dělá zajímavější, stává se oceněním, jakousi medailí. Pozor na otázky typu: „A kolik za to bude bodů?“ Motivovat má program a celková atmosféra, nikoli jen a pouze body!

Forma – téměř na ní nezáleží, je celkem jedno, zda budou děti dostávat zuby, korálky, kožené penízky, ptačí pera či nuggety podle bodovací listiny. Jen by bylo dobré nepoužívat klasické bankovky.

Podmínky úspěšnosti bodování

- *veřejnost* – kdykoli do něj může kdokoli nahlédnout
- *aktuálnost* – průběžné doplňování

- *přehlednost* – zvláště u světlušek a vlčat
- *spravedlnost* – na všechny stejný metr
- *vyrovnanost*

Bodování má motivovat. Uznáš přece, že být poslední se zoufalou ztrátou na prvního moc nemotivuje. Bodování by mělo být uděláno tak, aby byly mezi jednotlivými členy oddílu rozumné bodové rozdíly, tak, aby si v jeho průběhu většina členů oddílu či družiny mohla říci: „Tak, teď zaberu a ještě budu první.“ Využij při své práci vrozené soutěživosti dětí a když uvidíš, že se někdo propadá, není lepšího postupu než zařadit do bodování disciplínu, kterou dotyčný ovládá lépe než ostatní. Každý jsme jiný a většina lidí má svá silná místa, která můžeš u dětí takhle šalamounsky využít. Stačí „málo“ – znát své svěřence. A co bys byl za vůdce, kdybys je neznal!

Výpravy

Při plánování výpravy musíš začít tím, co je jejím smyslem, cílem, čeho touto výpravou chceme dosáhnout. Organizovat výpravy jen proto, že jsme si to řekli nebo proto, že je to v plánu, nemá smysl. Každá výprava by měla mít svůj cíl. Ten bys jí měl přiřadit již při sestavování rámcového programu na začátku roku. Nemyslí tím, že během srpna či září naplánuješ všechny výpravy s časem odjezdu, ubytováním apod., ale to, že každé výpravě přisoudíš určitou úlohu. Například:

- výprava na poznání Prahy
- výprava/brigáda s ochránci přírody
- tematická výprava (historická témata, velikonoce – proč se slaví, lidové zvyky...)
- výprava rodičů s dětmi
- poznávací výprava (ptáci, stopy zvěře, rostliny, stromy...)
- výpravy družinové, kde se děti naučí něčemu ze skautské praxe (odlévání stop, rozdělování ohně ve ztížených podmínkách, pochod podle azimutu...)
- tradiční výprava s ustáleným náročným programem (každý si může ověřit, v čem se za rok zlepšil)

Pamatuj si, že jet na výpravě odněkud někam a hrát tam ty a ty hry je sice možná jednoduché, zaplácněš tím čas, dětem se taková výprava bude při dobré atmosféře líbit, ale je to výprava, která těžko přinese někomu něco nového, nic se na ní nedokáže a brzy se na ni zapomene.

Při plánování výpravy nezapomeň na:

- včasný návrat – opakované pozdní příjezdy nevzbuzují u rodičů důvěru, i když to přejdou s úsměvem
- chce to mít časovou rezervu a zjištěné náhradní spoje
- neobejdeš se bez mapy a hodinek
- pěkné je, pokud všichni přítomní obdrží na závěr účastenské listy podepsané vůdcem a přítomnými rádci
- peněžní hotovost, abys v případě krize mohl zachránit, co se dá (např. ujel vlak a musí se jet dražším autobusem)
- včas (nejlépe 14 dnů = 2 družinovky předem) upřesnit veškeré podrobnosti o chystané výpravě, tzn. čas a místo srazu a návratu, místo konání, kolik peněz s sebou, jaké vybavení, jak je to s jídlem, kde se bydlí (stany, škola, chalupa...)
- nespolehat při přípravě her a celé výpravy na mapu. Často se od skutečnosti velmi liší.
- alternativní program – připravit si ho pro případ deště či velmi nízké účasti
- včas zajistit ubytování (potvrdit několik dní předem).
- nováčky důkladně poučit co s sebou (vyplatí se mít letáky s vybavením na jednodenní a dvoudenní výpravu, které rozdáš rodičům)
- nezapomeň, že rodiče chtějí, aby se jejich ratolest připravovala do školy a proto u dvoudenních výprav urči buď pozdější čas srazu či brzký návrat
- měj příkladně zabaleno vše, co musí mít děti a počítej s tím, že ne všichni budou mít to, co jsi jim uložil
- na výpravě musí být oddílová lékárnička – ať už ji vezmeš Ty či určený zdravotník

Při výpravách pod střechu zjisti:

- jak je to s topením
- povrch podlahy – žíněnka, koberec, lino...
- jak s vařením – vaříč, sporák...
- velikost ubytovací plochy, kolik místností
- WC
- kdo přijde otevřít a zavřít (podle dopravy!)
- kolik to všechno bude stát

Při výpravách ven:

- pitná voda

Při organizaci výprav (zvláště programu) neváhej využít svých rádkyň a rádců!

Účast na výpravách a družinovkách

Vyřešit slabou účast na výpravách není záležitostí týdne či měsíce. Vysokou účast nezajistíš vyhrožováním, ale postupnou mravenčí prací:

- žádná (pokud možno) akce nesmí zklamat
- na každé akci by mělo být něco nového, něco, co posune oddíl o kousek dál
- výpravy plánuj dostatečně dopředu, nejlépe na celý rok, a 14 dní předem je upřesni
- nenahraditelné jsou dobré vztahy s rodiči. Rodiče musí být přesvědčeni, že čas, který s námi děti stráví, je nejlepším možným využitím jejich volna.
- dej si práci s organizováním výprav rodičů s dětmi a schůzek rodičů (alespoň 2x ročně), případně i návštěvních dnů na táboře. Podaří-li se Ti rodiče na tyto akce vytáhnout, můžeš mít jistotu, že Ti jejich děti s ledovým klidem neoznámí, že na akci nemohou, protože jedou k babičce či na chatu.

Je-li i při dodržování těchto pravidel účast nízká, je třeba přistoupit k radikálnějším krokům (např. 5 neomluvených akcí ročně = nucený odchod z oddílu; omlouvají nemoc, akce pořádané školou, rodinné dovolené a rodinné oslavy). Obecně platí, že čím déle jsou děti v oddíle a čím déle vede oddíl vůdce, kterého rodiče znají, tím větší je účast. I rodiče je třeba v tomto směru vychovávat.

Společné zážitky

Zmínili jsme se již o velkém vlivu tradice na soudržnost družiny a oddílu. Ovšem to základní, co drží oddíl pohromadě, co z něj dělá jedno tělo spojené navzájem spleťtí osobních přátelství, jsou společné zážitky. Proto je tak důležitá důkladná příprava programu. Slavnostní oheň, napínavá etapa celotáborové hry, o které se mluví léta, vydařená výprava. Z vlastní zkušenosti však všichni víme, že nejvíce se vzpomíná na drsné, „likvidační“ akce, při kterých musí všichni ze sebe vydat výkon na hranici svých možností a které by mnohdy maminky dětí uvedly do mdlob – dlouhý pochod s bagáží ve vedru, noční výstup na vysokou kótu, vyčerpávající hadráková bitva ve skalách. Zvláště u roverů tvoří takové zážitky jednu z os činnosti. Pozor, ani v nejmenším nenavádíme k tomu, aby se stala oddílová činnost výcvikem commandos, ale jistě nám dáte za pravdu, že právě takové, většinou ani příliš dopředu neplánované akce, se stanou legendou a jejich účastníci pak o sobě hrdě vypovídají: „Já tam tenkrát byl...“ Na druhou stranu i přátelská atmosféra, vydařený kanadský žertík či barvení hábitů pro celotáborovou hru patří mezi společné zážitky napomáhající soudržnosti oddílu. U drsných akcí je však téměř vždy úspěch zaručen.

Práce s rodiči

Rodiče jsou pro činnost skautských oddílů mnohdy limitujícím faktorem úspěšnosti práce. Co je platný vynikající program, výborná příprava výprav, když je na nich malá účast. S rodiči je třeba být neustále v kontaktu, je třeba je zatahnout do oddílového dění, připravovat pro ně čas od času nějakou atraktivní akci (oddílovku s programem pro hosty, výpravu, návštěvní dny na táboře) a pořádat z času na čas pracovní schůzky. Jedině pokud budou rodiče informovaní (dobré je vydávat např. nějaký věstník či jiné periodikum), budou přesvědčeni, že činnost v oddíle je pro jejich děti užitečná a sami se budou cítit vtaženi do činnosti. Potom je naděje, že na výpravy a na tábory budou jezdit téměř kompletní družiny, což je základní předpoklad úspěšné družinové a koneckonců i oddílové činnosti.

VÝCHOVA DĚTÍ NAVZÁJEM

Koedukace

Problém smíšených oddílů je dosud stále živý. Názory, které předpokládaly, že smíšené oddíly budou jen krátkodobým přechodným obdobím než se různé tradiční oddíly přemění v typicky skautské, se ukázaly být mylnými. Naopak v důsledku nedostatku dětí v některých střediscích vznikají smíšené oddíly nové. Je třeba říci, že práce v koedukovaném oddíle je pro vůdce mnohem náročnější než je tomu v oddílech výhradně chlapeckých nebo dívčích. Nelze říci, že koedukovaný oddíl nemůže dobře pracovat, že nemůže být dokonce lepší než některé oddíly nekoedukované, ale k jeho vedení je třeba těch nejzkušenějších vůdců, kteří dokážou překlenout problémy plynoucí z rozdílných povah, zájmů a nestejného dospívání chlapců a dívek. Vzhledem k této náročnosti práce musíme považovat koedukované oddíly za něco nestandardního a nemůžeme-li se existenci koedukovaného oddílu vyhnout, měli bychom usilovat o co možná největší samostatnost chlapeckých a dívčích družin.

UČENÍ ČINNOSTÍ A PRÁCE S HROU

Učení činností

Děti jsou ve škole zahrnovány spoustou teorie, získávají spoustu poznatků, které bohužel nemají možnost vyzkoušet v praxi. Proto je důležité, aby děti na schůzkách a výpravách měly možnost se vše učit aktivně, aby měly možnost si vše vyzkoušet. Nejlépe se naučíme právě to, co si sami vyzkoušíme.

Při programu se vyhýbej zbytečnému řečnění, při kterém děti jen pasivně sedí a naslouchají a co nejvíce prostoru věnuj různým aktivitám. Přednášky o mapě, ohni a stavbě stanu budou dětem k ničemu a nebudou pro ně zdaleka tak zajímavé jako když budou mít možnost si na výpravě vše samy vyzkoušet.

Na všech oddílových a družinových akcích by měli být všichni přiměřeně zaměstnáni. Nepracuje dobře družina, kde všechno dělá rádce ani oddíl, který ve všem spoléhá na vůdce. Je třeba dát dětem šanci. I když je Tebe mnohem pohodlnější a rychlejší, když vše uděláš sám podle svých představ, daleko lepší je věci vysvětlit a ukázat několikrát a nechat děti, aby se snažily samy.

Samozřejmě, že výkon a výsledek práce rádce bude lepší než výkon nováčka, proto při hodnocení výsledků společné práce či hry oceníme nejen nejlepší výkony, ale i dobrou snahu a nápady – nezávisle na výsledku.

Program by měl dát dětem možnost poznat a vyzkoušet co nejvíce věcí a tak pokud něco sám neumíš, v žádném případě o tuto činnost děti neochuzuj a neboj se pozvat někoho, kdo danou činnost ovládá. Pokud přiznáš, že něco neumíš, posílíš tím vztah důvěry mezi vámi a dětmi a získáš tak daleko více respektu, než když si budeš hrát na všemohla.

Samostatnost a úkoly podle schopností

Už v pasáži věnované družinovému systému jsme se zmínili o nutnosti vychovávat skauty k samostatnosti. Toto je zajištěno jednak samostatnou činností družin, za druhé zadáváním samostatných úkolů jednotlivcům. Právě to je metoda jak zvyšovat sebevědomí i u skautů, kteří jsou ostatními mnohdy vnímáni jako pomalí, nešikovní, prostě přítěže svých družin. Pokud vůdce nebo rádce opravdu dobře zná své členstvo, ví v čem může ten který skaut alespoň trochu vyniknout. Z této oblasti je potom třeba zadat mu úkol, poradit mu jak na to a důsledně vyžadovat jeho splnění. Po splnění úkolu (může to být např. příprava hry pro družinu, hudební vystoupení, výzdoba kroniky, starost o záhonek před klubovnou atp.) je nutno výsledek pochválit a dát této pochvalě dostatečnou publicitu, příští úkol pak bude plněn s ještě větší chutí a i ostatní získají motivaci pro samostatnou činnost.

Hra jako jedna ze základních metod skautské výchovy

Jednou ze základních metod skautské výchovy je hra. Ne nějaká samoúčelná hra, ale velká romantická hra na dobro a zlo, která je naplňována množstvím malých her a hříček, které logicky skládají ucelenou mozaiku. Vždy je lepší učit se něčemu zábavnou formou než poslouchat suchopárnou přednášku. Tak je možno naučit mnohé znalosti o přírodě pomocí nejrůznějších her, dovednosti testovat prostřednictvím soutěží. Vždy by navíc mělo vzniknout vědomí, že nabyté dovednosti se k něčemu hodí i v životě. Ideálním místem je tábor, kde např. dokud si družina nerozdělá oheň, nebude mít snídani, dokud se nenaučí rozeznat a nalézt byliny obsahující barvivo, nebude mít barevné hadříky na zdobené svých oděvů, dokud se nenaučí zacházet s lukem, nebude mít zmrazeného ptáka k večeři. Při zmínce o táborech je čas zmínit se o velkém českém vynálezu, kterým je celotáborová etapová hra (obdobou je celoroční hra, ale ta nemá intenzitu celotáborové). Právě v etapové hře můžeme rozehrát naši velkou Hru naplno, je možno ověřit mnoho dovedností, je možno naučit se něčemu novému a to vše v ovzduší nevšednosti, protože etapová hra musí být opřena legendou, kde se normální táborník stává jedincem s důležitým posláním, na jehož splnění mnohdy závisí osud celého ostatního světa. Dobrá celotáborová hra – tzn. hra s dobře vymyšlenou legendou, připravená do detailů, po materiální stránce zajištěná a naplněná zajímavými etapami – je vyvrcholením nejen tábora, ale i celoroční činnosti, je fenoménem, na který se vzpomíná ještě po letech a který nejvíc upevňuje tradice a soudržnost oddílů a družin.

Problém práce, výrobky

Při skautské činnosti je vždy více než dost příležitostí pracovat. Zvláště na táborech jsou období, kdy se pracuje třeba několik dní za sebou a je nebezpečí, že děti budou otrávené a zklamané. Abychom tomu předešli a neznechutili dětem práci jako takovou, musíme se naučit udělat práci atraktivní. Základem je, abychom některé nejotravnější činnosti dokázali včas přerušit a zahrát si např. nějakou krátkou hru, která osvěží, dále je třeba, aby si všichni uvědomili, že pokud budou nezbytné věci ukončeny včas, zbude více prostoru pro zábavnější činnosti. Dalším předpokladem úspěchu při práci je, že děti pracovat umějí. Tedy už během roku je třeba skauty naučit základním dovednostem a správnému zacházení s nástroji. Nejlépe se toto dělá při různých výrobcích předmětů, které jsou hezké a které buď obohatí výzdobu a zařízení klubovny nebo které si děti vyrábějí pro sebe. Na táboře je pak jediným problémem dostatečný počet nástrojů, aby nikdo nemusel čekat na pilu či poříz, protože takové čekání nejen, že zdržuje, ale především rozkládá prvotní nadšení něco udělat. Při táborových pracích je dobře každé družině přidělit určitý díl, jenž by měl být nějakým uzavřeným celkem (např. stavba latrín, stavba vstupní brány, slavnostní ohniště, lávka přes potok apod.) a za který je družina zodpovědná. Další skupina prací jsou ty, jejichž výsledek je pro blaho jednotlivce (např. postele). Zde by měla být zodpovědnost přenesena co nejvíce na jednotlivce s tím, že samozřejmě v případě potřeby mu rádce nebo i vůdce poradí. Tyto „jednotlivecké“ práce je třeba centrálně organisovat, ale zodpovědnost na termínu dokončení leží jen na jednotlivci, záleží jen na něm zda práci dokončí ve vyhrazené době nebo bude pokračovat i ve chvílích osobního volna.

Je dobré pokud děti vidí výsledek své práce, vidí, že jejich práce byla užitečná a jsou za práci náležitě chváleny. Je to cesta jak se postupně naučit, že práce je obecně prospěšná a v roverském věku pak nebude problém pracovat pro jiné, bez možnosti si na konkrétní výsledek sáhnout.

Zlaté pravidlo zní: **nikdy neukládejme práci jako trest**. Přesto, že některé práce se jako trestné sami nabízejí, nenechme se tím svést. I ta nejnejpříjemnější práce musí být vykonána jako normální součást života. Uložíme-li ji jako trest budujeme v dětech podvědomý pocit, že práce je zlo a jenom hanebníci musí pracovat.

CHARAKTERISTIKA SKAUTSKÉHO VŮDCE

Jak vést oddíl?

Předpokládám, že očekáváš od čekatelského kursu jasnou odpověď na tuto základní otázku. Jenže se těžko dočkáš. Ať už se budeme jakkoli snažit, odpovědět se dá velmi těžko. Každý skautský vůdce je jiný, každý vede oddíl v jiné situaci, má k dispozici odlišné typy dětí. Břicháček rozeznává tři základní typy vůdců oddílů – diktátor, liberál, demokrat (S. O. I.), Fanderlík rozlišuje typů šest – vůdce kaprál, vojáček, pan profesor, mluvka, bratránek a praktik. Obě dělení jsou zajímavá, každé je provedeno z odlišného úhlu pohledu.

V zásadě se všichni vůdci pohybuje na stupnici od diktátora po liberála. Každé slovo vůdce diktátora je rozkazem, oddílů vládne zcela neomezeně. Nejlépe se mu pracuje s mladými, nezkušenými rádci, které zcela ovládá. Konkurenci nesnáší a potencionálních soků /starších rádců, roverů/ se zbavuje. Oddíl pod jeho

vedením vcelku prospívá, ovšem za cenu toho, že starší členové odchází zklamáni a bez uplatnění. Po odchodu vůdce není, kdo by v jeho práci pokračoval a oddíl neschopný samostatné činnosti hyne. Vůdce liberál je lidově řečeno „měkota“. Rádcové si s ním dělají co chtějí, většinou nemá v oddíle autoritu. Spoléhá na okamžitou improvizaci a ta stále nevydrží. Rádci klackovatí a oddíl upadá.

Tak tedy – jak na to? Nesouhlasím s tvrzením, že vůdce je v pozadí a pouze „čeří vodu“, vždyť „*lod' bez kapitána ztroskotá, byť byli námořníci sebelepší*“ (L. J.). Již jsem řekl, že každý vůdce má svůj vlastní styl vedení oddílu a kloní se spíše k jedné či druhé straně stupnice. Někdo dokáže být „první mezi rovnými“ a jakmile je třeba uplatnit autoritu, děti ho bez řeči poslechnou; někdo potřebuje větší odstup, aby autoritu neztratil. Musíš si najít svou „parketu“ a té se držet.

Velmi záleží na věku a zkušenosti rádců. Mladší a méně zkušení rádci potřebují více péče a podrobnější instrukce, zkušeným pak stačí popsat cíl. Vůdce by však vždy měl nechat rádcům volný prostor. Můžeš říci, jak bys to dělal Ty, ale nech je, ať si poradí sami. Nechceš přece v oddíle mít bezduché automaty, ale bystré kluky, kteří si poradí i bez tvých podrobných instrukcí, bude-li třeba. Měl bys pozorně vyslechnout všechny členy oddílové rady, konečné rozhodnutí je však na tobě, stejně jako odpovědnost. Ostatní musí vidět, že o jejich návrzích přemýšlíš a že je neodmítáš jen proto, že nejsou Tvé. Nezapomeň, že bez podpory rádců toho moc neuděláš.

Příklad

Výchovu vlastním příkladem, vzorem chování, považujeme za vůbec nejdůležitější součást jakékoli výchovy. Jak praví klasik, malé děti opičátka jsou. Nejpřirozenějším seznamováním se světem je vedle metody pokus-omyl (zkusím to a uvidím, jak to dopadne) právě nápodoba okolních vzorů. Naším úkolem je poskytnout kladné vzory, tedy zajistit, aby děti napodobovaly to správné chování. Skautský vůdce může připravovat sebelepší program a krásnými slovy hovořit o skautingu, pokud se ale sám podle svých slov nechová, je všechno v háji.

Dítě si ze svého okolí vybere člověka, který na ně silně působí. Ten se pak stane životním vzorem, modelem. To můžeme pozorovat i u sebe. Pokud někoho obdivujeme, má velký vliv nejen na naše jednání (životní situace hodnotíme z pohledu našeho vzoru), ale i na naše oblékání a styl mluvy. Takový člověk se pak pro dítě stává až jakýmsi polobohem, dokonalou, nadpozemskou bytostí. Vzorem se často stává rádcce či vůdce. Jsme však všichni lidé a tak tento ideál nutně po nějakém čase padá. Musíme se však snažit, aby to bylo co nejpozději. Každý někdy udělá chybičku, kterou si snad ani neuvědomí, ale děti jsou v tomhle neobyčejně všímavé. Když se zřítí takový vzor, celý vnitřní svět dítěte se otřepe a může to špatně skončit. Měli bychom provést své svěřence až do období, kdy pochopí, že i jejich idol je koneckonců také jen člověk. Pak už pád tolik nebolí.

Ještě stručnou poznámku k ostatním vzorům – z literatury, historie. Vůdce by měl soustavně předkládat dětem výběr možných vzorů a nemusí to být jenom vzory skutečné – i vymyšlené postavy celotáborových her mohou působit jako normy jednání. Takové vzory, které byly vymyšleny nebo jejichž život se už uzavřel a byl zhodnocen mají jednu nespornou výhodu – tyto vzory nezklamou, jejich poselství je stálé. Na druhou stranu nebude toto poselství nikdy tak životné jako smýšlení, slova a především činy vzoru nejbližšího – rádcce družiny nebo vůdce oddílu. Vůdce tak tančí jakýsi tanec na okraji propasti – dvacet párů očí ho sleduje ostřížím zrakem a vůdce si nesmí dovolit závažnější chybu. Zde je obrovské nebezpečí a zároveň i úžasná šance výchovy – jako skautští vůdci ovlivníme desítky dětí a jen na osobní odpovědnosti každého záleží, jestli v dobrém či zlém.

Kázeň, kraj

Uvedli jsme sice, že skauting je hra, ale je to hra s velmi přísnými pravidly. Při některých příležitostech je třeba zachovávat disciplínu a kázeň téměř vojenskou (pochod po frekventované silnici, krizová situace při sjezdu řeky). Je velmi složité děti k takové disciplinovanosti přivést. Jednoznačný recept asi neexistuje, ale obecně lze říci, že musíme vytvořit určitou strukturu činností s různou mírou kázně. Tato struktura musí přejít v obecné povědomí tak, aby jediné vůdcovo slovo stačilo, aby si děti uvědomily, že teď je třeba být potichu, teď je třeba držet se pohromadě apod. Vyžadování kázně musí být důsledné a příkaz je třeba prosadit i za cenu trestů. Další důležitou věcí je, aby při vyžadování kázně při různých příležitostech docházelo k vzájemné podpoře vůdce a rádců.

Hovoříce o kázni je třeba zmínit nošení skautského kroje. Kraj nosíme většinou při příležitostech, kdy je třeba radikálně omezovat přirozenou živost dětí. Je třeba vytvářet takové ovzduší, aby samotný fakt, že mám na sobě kraj, nutil k rozvažování, jak se chová, aby každý cítil, že mít kraj znamená, že jsem okolím hodno-

cen nejenom já, ale i můj rádce, můj vůdce, můj oddíl. Vztah ke kroji se buduje poměrně těžko, pomůckou může být, aby kroje byly co nejvíc ošité – každé dítě je hrdé na různé nášivky, které vypovídají o jeho schopnostech a zakládají i vědomí určité tajuplnosti a výlučnosti oproti nezasvěcencům.

ODMĚNY A TRESTY

Odměna a trest

Odměny a tresty patří mezi základními prostředky výchovného působení. Je třeba k nim přistupovat s vědomím, že výchovný efekt odměny je několikanásobně vyšší než je tomu u trestu. Na druhé straně ani trestání se asi nelze úplně vyhnout. Je proto dobré vědět jak trestat, aby nebylo napácháno více škody než užitku. Základem je, aby trestaný věděl za co je trestán, proto je třeba trestat bezprostředně po prohřešku a je nutno vysvětlit proč je dotýčný trestán. Trestat je třeba pokud možno o samotě a rozumnou formou, nikdy nesmí být trest ponižující (základní zásady trestání viz Skautský oddíl I., s. 78–82).

Zkušenosti ukazují, že je dobré mít v oddíle zavedený tradiční systém trestů za některé běžné přestupky (samozřejmě systém velmi lehkých trestů). Použití tohoto systému je pak jediná možnost, kdy vůdce nebo rádce mohou trestat všechny stejně, při ukládání jakéhokoli jiného trestu, zvláště za závažnější prohřešky, je bezpodmínečně nutné trestat individuálně, nejen podle charakteru a závažnosti provinění, ale hlavně podle povahy provinilce. Zásadně se nesmí používat jakékoli formy kolektivního trestu a pamatujeme, že křik není výchovným prostředkem. (Pozn. Při trestání dívek je třeba postupovat ještě mnohem obezřetněji než u chlapců. Dívky totiž trestání velmi často berou jako ponižování.)

Odměňovat je třeba co nejčastěji, co nejveřejněji a co nejnápaditěji. Rozhodně je třeba v oddíle udržovat spíše pozitivní motivaci, že budu pochválen než atmosféru strachu před trestem. Odměna i trest je tím větší, čím více si trestaný váží trestajícího, čím větší má trestající autoritu. Tedy trest od toho, koho si vážím, koho obdivuji, je mnohem horší než stejný trest od člověka, ke kterému takový vztah nemám. A stejně je tomu i s odměnou.

Víme vůbec, co je to odměna a co trest? Základem je fakt, že trest je vše, co je jako trest pocíťováno, co způsobuje nelibost a odměna je vše, co je jako odměna pocíťováno a způsobuje libost. Takže na jednom táboře může být stavba slavnostního ohně odměnou a jinde naopak trestem. Záleží jen na Tobě, nakolik budeš schopen/schopna spojit v myslích dětí určitou věc buď s pocitem odměny či trestu. Proto je tak důležité neukládat práci za trest (viz výše).

Jedna důležitá poznámka na závěr: může se stát, že někoho potrestáme neprávem. Nemělo by se to dít často, protože zásadně je vždy třeba trestání dobře promyslet a netrestat pod tlakem emocí, ale může se to stát. V takovém případě neváhejme, přiznejme svou chybu a člověku, kterému jsme ukřivdili, se omluvme. Trestali-li jsme před druhými, tedy i omluva musí být veřejná, byl-li trest udělen v soukromí, potom stačí omluva soukromá.

SYMBOLY A SYMBOLIKA

Oddílové tradice

O tradicích jsme již mluvili v souvislosti s družinovým systémem a s celotáborovými hrami. Tak jako by měl být člen družiny hrdý na svou příslušnost k ní, tak by měl být hrdý na svůj oddíl. Možná ještě víc, protože názvy družin se mohou měnit, ale oddíl zůstává. Pocit výlučnosti, výše již zmíněného oddílového „elitářství“, je velmi silným jednotícím prvkem. Oddílový pokřik, znak, vlajka, oddílové rituály (zapalování ohně, udělování přezdívek, nástupy, oblečení...), kroniky, písničky, tradiční podniky hrají velkou roli nejen v pevnosti, soudržnosti oddílu, ale i v jeho kontinuitě a mnohdy mohou být odrazovým můstkem k obnovení bývalé slávy po několika hubených letech. Nic se nemá přehánět a tedy ani toto „elitářství“ nesmí vést k tomu, aby se členové oddílu dívali na ostatní oddíly „skrz prsty“.

Oddílové rituály

Hlavně s táborem je spojena další typická věc. Jsou to různé slavnostní rituály, které působí silně emocionální zážitky. Okamžiky při zapalování slavnostního ohně či chvíle přemítání o slibu a zákonu u slibového ohně jsou nezapomenutelné chvíle a jenom na schopnostech vůdce záleží, jak takové chvíle využije, aby citový prožitek byl svázán i se vzpomínkou na chvílku zamyšlení nad tím, jakými jsme skauty a jak jsme prospěšní ostatním. Rituál je navíc velmi silným vnitřním poutem všech jeho účastníků.

PRÁCE SE SKAUTSKOU STEZKOU

Práce se skautskou stezkou

Skautská stezka je osnovou naší činnosti. Je pro nás vodítkem, co by měli děti znát a umět. Jednotlivé body stezky si děti osvojují na schůzkách i výpravách. Děti by měly vědět, proč se učí to či ono, kde a jak mohou získané znalosti a dovednosti využít, proč je správné, aby dělaly to či ono. Jednotlivé body stezky bychom měli do programu zapracovat tak, že děti nemusí mít ani tušení, že si právě osvojují jeden z nich. Tzn. že o mapě se učíme proto, abychom se mohli na výpravách pohybovat v krajině, kterou dobře neznáme, nikoliv jen protože „to máme ve stezce“.

Existuje celá řada metod, jak děti učit jednotlivým bodům stezky. Vždy by ses měli snažit hledat a využívat takové, které jsou pro děti nejzábavnější a nejjednodušší.

Samozřejmě není možné se zcela vyhnout klasickému výkladu jaký známe ze školy. Užívej ho však co nejméně. Při učení vždy dbej těchto zásad:

- Učit stručně – nemluvit mnoho, ale mluvit tak, aby se neztratil smysl toho o čem mluvíme a proč. Vysvětlujeme bez zbytečných slov a ne dlouho, abychom neztratili pozornost dětí.
- Učit příjemně a jednoduše – uvádíme příklady ze života skautského i běžného, vyvarujeme se cizích slov. Problému musíme rozumět. Je-li věc jasná nám, pak ji i srozumitelně vyložíme ostatním.
- Učit důkladně a věcně – vždy jdeme rovnou k věci, jsme pozorní na každé slovo, vyhýbáme se prázdným slovům a heslům.

Nejpřirozenější aktivitou je pro děti hra, proto se snažíme co nejvíce témat zapracovat do her. Také si můžeme vyrobit celou řadu pomůcek.

Pro ilustraci uvádím některé z nich:

- pexeso – můžeme využít pro nácvik mapových značek (i jakýchkoli jiných značek či symbolů)
- domino – vytvoříme slepením dvou krabiček od sirek, polepíme opět např. pochodovými značkami, písmenky abecedy a morseovky...
- kvarteta – poslouží k procvičení přírody, skautingu, oddílových tradic...Nestačí pouze požádat spoluhráče o správné číslo a druh karty, ale také o věci vědět základní údaje (tzn. nestačí říct chci jedničku A. B. Svojsík, ale také kdo to byl a čím se proslavil). Při hře karta několikrát změní hráče a děti si to tak snáze zapamatují.
- karty a kartičky – můžeme využít v podstatě pro cokoli – např. pro skauting tvořit z písmen, které máme na kartách pojmy (místa, jména...), která známe se skautské historie. Nebo pro přírodu vybrat z karet pouze jména stromů, či dát dohromady rodové a druhové jméno...
- hry s figurkami – vytvoříme herní plán, který bude vypadat např. jako cesta k táboru od dveří do klubovny až na tábor, postupujeme po políčkách klasicky podle toho kolik hodíme kostkou a když vstoupíme na vybarvené políčko musíme zodpovědět otázku nebo splnit úkol. Neví-li couvá nebo jedno kolo nehraje, splní-li postupuje prémiově vpřed. Kde hře máme několik sad tématických otázek, např. první pomoc, historie, táboře ...
- křížovky, doplňovačky – není nutné popisovat, lze opět využít na jakékoli téma.
- Jistě znáš sám celou řadu her a soutěží, které mohou vést k mnohým užitečným poznatkům. Uvedu jen ilustrační příklad, hru po pražských památkách formou honby Široka po Stínadlech, pro hledání a luštění šifer Nápis krále Ašóky...Velmi oblíbené jsou také náměty soutěží, které známe z televize (Kufr, Riskuj...).

Možností a způsobů, jak zařadit do programu přitažlivým způsobem znalosti a dovednosti existuje opravdu spoustu a nikdy nebudeme znát všechny. Je však důležité, aby se v programu neustále objevovalo něco nového, aby byl zajímavý a překvapivý. Jen tak udržíš stále zájem dětí.

Zdroj inspirace je pro Tebe nejen literatura, ale také výměna zkušeností s ostatními.

Rovněž při potvrzování jednotlivých bodů stezky se snaž vyhnout se klasickému zkoušení. Věř, že na Tvé svěření daleko víc zapůsobí, když stavbu stanu nebo rozdělení ohně potvrdíš tomu, kdo tyto dovednosti prokázal na výpravě, než když se každý musí „nechat vyzkoušet.“ Oceňuj též znalosti a dovednosti prokázané během hry, ale pozor – nedělej hry jen a pouze kvůli potvrzování bodů do stezky.

Odkazy a literatura

<http://www.hra.cz> (on-line encyklopedie her)
<http://www.teepek.cz/pro-radce/hry> (hry pro rádce ze skautského webu Teepek)
<http://krizovatka.skaut.cz/databaze/skautske-zakladny> (databáze skautských základů)
<http://www.mapy.cz> (mapy celé ČR včetně leteckých snímků)
<http://www.hrady.cz> (jaké zajímavé památky se nachází v okolí místa výpravy)
<http://www.wagggsworld.org/en> (stránky WAGGGS)
<http://www.scout.org/front/index.shtml> (stránky WOSM)
<http://www.klubturistu.cz> (stránky klubu Českých turistů – najdete např. seznam turistických ubytoven nebo atlas turistických zajímavostí)
<http://www.csop.cz/index.htm> (stránky Svazu ochránců přírody – informace o naučných stezkách, brigádách a úklidových akcích...)

METODIKA

Skautský oddíl I.

Břicháček, V. (Skauting, Liberec 1992)

Základní (a naprosto skvělá) teoretická příručka pro vůdce oddílu – názvy kapitol: myšlenkové základy skautingu, skautská výchova, metodika skautské výchovy, vůdce, rádce, oddíl a družina, psychologie pro skautské vůdce, naše tradice, současnost a perspektivy

Skautská družina

Novák, J.; Zapletal, M. (Skauting, Liberec 1997)

Dvě části – teorie družinové soustavy + praktické návody (KOMPAS + DDD). KOMPAS – kompletní družinové schůzky a družinové výpravy pro období září až leden. Doplnky dobrých družinovek – nápady na schůzky; hry, závody, testy, hlavolamy, deskové hry, rukodělny.

Rádce skautské družiny

Zapletal M. (Skauting, Liberec 1991)

Rádcův rok od náboru do tábora. Rozdělené po měsících. Kompletně připravené družinové schůzky včetně nezbytné teorie. Nápady na doplnění schůzky. Rádcovský zápisník. Návody na řešení možných problémů. Bodování.

Tichou poštou

Voňavková V. a kol. (TDC, Praha 2005)

Tématická příloha časopisu Skauting. Formou korespondence mezi skautskou vedoucí a návštěvníkem zvenčí přibližuje čtenářům základní pilíře skautingu – poslání, principy a metodu.

ABC nejen pro skautky

Černá, M. (IDEA Servis, Praha 1996)

Náměty na program, jak přiblížit dětem dějiny, kulturu a památky, dále příroda, pomoc druhým, výtvarné práce, tábor, organizace, vedení zápisníku atd.

STEZKA / PRAXE**Skautskou stezkou**

kol. autorů (TDC, Praha 1998)

*Základní příručka, pracuje se všemi obory skautské činnosti, které jsou naznačeny ve stupních zdatnosti a v odborkách***Skautská stezka I. stupeň, II. stupeň**

Hubáček M. (Javor, Brno 1996/99)

*Vynikající příručka pro vůdce i rádce zahrnující všechny důležité oblasti, se kterými stezka pracuje. Obsahuje i vysoce kvalitní metodické listy. Jedinou nevýhodou je, že obě příručky pracují se stezkou YMCA skautů, je si tedy třeba knihu občas přizpůsobit***Skautská praxe I. a II.**

Kol. autorů (Skauting, Liberec 1995)

*První díl je klasická skautská praxe – vše je stručné a přehledné – jako vyčerpávající přehled vhodné pro děti, vůdce si musí dohledat podrobnější materiály; druhý díl obsahuje skvělé reprodukce předmětů denní potřeby i náboženských předmětů přírodních národů – totemy, masky, ornamenty, nádoby... – vynikající při hrách na toto téma*VÝPRAVY / TÁBOR**Výpravy za dobrodružstvím**

Zapletal, M. (Albatros, Praha 1986)

*Třicet výprav do přírody – návody k pozorování, pořizování záznamů i další činnosti – pohybové i jiné hry, vyprávění, návody k přenocování atd.***S dětmi Prahou bez nudy**

Ge, E.; Vaňková, K. (Portál, Praha 1999)

*Náměty pro vycházky s dětmi po Praze formou, která je zajímavá***Skautský tábor**

Foglar, Herzán, Lasovský, Zapletal, M. (Skauting, Liberec 1995)

*Kompletní příprava a provedení tábora – hledání tábořiště, administrativní příprava, provoz tábora, táb. stavby, rozpočet, program, užitečné nápady, jídelníček...*HRY**Velká encyklopedie her (v přírodě, v klubovně, na hřišti a v tělocvičně, ve městě a na vsi)**

Zapletal, M. (Olympia, Praha 1985/86/87/88)

*Tisíce her pro všechny příležitosti. Rozděleno podle charakteru her. V záhlaví každé hry počet hráčů a nutné pomůcky. Nevýhodou je velikost a váha knih.***Dobrodružné hry a cvičení v přírodě**

Neumann J. (Portál, Praha 1998)

*Fantastická zásobárna vynikajících her na ven. Hry pro 6 a více hráčů od 9 do 99 let. Seznamovací, kontaktní a zahřívací hry, zábavné soutěže, hry na rozvoj důvěry, týmové a komunikační hry, závěrečné hry + trocha teorie. Před každou hrou srozumitelné ikony: věk hráčů, jejich počet, trvání hry + náročnost na přípravu***Překážkové dráhy, lezecké stěny a výchova prožitkem**

Neuman, J. (Portál, Praha 1999)

*Využití překážkových drah nejen pro zvýšení fyzické zdatnosti, ale i posílení osobnosti a vzájemných vztahů ve skupině***Dobrodružné hry v tělocvičně**

Neuman, J. (Portál, Praha 2001)

*Seznamovací, kontaktní, zahřívací, týmové hry, hry pro rozvoj spolupráce s využitím prostředí tělocvičny a tělocvičného nářadí***Hry do kapsy I – X (zatím vyšlo 10 knih)**Neuman, J.; Hermochová S. a další autoři
Portál, Praha 2003–2006)*Sociálně psychologické, motorické a kreativní hry na listech z tvrdšího papíru připravené pro tvorbu kartotéky***Zlatý fond her I, Zlatý fond her II**

I.: kolektiv autorů (Portál, Praha 2002)

II.: Hrkal, J.; Hanuš R. (Portál, Praha 1998)

*Nejznámější a nejúspěšnější hry, které vznikly na kurzech Prázdninové školy Lipnice***Receptář her**

Chour, J. (Portál, Praha 2000)

Soubor her, činností a námětů, které můžete využít samostatně i jako soubor dlouhodobých her

NOVÝ VÝCHOVNÝ PROGRAM JUNÁKA

Václav Zeman

Junák se od roku 2005 rozhodl vydat novým směrem. Po Valném sněmu, který se konal v únoru roku 2005 v Třebíči, začaly práce na novém výchovném programu Junáka. Po pěti letech prací jsou na světě nové základní výchovné materiály pro všechny výchovné kategorie, se kterými Junák pracuje. Významným způsobem se proměnila podoba nováčkovské zkoušky a dalších zkoušek, které si plní členové oddílů, změnilly se i celostátní závody pro světlušky, vlčata, skauty a skautky, chystá se hodnocení kvality oddílů, středisek, kurzů apod.

Tyto změny se nedějí jen tak. Junák jako výchovná organizace jejich prostřednictvím navazuje na obecný celosvětový vývoj pedagogiky. Školství mnoha evropských zemí, včetně toho českého, prochází v posledních letech významnými změnami, které mimo jiné výrazně mění cíle vzdělávání. Junák nechce se svými výchovnými metodami zůstat stát na místě, a proto se řada těchto prvků a přístupů, které se osvědčily v oblasti školství, objevují i v novém výchovném programu Junáka.

Co jsou to ty kompetence?

Hlavní změnou, kterou nový program přináší, je mnohem větší zaměření na získávání takzvaných kompetencí. Se stejným termínem pracuje probíhající reforma českého školství, která označuje získávání takzvaných klíčových kompetencí za hlavní cíl vzdělávání na všech stupních škol. Co tohle pro řadu z vás cizí a dosud neznámé slovo znamená? Kompetence jsou podle nového školského zákona „soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.“ Jde třeba o kompetence k učení, kompetence k řešení problémů nebo komunikativní kompetence.

V praxi osvojování kompetencí znamená učit se umět získané dovednosti prakticky používat – tedy něco, co je pro naši skautskou výchovu docela stará známá věc, ale třeba pro české školství, které se dosud zaměřovalo spíše na biflování dat a pojmů, docela výrazná změna.

A jak na ně?

O každé části výchovného programu, tedy toho, k čemu chceme členy a členky oddílů vychovávat, můžeme nyní přemýšlet v tom smyslu, jakou kompetenci člen nebo členka našeho oddílu touto činností získá (srozumitelněji: co se naučí ovládat a používat v praxi). S morseovkou bychom tedy v programu neměli končit ve chvíli, kdy se děti naučí jednotlivá písmena, ale až s ní budou umět odvíjet i přijímat zprávy. Stejně tak cílem zařazení uzlování do programu má být kromě naučení se novému uzlu i získání kompetence kdy a v jaké situaci je vhodné takový uzel použít (nejlépe si takovou situaci rovnou prožít). Požadovanou kompetenci získanou díky uzlování může být i posílení paměti a motorické obratnosti prstů.

Nový výchovný program by (stejně tak jako jeho předchůdce) měl vedoucím prostřednictvím stezek, odborek nebo dalších prostředků, které jste poznali ve vyprávění o metodice (hra, legenda, etapová hra), napomoci v tom, jak a v jakém sledu docílit toho, aby člen našeho oddílu během svého skautování získal požadované skautské kompetence.

Nový výchovný program Junáka se snaží definovat soubor požadovaných skautských kompetencí pro jednotlivé kategorie a přiblížit cesty, jakými lze tyto kompetence získat. Pokouší se na celonárodní úrovni inovovat současné výchovné prostředky (včetně seznamu požadovaných kompetencí) o nové prvky a témata, tak aby odpovídaly současné době a zájmům dnešních dětí a mladých lidí a zároveň by se však stále snažily naplnit poslání skautingu (všestranný rozvoj osobnosti v souladu s principy skautingu).

Co patří pod nový výchovný program Junáka?

- **skautská metoda**, která představuje metodický rámec, jenž vede mladého člověka na jeho stezce osobního růstu (zahrnuje prvky: zákon a slib; učím se tím, že to dělám; družinový systém; symbolický rámec; program osobního růstu; příroda; podpora dospělými);
- **výchovné cíle (tzv. kompetence)**, které konkrétně rozpracovávají poslání skautingu a vycházejí z naší představy lidí, kteří projdou skautskou výchovou (viz Charta českého skautingu);
- **věkové kategorie**, které určují, pro jaký věk a v jakých věkových rozmezích organizovat výchovu;
- **výchovná nabídka**, která vychází z konkrétních zájmů dětí a mladých lidí a odpovídá na to, co právě jim může skauting nabídnout;
- **výchovné nástroje**, které zahrnují širokou škálu konkrétních prostředků pro oddílovou činnost – stezky, odborky, zkoušky, závody, celostátní projekty a akce apod.

- **metodická podpora**, která napomáhá vedení oddílů při práci s výchovným programem – semináře, kurzy, časopisy, příručky.

Co už je hotovo?

Na začátku prací na novém výchovném programu stálo nové rozdělení věkových kategorií v Junáku. Metodická skupina Náčelnictva Junáka pro program poté pro každou z kategorií vypracovala soubor takzvaných výchovných cílů (tj. kompetencí), ke kterým má směřovat a které by měla rozvíjet skautská výchova.

PRO SKAUTY A SKAUTKY:

Po fázi testování experimentálních stezek spatřily v roce 2008 světlo světa Nováček a čtyři části Stezky. Následovaly je experimentální doplňky pro vodácké stezky. Pojďme si nyní krátce představit Nováčka i nové stezky.

Nováček

Součástí příručky Nováček je i Nováčkovská zkouška. Ta oproti své předchůdkyni zaznamenala výraznou proměnu. Cílem současné Nováčkovské zkoušky je seznámit nováčka se skautingem a s oddílem tak, aby byl schopen porozumět tomu, co mu skauting nabízí a co po něm vyžaduje. Nováčkovskou zkoušku by měl nováček plnit přibližně tři měsíce. Poté by měl být se skautingem natolik seznámený, aby se rozhodl, jestli v něm chce pokračovat a nastoupí na skautskou stezku. Vlastní rozvoj skauta byl ve větší míře přenesen do skautské stezky a Nováčkovská zkouška je spíše předpokladem k plnění stezky.

Stezka

Stezka je rozdělena do čtyř stupňů, každý stupeň by se měl plnit asi jeden rok. Stezka je motivována symbolickým rámcem čtyř živlů: země, voda, vzduch a oheň. Každý stupeň má svou vlastní knížku: Cesta země, Cesta vody, Cesta vzduchu, Cesta ohně.

Stupně stezky jsou rozděleny do 6 oblastí: Co umím a znám, Můj domov, Kdo jsem, Svět okolo nás, Můj kamarád, Příroda kolem nás.

Aktivita, které si splní, si vybírají skauti a skautky sami. Jen některé jsou povinné, protože je důležité, aby právě tuto věc zvládli. Plnění hodnotí tři různí lidé. Vždy skaut nebo skautka sami, a další dvě osoby, které si na začátku plnění skaut vybere. Potvrzovat splnění aktivity může vedoucí, rádce, kamarád, rodič nebo odborník.

Stezka je určena pro skautský věk – tj. pro věk 11–15 let. Není nutné začínat první stupněm, ale po splnění Nováčka (období nováčkovské zkoušky) je možné začít stupněm odpovídajícím věku a vyspělosti dítěte.

Oproti současným stezkám se mění také způsob a podoba nášivek, jež se za plnění udělují. Nášivky si skaut či skautka našívá na kroj již ve chvíli, kdy jednotlivý stupeň začíná plnit jako označení, kde se na svojí stezce nachází.

Součástí stezky je také jeden rozpracovaný návrh konkrétního symbolického rámce – dobrodružný fantasy svět, který se promítá mírně do stezky jako takové, a zejména pak na samolepky postav a pomocníků, které slouží k podpoře plnění stezky.

Jedním z bodů stezky je bod „Můj oddíl“, pomocí kterého si oddíl doplní stezku o vlastní specifické oddílové doplňky.

Karetní hra Sacculus

Jako motivační prvek k plnění stezky byla připravena skautská karetní hra Sacculus.

Má motivovat skauty a skautky k plnění dalších částí stezky, za každou splněnou oblast totiž získávají další karty k základnímu balíčku a spolu se svým osobním rozvojem zvyšují sílu své postavy ve hře. Hra by mohla vypadat tak. Sacculus je hrou společnou pro celého Junáka, takže jej mohou hrát členové oddílů i skauti z různých oddílů a středisek navzájem.

Sacculus má naplňovat tyto cíle:

- Odměnit děti za jejich postup ve stezce.
- Motivovat děti k plnění aktivit pro postup ve stezce.
- Rozvinout stezku v rovině, která bude maximálně vycházet ze zájmů dětí.
- Obohatit oddílovou činnost o moderní a zajímavý prvek.

Ke hře každý hráč potřebuje své karty. Devět základních karet hry skaut/ka dostane při zahájení plnění stezky. Hra je hratelná již s těmito základními kartami, skaut/ka má ovšem možnost získat dalších 27 rozšiřujících karet za splnění jednotlivých bodů ve stezce. Čím více karet má, tím více má ve hře možností, což ale neznamená, že je ve hře automaticky silnější. Správnou taktikou může hru vyhrát i skaut/ka, který/á má méně splněných bodů ve stezce, a tedy i méně karet. Dvojice hráčů, která si chce hru zahrát, potřebuje ke hře ještě váček (lat. *sacculus*, odtud tedy pochází jméno hry) a 14 skleněných kamínků od každé ze tří barev (žlutá, zelená a modrá).

Pokud se vám myšlenka karetní hry zalíbila, můžete ji ve svém oddíle již brzy začít hrát. Pokud ne, využít ji nemusíte. Je to pouze dobrovolný nadstavbový nástroj k nové stezce, která se dá plně využívat i bez *Sacculu*.

PRO SVĚTLUŠKY A VLČATA:

Během roku 2009 navázala na práce na stezkách pro skauty a skautky příprava stezek pro vlčata a světlušky. Jejich finální verze (připravené opět po pilotním používání a připomínkování experimentálních stezek) byly vydány v dubnu roku 2010. V červnu 2009 byla vydána experimentální plavba vlčat a světlušek.

Nováček světlušek a vlčat

Nováček představuje světluškám i vlčatům skauting. Pěkně od začátku a srozumitelně. Kromě základních informací v něm je i celá řada úkolů, na kterých si nováčci důležité věci sami vyzkouší. Nováčkem vlčat provází Vlk Akéla, světlušky na jejich cestičce provází Pes Brok.

Cestička světlušek a Stezka vlčat

Cestička světlušek je rozdělena do tří stupňů: Hvězdná lucerna (pro věk 7–8 let), Měsíční lucerna (pro věk 8–9 let) a Cestička světlušek (pro věk 9–10 let).

Stezka vlčat je taktéž rozdělena do tří stupňů: Mauglí mezi vlky (pro věk 7–8 let), Mauglí v džungli (pro věk 8–9 let) a Mauglí v lidské vesnici (pro věk 9–10 let).

Plněním stezky provází průvodci a také příběh v podobě komiksů, obrázkových textů i celých kapitol. Na skautské Křižovatce si vedoucí mohou stáhnout i minimetodiku popisující, jak stezka funguje a jak s ní pracovat, a také zkrácené verze příběhu Kouzelná lucerna a Kniha džunglí i s přehledem hlavních postav.

Co nás ještě čeká?

Návazně na kompetence stezek pro všechny věkové kategorie jsou připravovány požadované kompetence, které by měly získat absolventi čekatelských a vůdcovských kurzů. Pokračuje také příprava roverského programu. V nejbližší době by také měly být připraveny nové podoby odborek pro všechny věkové kategorie.

Hodnocení kvality

Další součástí nového programu, která je v současnosti rozpracovávána, je takzvané „hodnocení kvality“. To by mělo probíhat tak, že oddíly, které se do něj budou chtít zapojit, dostanou jednostránkový dotazník, který vyplní společně oddílová rada. Výsledky se zadají do systému SkautIS, ve kterém je například zpracovávána registrace, a ten je vyhodnotí. Výsledky, které ukáží, zda je oddíl perfektní, slabší nebo v krizi by měly sloužit především jako interní reflexe samotného oddílu. Nebudou důvodem pro rušení oddílů nebo například omezování dotací. Motivačními prvky by mohly být například nášivka za účast v hodnocení, ocenění opakovaného úspěchu, dopisy starostům, že mají v obci kvalitní oddíl atd. Výsledky budou využitelné pro jednotlivé jednotky i pro celého Junáka a budou pro ně platit jasná pravidla (např. že oddíly v krizi se adresně nezveřejňují, že se mohou podívat na hodnocení své nadřízené jednotky atd.).

Široké testování hodnocení oddílů by mělo proběhnout v červnu až listopadu 2011 a první řádné hodnocení v rámci celého Junáka v červnu až listopadu 2012. Více si o hodnocení kvality můžete přečíst na adrese www.skaut.cz/kvalita.

Odkazy a literatura

<http://krizovatka.skaut.cz/projekty/novy-skautsky-program>

aktuální informace o průběhu příprav nového výchovného programu Junáka

VŮDCOVA ADMINISTRATIVA ANEB TROCHA ORGANIZAČNÍ PRÁCE

Michal Kojan

Nejméně zábavnou součástí vedení oddílu je i administrativa. Většina vůdců ji moc nemiluje, dělat ji ale musíme všichni, ať už se nám to líbí či ne. Připravili jsme pro Tebe pár rad, jak se s touto nezbytnou součástí Tvé práce vypořádat pokud možno se ctí. Pravděpodobně to pro Tebe nebude nic nového, ale myslíme si, že mít pěkně pohromadě vše, co k tomuto tématu patří, je docela užitečné.

Každý vůdce oddílu by měl mít: vůdcovský zápisník, skautský zápisník, kartotéku her, vlastní knihovničku, zpěvník a deník.

Vůdcovský zápisník

Na formě vůdcovského zápisníku (dále jen v. z.), jeho velikosti či dokonce barvě nezáleží ani v nejmenším. Každý si vede v. z. tak, jak mu to vyhovuje.

V žádném v. z. by ale nemělo chybět následující:

- data všech členů oddílu, tzn. jméno, adresa, telefon, rodné číslo, telefon rodičům do práce, škola a třída (pokud jede některá škola na školu v přírodě, lze snadno zjistit, kdo nepřijde na družinovku, oddílovku či výpravu), jméno zdravotní pojišťovny popřípadě kopie průkazů pojištěnců jako zvláštní příloha
- důležité adresy, telefony a informace – přátelé oddílu a činovníci
- rodiče ochotní kopírovat, půjčit auto či jinak pomoci
- školy, kde se poskytuje ubytování
- obchody s praktickým vybavením (spacáky, stany...)
- výsledky bodování
- známkování z výprav, pokud ho děláte (na konci výpravy všichni kromě rádců a vůdce anonymně na kus papíru výpravu oznamují klasickými školními známkami 1–5 s udáním důvodů – např. málo her, dlouhá nudná cesta atd. – je to dobrá orientace pro vůdce, jaký úspěch mezi dětmi výprava měla)
- termíny výprav (vyplatí se dělat termíny dlouho dopředu, třeba i na celý školní rok a dát je rodičům – odpadají pak rozhovory typu „Když my jsme o té výpravě nevěděli.“)
- několik detailně připravených družinovek (např. onemocní-li rádcé)
- veškeré důležité informace o blížících se akcích + program na ně (místo konání, čas srazu a návratu, množství peněz, speciální vybavení)
- poznámky na a z oddílových a střediskových rad – Tvoje připomínky, jednotlivé úkoly, kdo má co zařídit, úkoly pro Tebe, popř. usnesení
- Adresář činovníků střediska, kontakt na ORJ

Skautský zápisník

Mít skautský zápisník není pro vůdce žádným přežitkem. Jednak Ti pomůže ve Tvé práci a jednak motivuje ostatní členy oddílu, aby ho měli též (výchova příkladem). Tvůj zápisník také udržuje oddílovou tradici a ukazuje, co všechno lze v zápisníku mít. Každý oddíl má svůj styl, svou specializaci, některé disciplíny skautské praxe se v něm dělají více, jiné méně a toto všechno lze z Tvého zápisníku vyčíst.

Co by měl vůdce mít ve skautském zápisníku:

- vypracované přednášky ze skautské praxe (použití uzlů, šifry, souhvězdí, teorie orientace...) – lze je použít bez větší přípravy a dají se stále vylepšovat
- průvodku k nováčkovské zkoušce a stupňům

Kartotéka her

Vybudovat použitelnou kartotéku her je časově velmi náročné. U lenochů ji může částečně nahradit dobře vedený vůdcovský zápisník, v němž stačí zalistovat a z nejhoršího jsou venku – to pokud selže program či si žádný nepřipravili. Nic ovšem nemůže nahradit dlouho průběžně vedenou kartotéku her! Jistě, zarytí rýpalové se mohou ohánět nepřekonatelnými knižními sbírkami her, leč ne vše v těchto knížkách najdeš.

- spousty her, které nalistuješ, nejsou právě použitelné, protože k nim nemáš potřebné vybavení. Pokud ovšem máš kartotéku her, sáhneš do skříně a spolu s podrobným popisem hry vytáhneš i vybavení.
- jen v málokteré sbírce her najdeš, jaké prostředí je pro hru nejlepší. V kartotéce her ovšem máš uvedeno, kdy a kde jsi ji hrál a jak se vyvedla.
- hra z kartotéky her málokdy zklame. Každým opakováním ji totiž vybrušuješ a pokud si tyto drobné změny poznamenáváš, líbí se hra čím dál víc.
- stručně řečeno, kartotéka her Ti při plánování výprav ušetří spousty času a naopak Tě po akci donutí zamyslet se nad hranými hrami.

Knihovnička

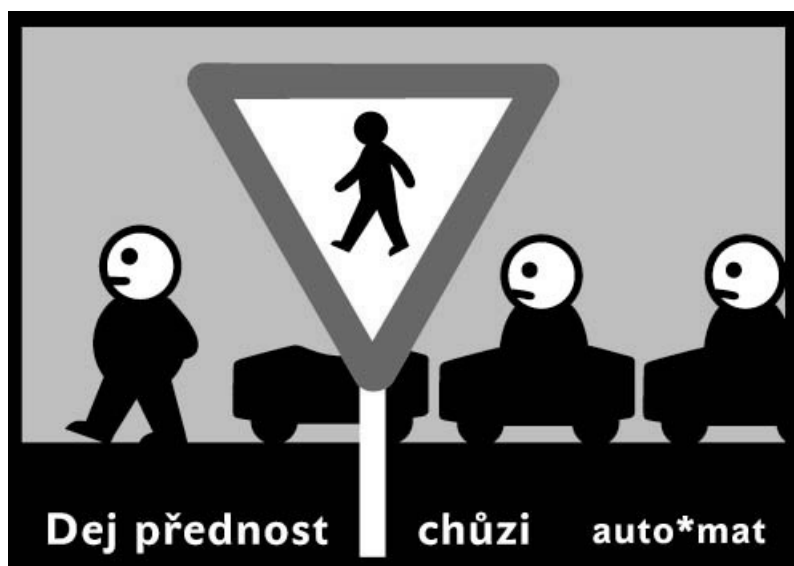
Škoda slov, každý oceníme, můžeme-li v naší knihovničce najít to, co právě potřebujeme a nemusíme složitě shánět atlasy, mapy, příručky, jízdni řady atd. Základní seznam literatury najdeš v příloze Slepence.

Zpěvník

Při přečtení tohoto slova vidím u mnoha z vás zkřivený úsměv. Znáš to, ne všichni jsme operní pěvci, ale pokud se nechceme při dlouhých pochodech bavit jen o počítačích, při práci se tvářit utrápeně a u slavnostních ohňů nechat se snažit pouze nebohého kytaristu, měli bychom sami překonat svůj stud a získat děti pro zpívání. K tomu nám zpěvník jistě pomůže (jeden dobře vedený zpěvník nahradí rok kázání o tom, jak by se měli všichni naučit zpívat x písniček).

Deník

Nikdo Tě nechce nutit k vedení klasického deníčku. Ale představ si deník, který máš zaveden jen pro oddílové akce, kam zapisuješ průběh těchto akcí a zejména chování svých svěřenců (nepěkným, ale poměrně přesným termínem „bonzblok“). Někomu to může připadat jako odporné špiclování, ale věř, že zalistovat v něm třeba po třech letech a zjistit, jak jsi z naprostého „pupence“ (obecný termín pro neschopné dítě) vychoval celkem obstojného skauta s lilí na kroji, Tě potěší a dodá další energii. Takto lze i pozorovat zlepšení či zhoršení v chování dětí, kterého by sis jinak nevšiml a které je zřetelné až v delším časovém úseku. Také se tímto způsobem můžeš vyvarovat chyb, kterých si všimneš právě až s odstupem času.

ORGANIZACE HNUTÍ

Václav Zeman, Jan Křivan

Základní listinou a hlavním vnitřním předpisem organizace jsou **Stanovy Junáka – svazu skautů a skautek ČR**. Stanovy jsou rozděleny do **šestnácti hlav**.

V první z nich je *Junák – svaz skautů a skautek ČR* definován jako dobrovolné, nezávislé a nepolitické sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb. sdružující své členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů. Junák je členem světových organizací skautek **WAGGGS** (World Association of Girl Guides and Girl Scouts), skautů **WOSM** (World Organization of the Scout Movement) a dospělých skautů **ISGF** (International Scout and Guide Fellowship).

V následujících dvou hlavách je zakotvena sama podstata Junáka: poslání a principy skautského hnutí (včetně skautského slibu a zákona) a skautská výchovná metoda.

Další části stanov se věnují nejdůležitějším právním záležitostem, které zajišťují fungování Junáka uvnitř i navenek. Hlavy čtvrtá a pátá se věnují otázkám členství v Junáku, hlavy šestá až čtrnáctá pak popisují organizační strukturu Junáka. Patnáctá hlava je věnována hospodaření (majetku). V návaznosti na stanovy jsou další organizační náležitosti upraveny v Organizačním řádu a systemizaci Junáka; pravidla hospodaření upravují především řády hospodářský a revizní.

Jen pro úplnost: šestnáctá hlava obsahuje nezbytná přechodná a závěrečná ustanovení.

Tento text je z velké části výňatkem ze Stanov (hlavy šest až čtrnáct), doplnili jsme je o ty nejdůležitější části z Organizačního řádu, které se vztahují k působení vedoucího oddílu, jeho zástupce a dalších činovníků na úrovni střediska.

Organizační strukturu tvoří:

- Junák (jako celek),
- vyšší organizační jednotky (VOJ),
- základní organizační jednotky (ZOJ),
- zvláštní organizační jednotky.

Junák jako celek spravují ústřední orgány (viz hlava devátá Stanov) a těmi jsou:

- a) **Valný sněm Junáka** – je nejvyšším orgánem Junáka, je svoláván zpravidla jednou za tři roky, nebo mimořádně, delegáti sněmu mohou měnit Stanovy Junáka, rozhodnout o zániku Junáka a hlavně volí činovníky ústředních orgánů a určují směřování na další období; delegáti sněmu jsou voleni sněmy organizačních jednotek v poměru k počtu jejich členů podle stanoveného klíče.
- b) **Náčelnictvo Junáka** – v čele s náčelníkem chlapeckého kmene (ChK) a náčelní dívčího kmene (DK) je vrcholným orgánem Junáka v době mezi sněmy, tvoří ho náčelník a místonáčelník ChK, náčelní a místonáčelní DK, dalších až 5 mužů a 5 žen (všichni výše uvedení jsou voleni Valným sněmem), dále po jednom zástupci z každého junáckého kraje (jmenování/volení krajem), náčelní/k a místonáčelní/k kmene oldskautů (volení valným sněmem OS) a hlavní kapitán/ka vodních skautů. Náčelnictvo například schvaluje řády závazné pro všechny členy a orgány Junáka, schvaluje rozpočet a plán činnosti ústředních orgánů Junáka, jmenuje starostu Junáka a Výkonnou radu Junáka. Ze své činnosti se odpovídá sněmu.
- c) **Ústřední revizní komise Junáka** v čele s předsedou – reviduje veškeré hospodaření Junáka, má 7 členů bez ohledu na pohlaví, kteří jsou voleni Valným sněmem; podává zprávy o své činnosti Náčelnictvu a Výkonné radě.
- d) **Rozhodčí a smírčí rada Junáka** v čele s předsedou – je ústředním orgánem Junáka, který řeší závažné spory uvnitř organizace a který zároveň dbá na to, aby orgány Junáka ve svých rozhodnutích postupovaly v souladu s právním řádem ČR, mezinárodními závazky Junáka i jeho vnitřními předpisy v čele se Stanovami; má 5 členů bez ohledu na pohlaví.
- e) **Výkonná rada Junáka** v čele se starostou – je vrcholným výkonným orgánem Junáka, řídí činnost organizace, zodpovídá se náčelnictvu a je mu podřízena, tvoří ji starosta, který je statutárním zástupcem Junáka, místostarosta a 5–9 členů (zpravodajů – např. zahraniční zpravodajové, hospodářský zpravodaj, zpravodaj pro komunikaci, zpravodaj pro vzdělávání); návrh na složení VRJ předkládá náčelnictvu kandidát na starostu jako součást své kandidatury, VRJ zřizuje odbory a komise pro řešení jednotlivých úkolů a sleduje jejich plnění.

Vyšší organizační jednotky stojí v organizační struktuře nad základními organizačními jednotkami (středisky či přístavy). Jsou jimi **okresy** a nad nimi **kraje**.

Okresy mají právní subjektivitu (kterou odvozují od Junáka jako celku) a jsou spravovány svými orgány:

- **okresní sněm** – nejvyšší orgán okresu, účastní se ho delegáti z nižších organizačních jednotek podle stanoveného klíče; sněm volí volené okresní funkce (předsedu rady a jeho zástupce, členy revizní komise a případně další členy okresní rady) a delegáty valného sněmu;
- **předseda okresní rady** (statutární orgán) a jeho zástupce;
- **okresní rada** – jejími členy s hlasovacím právem jsou předseda rady a jeho zástupce, vůdcové podřízených středisek (mohou být zastoupeni svým zástupcem) a další členové rady zvolení okresním sněmem; poradní hlas mají členové revizní komise a další činovníci jmenovaní předsedou rady;
- **okresní revizní komise** – je nejméně tříčlenná, volí si mezi sebou předsedu, reviduje hospodaření.

Pozn. 1: V městech byly místo okresů dříve tzv. obvody, proto se i dnes dosud hovoří o *obvodu Praha 8*, ačkoliv řady už tento termín neznají; je to jen terminologický rozdíl.

Pozn. 2: Pro kraje platí pravidla obdobně, s tím rozdílem, že členy krajské rady (např. pražské rady) jsou předsedové okresů, nikoliv vůdcové středisek.

Základní organizační jednotky Junáka jsou střediska nebo přístavy. Svou právní subjektivitu mají odvozenou od nadřízené VOJ (okresu). Své členy sdružují do **výchovných jednotek** (oddílů). Každé středisko musí mít minimálně tři oddíly, z nichž musejí být minimálně dva dětské (tzv. oddíly s mladšími členy).

Střediska (základní organizační jednotky) jsou spravována svými orgány:

- **střediskový sněm** – nejvyšší orgán základní organizační jednotky, účastní se ho všichni činovníci registrovaní ve středisku starší 18 let, volí volené střediskové funkce (vedoucího střediska a jeho zástupce, členy revizní komise a případně další členy střediskové rady) a delegáty sněmů vyšších organizačních jednotek a valného sněmu;
- **vedoucí střediska** (kapitán přístavu) a jeho zástupce – vedoucí střediska je statutárním orgánem základní organizační jednotky, je volen střediskovým sněmem, jmenuje vedoucí oddílů, se souhlasem střediskové rady jmenuje i další činovníky (např. hospodáře, výchovné zpravodaje); v jeho nepřítomnosti ho plně zastupuje jeho zástupce.
- **středisková rada** – schází se přibližně jedenkrát měsíčně, rozhoduje o vnitrostřediskových záležitostech, jejími členy s hlasovacím právem jsou vůdce střediska a jeho zástupce, vůdci oddílů (mohou být zastoupeni zástupcem), členové rady zvolení sněmem; poradní hlas mají členové revizní komise a další činovníci jmenovaní vedoucím střediska;
- **revizní komise střediska** – je nejméně dvoučlenná, volí si předsedu, reviduje hospodaření.

Oddíly (výchovné jednotky) nemají právní subjektivitu (!). Dětský oddíl musí mít minimálně 12 registrovaných členů, roverský oddíl 8; vůdce oddílu / roverského kmene musí mít složenou vůdcovskou zkoušku; totéž platí pro jeho zástupce; středisková rada může na dobu 1 roku udělit výjimku, v dalších letech výjimku může udělit nadřízená VOJ (okres).

- **vůdce oddílu** – zajišťuje činnost oddílu ve všech důležitých oblastech; z titulu své funkce se účastní s hlasovacím právem zasedání střediskové rady a reprezentuje v radě zájmy svého oddílu.
- **zástupce vůdce oddílu** – v nepřítomnosti vůdce plní všechny jeho úkoly v celém rozsahu, může místo něj zastupovat oddíl ve střediskové radě; spolupracuje s vůdcem a podporuje ho.

Zvláštní organizační jednotky Junáka jsou například Skautská ochranná služba (SOS); Klub skautských sběratelů; Tiskové a distribuční centrum.

Odkazy a literatura

<http://krizovatka.skaut.cz/spisovna> zde ke stažení *Stanovy Junáka – svazu skautů a skautek ČR, Organizační řád a systemizace Junáka* (včetně přílohy *Přehled a vlastnosti funkcí v Junáku*)

<http://is.skaut.cz> informační (zatím především organizační) systém Junáka

PREVENCE – ÚČINNÁ ZBRAŇ PROTI ZÁVISLOSTI

(drogy, sekty)

Martin Šimáček

Příznačně lze tento exkurs do světa drog a sekt nazvat jednoduše ZÁVISLOST. V původním významu tohoto slova samozřejmě nespátřujeme pouze negativní aspekty takového stavu, nicméně v tomto případě lze jednoznačně říci, že se jedná o závislost neprospěšnou, škodlivou. Vzniká často tehdy, ocitne-li se člověk ve složité životní situaci, z níž nezná rozumné východisko, je-li nedostatečně motivován ke smysluplné činnosti, či prostě z pouhého rozmaru, nudy. Je jasné, že především mladí lidé (vaši svěřenci, vaši přátelé, vy sami), kteří staví svůj hodnotový žebříček, kteří hledají smysl svého konání či pouze nalézají předmět činnosti, kterým budou utrácet svůj čas, lidé, kteří jsou více než jiní citliví, prožívají nadšení i zklamání z přátelství a lásky, jsou právě nejvíce ohroženou skupinou lidí ve věci závislosti.

Drogy

Káva, čaj, pivo, tvrdý alkohol, cigarety, marihuana, hašiš, pervitin, LSD, MDMA, heroin, kodein, kokain, braun,... Jaký je mezi těmito drogami rozdíl?

Tak především žijeme ve středoevropském prostoru, kde svoji tradici mají drogy typu káva, čaj, alkohol a cigarety. Jsou legální, snadno dostupné a společností tolerované. To ale neznamená, že nejsou nebezpečné. Podle moderních studií jsou dokonce cigarety stavěny svoji nebezpečností na roveň například LSD či MDMA a alkohol dokonce do společnosti heroinu, kodeinu atd. Pouze káva a čaj jsou označitelné jako málo nebezpečné, či dokonce prospěšné.

V současné době je vžitě rozdělení drog na měkké či lehké (např. marihuana, hašiš), tvrdší (např. extáze, LSD, pervitin, MDMA či tzv. taneční drogy) a tvrdé (např. heroin, kokain, braun). Lze souhlasit s názorem, že čím tvrdší droga, tím nebezpečnější. Jedním dechem je však třeba dodat několik dalších poznámek. Na každého totiž stejné množství drogy působí různě. Obecně dívky a hubení lidé potřebují ke změně stavu vnímání menší množství drogy. Ani stejná fyzická konstituce nezaručuje stejnou reakci na stejnou drogu. Každý organismus reaguje na omamnou látku jinak. Někoho droga vybudí k vyšším výkonům, jiného naopak silně utlumí. I toto však lze do jisté míry zobecnit a to především u lehčích drog. Po požití drogy dochází nejprve k vybuzení organismu, člověk je veselý, energický. Později ztrácí nad svým jednáním kontrolu a ještě později upadá do letargie, je ospalý, malátný.

Jak poznáme, že člověk je intoxikovaný, tedy že požil drogu? V první řadě je podezřelý již samo jeho chování (viz. výše), má rozšířené zorničky, rychlý tep, často hodně pije a naopak necítí potřebu přijímat potraviny, má teplou pokožku, nevnímá chlad. Samozřejmě, že intenzita takových projevů narůstá s množstvím požití drogy a její silou (měkké až tvrdé). Pozor! Je důležité si ale uvědomit, že každá droga má specifické schéma reakcí a proto výše uvedené příznaky jsou pouze nejtypičtější, nikoliv však jediné. U některých druhů drog (také v závislosti na požitém množství drogy) mohou být příznaky intoxikace zcela odlišné.

Vypiji-li tedy jedno pivo, jsem narkoman? Vykouřím-li jednu cigaretu, jsem kuřák? Jistěže ne. Závislost na droze nevzniká okamžikem prvního požití, ale vytváří se časem, s dalšími dávkami. Závislost na měkké droze vzniká delší čas, závislost na tvrdé naopak zakrátko. Opět lze přijmout jistý obecný vzorec vývoje narkomana chování. Drtivá většina postižených začínala měkkými drogami, například vypitím piva denně či vykouřením cigarety denně. Později však u lidí náchylných k užívání drog dochází k zvyšování dávek a přechodu na tvrdší drogy. Řetězec pak často končí nitrožilní aplikací nejtvrdších drog. Jistě, většina lidí začne a také skončí s požíváním přiměřeného množství alkoholu, cigaret či marihuany. Nicméně ani takový stav věcí není v pořádku, člověk je drogou ovlivňován a často na něj působí negativně. Pro ilustraci, v Česku je žije přibližně 0,5 milionu lidí závislých na alkoholu a přibližně 25 tisíc lidí závislých na drogách označovaných jako tvrdé.

Co tedy dělat, aby jste vy i vaši svěřenci pojali ten správný vztah k drogám? Především je nezbytně nutné přijmout PREVENCI jako jediný možný přístup. Represe je nebezpečná z několika důvodů. Zakázané ovoce chutná nejvíce, nízké povědomí o účincích drog vede k jejich podcenění, zákazy obecně přirozeně vyvolávají negativní reakce a snahy o jejich překročení, zastrašování je účinné pouze na část jedinců, překonání bariéry zákazu znamená často uvolnění a snadné přijetí nového stavu věcí, atd. Nezbytné je tedy jednoznačné formulování účinků každé drogy. Je dobré vypěstovat v každém z dětí pocit SVOBODY v rozhodování o případném užívání drog. Pod vaším vedením, podle vámi dodaných informací a díky alternativním

možnostem naplnění volného času (družinovy, výpravy, tábory, další akce) se každý SÁM rozhodne drogy zavrhnout, nebrat. Bude je považovat za ZBYTEČNÉ, snadno postaví proti zážitku z drogy zážitek ze společně prožité akce, odmítne nabídnutou drogu nebo sám drogu nevyhledá. Je dobré vypěstovat v dětech povědomí, že životní problémy, strasti, se nejlépe vyřeší odreagováním na výpravě, pobytem s přáteli a nikoliv drogou.

Velmi důležitý je také váš osobní příklad, vzor. Ukažte dětem, že váš život s drogou spojený není. Ukažte, že všechno, co děláte, děláte bez drog. Že ve vašem životě prostě drogy místo nemají. I tím dětem velmi pomůžete v jejich VÝBĚRU, zda drogy ano či ne. Přesto jednou nastane doba, kdy vaši svěřenci pod tlakem společnosti (kamarádi mimo okruh skauta, babičky či tatínkové, či prostě věk sám) začnou koketovat s popíjením piva či kouřením cigaret. Co dělat tehdy? Ocitáte se na velmi tenkém ledě. Rozhodně neměňte strategii přístupu k drogám, nezklamala prevence, zklamala společnost. Dále trpělivě vysvětluje účinky jednotlivých látek, jejich uživatele nepřemlouvejte, aby toho zanechali. Jistěže je prostor na popovídání si, nicméně ani teď nenastal okamžik, kdy svěřenci drogu zakážete či ho budete jakkoliv strašit. Máte velkou šanci, že vtahováním takového svěřence do družinové a střediskové činnosti udržíte nebo snížíte jeho potřebu užívání drog, znovu mu odkryjete alternativní možnosti způsobu života, života bez drogy.

Ideální okamžiky pro mimořádně účinné působení jsou v době, kdy máte děti delší dobou pod kontrolou (delší výpravy, tábory). Z vlastní zkušenosti vím, že nejvíce se mi dařilo ovlivnit své svěřence v průběhu celotáborové hry, v okamžiku, kdy při pravidelných večerních rituálech (hodnocení dne) docházelo k diskusím například na téma zda pít či nepít pivo.

Závěrem apel. Zjistíte-li, že někdo z vaší družiny inklinuje k drogám, experimentuje s nimi, je čas začít ho mimořádně dobře sledovat. Vědět, jaké drogy a v jakém množství přijímá. Neřešit nic ukvapeně, každý krok vůči němu si pečlivě promyslet. Radit se se staršími, zkušenějšími, nejlépe s vůdci. Pokud se nepodaří zachytit nástup, pokud po nějaké době není zřetelné, že takové dítě má užívání nějaké lehké drogy pod kontrolou, pokud se jeho chování mění, je rozhodně čas poradit se s odborníky z drogových center (viz. kontaktní adresy ve Slepenci). Avšak ani v okamžiku, kdy se zdá, že uživatel svůj vztah k droze stabilisoval, neusínejte na vavřínech. Naopak, je čas zpevňovat jeho žebříček hodnot a tlačit drogu z čelních posic do míst, kde se nacházejí věci pro takového jedince nedůležité, nepodstatné. Dokud takové dítě nedospěje, nebude samo schopno takového konání. A i potom zůstávejte v úzkém kontaktu, spadnout do náruče drog je snadné pro všechny lidi bez rozdílu věku.

Sekty

Nemyslím si, že problém sekt je aktuální problém pro děti ve věku 10–13 let, spíše pro ty ještě o něco starší. Sekty se rády orientují na mladé (v životě neúspěšné či zklamané) lidi, nicméně „požadují“ také jejich ekonomickou sílu (výdělečnou činnost či aspoň potenciální výdělečnou činnost). Nemine týden, abych nebyl na ulici zastaven nějakým přesvědčivým přívržencem té či oné sekty. Proto nechci tuto problematiku podceňovat, nicméně se domnívám, že potenciální člen sekty má minimálně šestnáct, sedmnáct let věku.

Přesto bude vhodné se na tento nesmírně nebezpečný fenomén moderní doby připravit. Pokud se například dostanete do kontaktu s verbířem (tj. člověkem, který získává nové členy) či se při diskusi na téma náboženství dostanete také k problematice sekt, osvětlete dětem, jak sekty využívají momentální zvýšené citlivosti potenciální „oběti“ v době její životní krize (člověk je v takové situaci náchylnější přijímat jednoduchá řešení; a ty sekty skutečně nabízí), zdůrazněte rozdíly mezi vírou, církví a sektou (člověk k pravé víře potřebuje právě jen víru; tradičně lze uznat jako správný prostředek k víře církev). Ukažte dětem leták, na kterém v praxi předvedete tendenci některých myšlenek, jejich podbízivost. Vysvětlete, jak sekty se svými oběťmi manipulují, využívají jejich ekonomické prostředky k vlastnímu užitku.

Jak se změní život člověka, který podlehe nějaké „lákové“ nabídce ke vstupu do sekty? Většinou veškerý svůj čas a finanční prostředky věnuje sektě, nalezne nové „přátele“ a ty skutečné poztrácí. Přestane si rozumět s lidmi ze svého okolí, zcela se změní jeho hodnotový žebříček. Věci, která dříve bylo jeho oblíbené, pravděpodobně radikálně zavrhně. Změní své chování, zdálo by se, že se stane šťastnějším. Najednou nebude mít ani chvíli volného času, třeba ho jednou také potkáte na ulici rozdávajícího letáky potenciálním oběťmi. Změní se způsob jeho řeči. Bude užívat jiné výrazy a především jiná témata ke konverzaci. Bude mít „plnou pusu“ dobra. Dohromady bude tvrdit, že tak dobře se ještě nikdy neměl a vám se bude zdát, že skutečně našel to, co hledal. To však platí jen na oko, člověk zfanatisovaný sektou ve skutečnosti neprožívá svůj život tak šťastně, jak to všem líčí. Prostě si to jen namlouvá.

Ani tady neplatí nic jiného, než PREVENCE. Až pak přijde okamžik, kdy váš svěřenec bude osloven, musí s jasnou myslí rozumně zvážit, co je mu nabízeno a sám to zavrhnout. Vy ve skautské výchově máte ideální

příležitost vést děti ke správnému náhledu na víru (viz skautský slib – nejvyšší pravda a láska), církev a sekty. Nezapomínejte navštěvovat na výpravách kostely a kapličky, učte děti žít s nebo vedle víry už od začátku. Minimálně v nich pěstujte úctu k věřícím a církvi. Nabídka k vstupu do sekty pak nebude jejich první setkání s vírou.

Člověk není pohlcen sektou okamžitě. Pokud zjistíte, že někdo ve vašem okolí koketuje se sektou, je docela dost času na konání. Je téměř jisté, že takový člověk prožívá nějaké těžké životní období nebo ho něco pro něj velmi zásadního trápí. Zjistěte, co to je. Snažte se svému kamarádovi pomoc s řešením jeho situace. Máte velkou šanci, že to zvládnete rychleji, než on uvěří, že jediným řešením je sekta.

A ani potom ještě není pozdě. Hned několik měsíců po vstupu do sekty přichází na každého nového člena „krize“, začne pochybovat o jedinečnosti své sekty, je vnímavější ke všemu, co ho oslovovalo před vstupem do ní. Připravte se na takové období, bude mít druhou šanci. Existuje velké množství kvalitní literatury seznamující s problematikou, načtěte je. Poradte se s krizovými centry. Varuji však před konstantním „promlouváním do duše“, to nikam nevede. Nejlépe se daří, když takového člověka někam vezmete, něco nového, silného mu ukážete, připomenete mu nějaký hluboký společný zážitek (nikoliv slovem, ale jeho znovuprožitím), nabídnete alternativní program. A nebojte se poradit s okolím, s vůdcem, víc hlav víc ví.

A kdybyste skutečně někdy řešili problém kamarádovy závislosti na drogách, médiích či sektě, a ono se vám přes veškeré úsilí mu pomoci ho z pasti vylákat nepodařilo, nebuďte zrceni. Není to vůbec lehké a ani pracovníci specialisovaných center nemají závatně vysokou úspěšnost v podobném snažení.

Odkazy a literatura

DROGY

<http://www.drogy-info.cz>

informační portál o ilegálních a legálních drogách

<http://www.drogy.net>

drogový informační server, kontakty na odborná zařízení, databáze knih z odborné knihovny DIC, odkazy na stránky s drogovou problematikou.

<http://www.sananim.cz>

občanské sdružení věnující se prevenci a léčbě drogových závislostí

SEKTY

<http://www.sekty.cz/>

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů

<http://sweb.cz/vit.p/>

stránka představující nejvýznamnější náboženské skupiny v ČR

<http://katalog.atlas.cz/spolecnost/nabozenstvi/sekty>

zde najdete asi nejkompletnější výčet webových stránek náboženských sekt v ČR

JAK NA MÉDIA V ODDÍLE

aneb „Ať nám slouží!“

Václav Zeman

S označením „médiu“ se dnes setkáváte stále častěji. Co všechno může být médiem, jaký je jejich význam a proč (případně jak) bychom se médiím ve skautské činnosti měli věnovat?

Co je médium?

Nejobecnější definice říká, že médium je cokoli, co dokáže něco zprostředkovat – komunikačním médiem tak může být vše, co nám umožňuje přenášet sdělení v prostoru a čase (řeč, písmo, hudba, tanec, gesta, signály,...). Zaměřme se však pouze na užší část z tohoto výčtu, a to sice na takzvaná masová média, masmédia neboli hromadné sdělovací prostředky.

K čemu všemu nám mohou tato média sloužit, přibližuje úvodní text k výstavě Zlaté časy médií, která byla instalována od listopadu 2005 do března 2006 v Národním muzeu v Praze: „Noviny, časopisy, rozhlas a televize žijí s námi a my s nimi. Noviny, časopisy, rozhlas a televize nám přinášejí důležité i nepodstatné informace, snaží se nás bavit, dopřávají nám uvolnění i napětí, nabízejí nám témata ke konverzaci s jinými lidmi. A nejen to. Ve vypjatých historických okamžicích nás mobilizují a organizují naše snažení. A nejen to. Noviny dostáváme ve stejnou dobu. Rozhlas a televize nabízejí pořady ve stejný čas. Časopisy vycházejí ve stejný den v týdnu. A my si často organizujeme život podle toho, jak se k nám média dostávají. Z užívání médií se tak stávají rituály. Někdo čte v metru, jiný ve vaně. Někdo musí každý den vidět zprávy, jiný se neobejde bez seriálu či fotbalu...“

V současnosti, kdy žijeme ve světě, který je přesycený podněty, které k nám přicházejí z masových médií, je velmi důležité osvojit si základní informace o fungování mediálního světa. „Žít s médii“ si stále zřetelněji vyžaduje speciální přípravu. Základním přístupem, který bychom měli zaujmout je snaha o poznání zákonitostí mediálního prostředí, tak aby média sloužila nám a našim potřebám, ne abychom se my zmítali v jejich podruží (i když nenechat se vtáhnout do mediální pavučiny je každým rokem složitější). Náhled za mediální oponu by měl vám i členům vašich oddílů pomoci nenechat se chytit na ty nejlacinější návnady. Tak tedy „ať vám slouží“!

Masová média

Masová média můžeme rozdělit do skupin z několika pohledů:

podle druhu šíření:

- elektronická (*rozhlas, televize, internet*)
- tištěná (*deníky, časopisy*)

podle vlastnictví:

- státní
- veřejnoprávní (v ČR: ČT, ČRo)
- soukromá (v ČR: všechny deníky, TV: Nova, Prima, rozhlas: Frekvence 1, Impuls, Evropa 2 a další)

podle obsahu:

- seriózní (v ČR: *Hospodářské noviny, Lidové noviny, Mladá fronta DNES, Právo*)
- bulvární (v ČR: *Blesk, Aha!, Šíp,...*)

Především poslední dělení na seriózní a bulvární média nám prozradí důležité informace o tom, co můžeme od jakého média čekat. Pokud budeme znát znaky bulvárních médií, neměli bychom nad nimi ohrnovat nos. Víme totiž, že jen plní svou roli v systému – stejně jako po herci hrajícího Hamleta nemůžeme chtít, aby vystupoval jako komediant. Pokud známe obsah role bulváru, můžeme si sami vybrat, zda se zrovna dnes chceme dozvědět informace podané stručně a bombasticky, nebo zda chceme o vybrané události mít podrobnější informace v souvislostech. Podle toho vybereme médium, z kterého chceme informace (nebo zábavu) čerpat. Nechtějme po bulváru kupu informací a po seriózních médiích zjednodušování (což se v případě českých „seriózních“ deníků často děje).

Média jako zrcadlo, ale pokřivené

Dalším důležitým zjištěním při poznávání mediálního světa je ten, že média nepředstavují reálný odraz skutečnosti. Na první poslech to zní zvláštně, proč by to, co vidím v televizi, nemělo být jako ve skutečnosti? Když se však podrobněji zamyslíte, uznáte, že je tomu tak. Každý mediální produkt je totiž zpracováván podle nějakých pravidel daného média a také ovlivněn osobní zkušeností toho, kdo jej vyráběl. Kameraman se může rozhodnout, koho kdy dát do záběru, autor článku vybírá, koho nechá promluvit, jaký názor jen parafrázuje, stránka novin i stopáž příspěvku jsou omezené a je třeba se do nich vejít, tudíž krátit. Mediální produkty jsou tedy vždy jen výběrem ze skutečnosti, který se jí snaží přiblížit, ale nikdy ji zcela nekopíruje.

S tímto pohledem je spojena i otázka takzvané objektivity, která představuje soubor pravidel, které mají novináři dodržovat, aby se výsledný výstup, co nejvíce podobal skutečnosti (informovat pravdivě, ověřovat informace z více zdrojů, dávat prostor oběma stranám sporu, atd.). I zde je zřejmé, že naprosto objektivní novinář nebude nikdy, může jen snažit dodržet co nejvíce z těchto pravidel, aby potlačil své osobní vidění. Podle toho, jak se mu (jeho médiu) to daří, bychom ho měli odměňovat svou pozorností (hledat informace v médiích, která nelžou, nepřekrucují).

Míra požadované objektivity je rozdílná v různých mediálních žánrech. Těmi základními jsou zpravodajství a publicistika.

- **Zpravodajství** – po zpravodajství je požadována co možná nejvyšší míra objektivity, zprávy by měly co možná nejvíce kopírovat realitu, měl by v nich být naprosto potlačen osobní názor jejich autora
- **Publicistika** – oproti tomu v publicistických žánrech se předpokládá s tím, že autor bude subjektivní a představí svůj názor na věc. Nejvýznamnějšími publicistickými žánry jsou: komentář, glosa, fejeton, nebo recenze.

Jak zařadit média do programu

Na závěr uvedu několik tipů, jak zapojit média do programu vašeho oddílu.

Oddílová anketa – Uspořádejte anketu o tom, jaké deníky, časopisy členové oddílu čtou, jaké rozhlasové a televizní stanice poslouchají. Nad výsledky se pobavte o tom, proč si kdo jak vybírá, co od nich očekává, případně, jak je s nimi spokojený. Výsledky vaší ankety můžete srovnat s výsledky četnosti a sledovanosti v celé ČR.

Srovnání různých médií – Vyberte si jednu událost a po určitou dobu sledujte, jak se jí vybraná média věnovala. Poté srovnajte hlavní rysy přístupu jednotlivých médií.

Oddílový, střediskový časopis – Nejlepší příležitostí, jak proniknout do mediálního světa, je přímo si vyzkoušet práci novinářů. Pokud ještě nemáte, založte oddílový nebo střediskový časopis a vyzkoušejte si pro něj připravit několik různých žánrů (rozhovor se zajímavým člověkem, reportáž z akce, recenzi filmu nebo knihy, článek na aktuální téma,...)

Svět reklamy – Stále významnější součástí médií (jako jeden z nejvýznamnějších zdrojů jejich zisku) je reklama. Věnujte část schůzky reklamám, pobavte se nejdříve o tom, na jakých principech podle vás funguje, na co je třeba myslet při jejím tvoření, jsou nějaké etické hranice, za které by neměla reklama jít? Pak nechte členy oddílu vytvořit reklamu na váš oddíl, středisko, případně celého Junáka.

Odkazy a literatura

Celostátní deníky na internetu a zpravodajské servery

<http://www.mfdnes.cz> – <http://www.lidovky.cz> – <http://www.ihned.cz> – <http://www.pravo.cz>
<http://www.blesk.cz> – <http://www.aktualne.cz> – <http://www.novinky.cz> – <http://www.idnes.cz>

Servery o médiích <http://www.mediar.cz> – <http://www.ceskamedia.cz>

Jiráček, J.; Köpplová, B.: Média a společnost (Portál, Praha 2003)

Mičienka, M.; Jiráček, J. a kol.: Rozumět médiím – základy mediální výchovy pro učitele (Partners Czech, Praha 2006)

SKAUTI MŮŽOU BÝT EKOLOGY!

Několik tipů a nápadů, jak přivést ekologii do oddílu

Martin Šimáček

„Oikos“ znamená dům nebo domov. Toto krásné řecké slovo dalo vzniknout pojmenování vědního oboru ekologie.

Jak výstižné! Ekologie při popisu interakcí mezi organismy, populacemi, společenstvy a prostředím nevynechá nic. Člověk je tu jen jedním z druhů; sice úchvatný výtvar předlouhé evoluce, ale dokonale závislý na okolí, bez něhož by zahynul. Jedno by bez druhého nemohlo existovat. Soupeření o přežití přivedlo život k přenádherné druhové rozmanitosti.

Ekologie popisuje společný domov všech živých organismů i jejich prostředí. Lze si přitom uvědomit, že je to náš jediný domov, ze kterého nikdy nemůžeme odejít, bez kterého nepřežijeme. Lze se jím inspirovat, obdivovat ho. Pozorovat a chránit. Učit se, jak s ním být v souladu.

Průmyslová revoluce 19. století stála na počátku obrovského rozmachu lidské civilizace. Člověk se svými novými možnostmi zatoužil daleko více než dříve ovládnout zemi a s ní i přírodu. Podmanit si ji, využívat její dary – suroviny i živé organismy. Čím dál více živočišných druhů trpí tím, jak necitlivě je člověk loví a spotřebovává. Krajina se proměňuje zběsilým tempem, města se rozpínají, spojují dálnicemi, energetickými sítěmi, atd. Ovzduší i vody jsou zamořené emisemi, které člověk produkuje jako průmyslový odpad, prudce ubývá lesů, ale i luk a jiných vzácných plošných ekosystémů. Civilizace a její průmysl jsou závislé na neobnovitelných zdrojích, energetická náročnost lidského života se zvyšuje. Mizí ochranný deštník života na zemi – ozónová vrstva. Mění se přirozené klima Země, za čímž nepochybně stojí rovněž průmyslové znečišťování ovzduší. Lidé stále více cestují a zamořují Zemi zplodinami ze spalovacích motorů. Sociální ekologové varují, že lidská rozpínavost a individuace má hrozivý dopad na mezilidské vztahy.

Poškození životního prostředí poškozuje i společnost. Bohaté, průmyslově vyspělé státy zneužívají svého dominantního světového postavení a moci a vysokou spotřebou drancují nejen „své“ životní své prostředí, ale prostředí v chudých oblastech Země, ale také například v oceánech.

Mnoho lidí, mezi které patří také obrovské množství skautů a skautek, si stupeň ohrožení Země uvědomuje a má chuť s tím něco dělat. Ochrana životního prostředí není jen věcí vlád, světových organizací, průmyslníků, nevládních organizací a zájmových sdružení. Světoví politici sice mohou a musí přijmout zodpovědnost za trvale udržitelný život. (A také to někteří dělají. Počínaje Římským klubem přes konferenci v Riu či Kjótu se ekologové snaží udělat z ochrany přírody přirozenou normu.) Bez úsilí nadšenců ekologů a environmentalistů, obyčejných lidí, kteří nechtějí žít na úkor přírody a ostatních živočišných druhů, to ale nikdy nepůjde.

Mladí lidé, skauti a skautky, vaše děti v oddíle, mohou být mezi prvními, kteří se stanou aktivními ochránci přírody. I vy se svými dětmi můžete třídit odpady, neplýtvat vodou, používat hromadnou dopravu místo aut, pomáhat ochranářským spolkům při správě cenných ekologických území. Ale hlavně: můžete přírodu poznávat a pozorovat. Kdo pochopí a pozná, že bez přírody všichni zahyneme, kdo pocítí její zákony na vlastní kůži, získá respekt a úctu i k těm nejtěšnějším organismům ve svém okolí.

Použijte následující slovníček, internetové odkazy a seznam literatury k přemýšlení, jak zanést ekologii do programu vašich oddílových setkání a schůzek.

Ekologický MINIslovníček

Biomasa

Množství rostlinné hmoty, která vyroste na určité ploše za určitou dobu. V současnosti se dostává do oblasti zájmů jako zdroje energie např. pro menší obce.

V našich podmínkách přicházejí v úvahu především dřevný odpad, sláma a další, nejen rostlinné, ale i živočišné produkty (keřda...). Často lze využít i kal z čistíren odpadních vod. Pro energetiku lze využít pouze tzv. suchou biomasu, kterou lze spalovat či zplynovat.

Spalování biomasy má jednu velkou výhodu: nezatěžuje životní prostředí nadměrnou produkcí oxidu uhličitého. Při spalování dojde k produkci stejného množství této látky, které rostlina spotřebuje při svém růstu. Navíc se popel, vznikající při spalování biomasy, dá využít jako vysoce kvalitní hnojivo. Biomasa je obnovitelný zdroj, při jehož zpracování nevznikne žádný odpad.

Druhová diverzita

Druhová rozmanitost společenstva. Posuzuje se především podle dvou hledisek: **druhová bohatost** (podíl mezi počtem druhů a počtem jedinců) a **vyrovnanost** (poměrné zastoupení jedinců mezi všemi druhy). Čím je vyšší diverzita v ekosystému, tím je ekosystém stabilnější.

Ekologická nika

Rozsah podmínek prostředí, úroveň a množství zdrojů a hustota jiných druhů umožňující přežití, růst a reprodukci organismů nebo druhů v daném prostředí.

Nároky organismu na prostor = prostorová nika.

Nároky organismu na potravu = potravní nika.

Ekologie

„Vědecké studium interakcí, které ovlivňují výskyt a hojnost a organismů“ (Kress, 1972)

„Vědecké studium vzájemného působení mezi organismy a jejich prostředím“ (Hackel, 1869)

Ekosystém

Funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací, a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.

Ekoton

Okrajové společenstvo vznikající na hranicích dvou různých společenstev (okraj lesa a počátek louky na tento les navazující) + organismy, jež v této oblasti žijí; vytváří se zde tzv. okrajový efekt, charakteristický druhovou pestrostí.

Emise

Látky vypouštěné do ovzduší během výrobního procesu. Jsou tvořeny pevnými a plynnými látkami unikajícími ze zdrojů znečištění.

Hlubinná ekologie

Ekologický směr, který zastává názor, že abiotická příroda a biotická příroda, tedy i člověk, jsou si rovni a mají stejná práva.

Natura 2000

V rámci soustavy Natura 2000 rozlišujeme dvě směrnice (zákonné předpisy EU): směrnici č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) a směrnici č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích).

Podle směrnice o ptácích musí být pro vybrané druhy ptáků vyhlášeny tzv. oblasti ochrany ptactva (SPA). Tato území jsou vybírána členským státem EU a přímo nahlašována Evropské komisi. Pro území SPA nejsou dána směrnici přesná pravidla, podle kterých mají být vybírána. Mají to být taková území, která svým počtem a rozlohou nejlépe zajistí ochranu vybraných druhů ptáků. V těchto územích je např. zakázáno rušit ptáky při hnízdění a jinak ohrožovat jejich početnost či natalitu.

Ozón

Ozón vzniká při uvolňování O_2 rostlinami při fotosyntéze a jeho následným spojením s molekulou vody (H_2O), která se hydrolyticky rozštěpila. Ve výšce 15–35 km nad mořem dochází k přirozenému vzniku ozónové vrstvy, která zabraňuje pronikání smrtícího ultrafialového záření z vesmíru do atmosféry.

Ozónová díra

Vrstva ozónu se působením některých průmyslově vyráběných látek vypouštěných nebo vzlínajících do ovzduší (freonů, chlórů) zeslabuje, dochází k chemickým reakcím ozonu s těmito látkami, jejichž důsledkem

je úbytek molekul ozonu. Nadbytek UV záření v atmosféře vyvolává nebezpečná kožní onemocnění (také např. rakovinu kůže), poškozuje zrak, atd. Ozónová vrstva je nejtenčí nad póly a nad Austrálií.

Pesticidy

Chemické přípravky používané k hubení nebo potlačování nejrůznějších organismů, považovaných z hlediska člověka za nežádoucí. Pesticidy jsou cizorodé látky, které narušují stabilitu ekosystému. Podle použití je dělíme na:

- **herbicity** – proti plevelům
- **fungicity** – proti houbovým chorobám
- **insekticity** – proti hmyzu
- **algicity** – proti řasám
- **rodenticidy** – proti hlodavcům
- **arboricity** – proti dřevinám.

Populace

Soubor jedinců téhož druhu vyskytujících se v určitém prostoru a čase ve všech vývojových stádiích.

Potravní řetězec

Zjednodušené vyjádření potravních vztahů v ekosystému seřazením jednotlivých druhů tak, že předcházející druh je vždy zdrojem potravy pro druh následující.

Rozeznáváme tři typy potravních řetězců:

- **pastevně kořistnický** – od rostlin ke konzumentům
- **parazitický** – od velkých organismů k malým
- **dekompoziční** – od mrtvé organické hmoty k mikroorganismům;

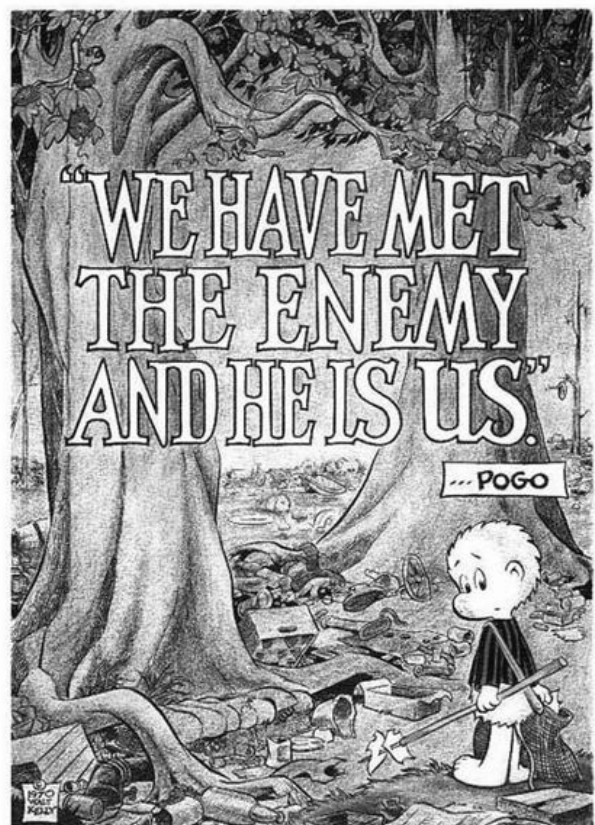
Příklad potravního řetězce: kopretina → bělásek → vážka → skokan → užovka → čáp

Revitalizace říčních toků

Po téměř celé 20. století se upravovala, narovnávala a dláždila koryta potoků a řek, ve velkém se stavěly jezy a přehradní hráze. Zemědělci vysoušeli mokřadní louky a nivy, kde vznikala nová pole. Minimalizací všech rozměrů členitosti vodního koryta vznikaly technicky upravené vodní toky – kanály. **Revitalizace** má za cíl opak. Můžeme ji zjednodušeně pojmenovat jako zvyšování členitosti a bohatosti vodního toku (tj. zvyšování členitosti trasy toku, hloubek, svahů, rychlosti proudění, členitosti omočeného povrchu, šířek koryta, břehové čáry, členitosti dna a také doprovodné vegetace).

Revitalizace v krajině má 3 hlavní cíle:

- 1) podpořit retenční schopnost krajiny (tj. zvýšit schopnost krajiny zadržet vodu, zpomalit odtok povrchové i podpovrchové vody z krajiny)
- 2) napravit nevhodně provedené meliorační zásahy (podpořit opětovný vznik přírodě blízkých ekosystémů)
- 3) obnovit přirozené funkce vodních toků (např. vrátit tokům funkci přirozené migrační trasy organismů, obnovovat porosty, které zpevňují břehy a mají i krajinotvorný význam, podporovat samočisticí schopnosti vodních toků, atd.).

Walt Kelly's poster for the first Earth Day

Rekultivace

Umělé, avšak přírodním ekosystémům blízké obnovování úrodnosti půdy a rostlinného pokryvu po technologickém narušení přírody (např. rekultivace skládky, pískovny, lomu apod.).

Skleníkový efekt

Člověk při své činnosti obohacuje atmosféru o oxid uhličitý, přispívá i ke zvyšování obsahu metanu a dalších skleníkových plynů zejména v důsledku spalování fosilních paliv. Obsah těchto látek v ovzduší vzrostl za posledních sto let o více než 30 %, což značně zvýšilo skleníkový efekt zemské atmosféry.

Skleníkový efekt zabraňuje unikání tepla z atmosféry do kosmu, je tedy jevem nutným pro zachování života na Zemi. Nepřirozené zvýšení skleníkového efektu však vede ke značnému oteplování zemského povrchu a přízemních vrstev atmosféry. Zvyšuje se průměrná teplota na Zemi, což má za následek tání ledovců, zvyšování mořské hladiny, změnu podmínek pro růst rostlin, negativní dopad na ekosystémy lesů apod.

Společenstvo

Druhy, které se vyskytují společně v prostoru a čase.

Sukcese

Nesezónní a plynulý sled nástupů, zvětšování, ústupů a zániku celého rodu populací na určitém místě; postupný dlouholetý vývoj ekosystému, jehož konečným stádiem je ustálený ekosystém, tzv. **klímax**. Sukcesi rozlišujeme **primární** – na místě, kde dosud nikdy nebyl život (např. vyvěřelý ostrov, výsypky) a **sekundární** – tam, kde již život dříve byl, ale nyní vlivem okolností ustal (např. vypálený les).

Trvale udržitelný život (rozvoj)

Trvale udržitelný život (rozvoj) je takový život, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.

Životní prostředí

Soubor všech činitelů, se kterými přijde organismus, populace, nebo společenstvo do styku, a soubor všech podmínek, kterými jsou organismus, populace a společenstvo obklopeny.

www.skaut.cz/rovernet

- ✚ kalendář akcí
- ✚ ✚ informace
- ✚ ✚ ✚ nápady
- ✚ ✚ ✚ ✚ inspirace
- ✚ ✚ ✚ ✚ odkazy

Podělte se o zážitky, nápady, zkušenosti, pište na RoverNet!

Odkazy a literatura

Příroda.cz

Informační, komunikační, vzdělávací, ale i zábavné centrum věnované (především české) přírodě. Najdete zde články o přírodě, ekologii, diskusní fóra, kalendář zajímavých akcí a mnohé další.

<http://www.priroda.cz>

Třídění.cz

Server o třídění odpadu pro děti. Encyklopedie třídění pro školáky i předškoláky, hra a mnoho informací nejen o třídění odpadu.

<http://www.trideni.cz>

Globální oteplování

Komplexní stránky o globálním oteplování. Důkazy, příčiny – skleníkové plyny a jejich emise, přírodní katastrofy a další důsledky oteplení, prognózy do budoucna, klimatické změny v různých oblastech světa, Rámcová úmluva, Kjótský protokol.

<http://klima.ecn.cz>

Informační systém environmentální výchov

Odkazy na české i cizí stránky věnované environmentální výchově, dokumenty k environmentální výchově, aktivity, hry, nápady.

<http://sweb.cz/isev>

Hnutí DUHA

Nevládní organizace aktivistického charakteru, která se zasazuje o zvýšení ochrany životního prostředí a angažuje se v různých ekologických causech.

<http://www.hnutiduha.cz>

Ekologický právní servis

Nevládní, nekomerční a nepolitická organizace právníků a studentů práv, hájící práva občanů a životního prostředí v České republice právní cestou, ovlivňující připravovanou legislativu, právníckou komunitu a studenty práv směrem k ochraně veřejných zájmů, zejména životního prostředí a lidských práv.

<http://www.eps.cz>

Econnect – Zpravodajství občanského sektoru

Informuje o činnosti nevládních a neziskových organizací v oblasti životního prostředí, lidských práv, sociální oblasti, gender, regionálního rozvoje, kultury, občanského sektoru a internetu.

<http://zpravodajstvi.ecn.cz>

Domovská stránka 01/30 ZO ČSOP „Troja“

Informace o činnosti ZO ČSOP „Troja“, spřáteleného ochránářského spolku sídlícího na Letenském náměstí. Přečtěte si internetové vydání publikace „Trojská kotlina – příroda a památky“ a další, a také internetovou verzi časopisu „Trojské koniny“. Nechybí kalendář akcí.

<http://www.csoptroja.ecn.cz>

Al Gore: „Země na misce vah“

Begon, Harper, Townsend: „Ekologie – jedinci, populace a společenstva“

Brown, L.: „Stav světa“ (ročenka)

Capra, Fritjof: „Bod obratu“

Capra, Fritjof: „Tao fyziky“

Capra, Fritjof: „Tkáň života“

Keller, Jan: „Abeceda prosperity“

Keller, Jan: „Až na dno blahobytu“

Meadows, D. a D.: „Limity růstu“

Moldán, Bedřich: „Příroda a civilizace“

Štorch, Mihulka: „Ekologie“

Průvodce přírodou (tematické knihy nakladatelství Ikar) – Stromy, Houby, Ptáci, Minerály, Savci, Vodní ptáci, Motýli, Bobulovité, užitkové a léčivé rostliny, Mořské ryby, Zkameněliny, Obojživelníci a plazi, Sladkovodní ryby, Hmyz, Hvězdy, Travniny, Žít a přežít v přírodě

DUCHOVNÍ ROZMĚR SKAUTINGU

Jan Stuchlík

Skauting není jen nezávazné zábavné vyplňování volného času, ale životní styl. Skaut poznává, že jako člověk není jen tělo, které by ho lákalo k pouhému konzumování; to nedělá trvale šťastným a nemá to budoucnost. K tělu musíme připočítat lidskou psychiku. Ale to ještě není plná lidská bytost. Důstojností člověka je totiž jeho duchovní rozměr.

Jsem neopakovatelnou svobodnou bytostí, mám zkušenost vlastního svědomí, tajemného vnitřního hlasu, který mi moje zlé skutky vyčítá a za dobré mne chválí. Kladu si otázku, odkud se bere dobro a zlo ve světě, v lidech, ve mně samém. Co je dobré a zlé? Nejsem to já, kdo určuje, zda je skutek dobrý nebo zlý, není to ani skupina lidí, která by o tom hlasovala. Ale je zde nezaujatá spravedlivá Autorita, přesahující světové společenství lidí, která má poslední slovo o hodnotě mých skutků, slov a myšlenek.

Skaut si cení svého svědomí. Proto naslouchá jeho hlasu a usiluje řídit se jím. Žasne nad svobodou své vůle, kterou je spolu s rozumem povznesen nad živočišnou říši. Cvičí se v ovládání vášní, aby nebyl otrokem požitků. Objevuje, jak ušlechtilé je rozdělit se s bližním. Učí se dobře hospodařit s věcmi. Usiluje o mravní sebevýchovu, vede správnou životosprávu, snaží se žít tak, aby se druzí na něj mohli spolehnout. Touží odolávat zlým pokušením, být pánem svých citů a pudů. I zážitky lidí při klinické smrti jej vybízejí k přemýšlení o konečném cíli lidského života, o přesažnosti ducha.

Skutečně duchovní realita je neoddelitelnou součástí skautingu. Je v něm vyjádřená službou Bohu a tvoří jeden ze tří základních principů skautingu. Je krásnou příležitostí skautského prostředí umožnit chlapcům a děvčatům poznání těchto duchovních hodnot, které člověka pevně zakotvují v tajemství života. Skauting má vést mladého člověka k tomu, co je v životě nejpodstatnější. Když se vytvoří vhodná atmosféra, pak se lze pustit do podmanivých hovorů o tom, co hýbá duší, pro co stojí za to žít. Skaut se pak učí pohlížet do vlastního nitra, vidí naléhavost rozpoznat své dobré a špatné vlastnosti, získává odvahu vypořádat se se svou sobeckostí a rozhodnout se k životu pro druhé. Zamýšlí se, kam kráčí ve svém životě, proč je na světě. Objevuje, že za slovem láska nestojí pouhá rozkoš, že láska je hluboký lidský cit, přející a usilující také o dobro bližního.

Může se dokonce setkat s životním stylem praktického křesťanství svých bratří a sester. Každý skaut, který touží složit skautský slib, přemýšlí o tom, co znamená bezvýhradně sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce. Může objevit „nový“, ve vlastním životě dosud nepoznaný nebo neuvědomovaný bohatý svět ducha. Žasne nad jedinečností své životní cesty, nad neopakovatelnými příležitostmi dozrávat k pravé vnitřní radosti. Pak je hluboce vděčný za drahocenný dar svého bytí a stejně ctí a pečuje o své druhy a každého člověka. Tak může dospět až k poznání, že tou nejvyšší Láskou a Pravdou je Tvůrce, s kterým lze vstoupit do důvěrného dialogu. Skaut je uchvácen Boží nezištnou činností pro člověka, objevuje jeho jasné stopy ve vesmíru, v přírodě, v člověku. Je udiven, že tato Láska má konkrétní plán s každým člověkem. Tak se může skaut až odhodlat přijmout nabízený dar víry, pozvání k věčnému životu, který je účastí na blaženém bytí tohoto Dárce.

Tak můžeme od duchovních skutečností odlišit specifitější náboženské skutečnosti. Mezi světovými náboženstvími rozeznáváme přirozená náboženství a „zjevená“, kdy sám Bůh přichází vstříc člověku, vlamuje se ze své nepřístupnosti do lidské existence a sděluje se člověku. Nejpočetnějším náboženským proudem je křesťanství, které není pouze jedním z mnoha náboženství, ale obsahuje blahou zvěst o vtělení Boha, o Božím přebývání mezi lidmi v Ježíši Kristu, o vykoupení člověka Božím Synem v jedinečném okamžiku lidských dějin před téměř dvěma tisíci lety, o vítězství Krista nad hříchem a smrtí v jeho zmrtvýchvstání, o jeho vstupu do slávy a jeho tajemné přítomnosti v Církvi. Při bohoslužbách křesťané slaví, co Bůh koná pro člověka, a jsou posilováni pro poslání ve světě a pro svět. Duchovní a náboženské přibližování těchto skutečností je třeba provádět citlivě, nemanipulovat dětmi a mládeží, spíše jim dávat impulsy k prožívání většího bohatství života. Dovolit mladším přistoupit k pokladům našeho vnitřního života, nepropást příležitosti ke skupinovému zamyšlení i pomáhat jednotlivcům při jejich individuálním hledání, vždy být ochoten doprovázet druhá na jeho cestě k Pravdě.

Nevěřící, kterému chybí patřičné poznání duchovních a náboženských skutečností, ať se nesměje náboženskému přesvědčení svého bratra, ale ať se snaží uvědomit si a pochopit jeho duchovní potřeby, i to, že v poznávání nejvyšší Pravdy a Lásky je patrně již o kus dál.

Má-li věřící vůdce nevěřící děti, je povinen respektovat tento jejich stav nepoznání duchovní reality, nepřezírat je, nepůsobit žádným, morálním, ani psychickým násilím. Je třeba jim věnovat více trpělivé péče, mít ohled k tomu, v jakém prostředí vyrostly, a mít na paměti, že i Bůh, když zve člověka do své blízkosti, až

obdivuhodně respektuje svobodu člověka, kterou mu sám daroval. Je však třeba vzít v úvahu, že určité minimální znalosti o náboženstvích, zvláště o křesťanství, patří k základnímu vzdělání kulturního člověka, tím spíše skauta. Kromě toho některé ochranné informace o sektách a destruktivních kultech jsou nutné pro bezpečný zdravý vývoj každého dítěte, podobně jako o drogách, zneužívání sexu, brutálním násilí,...

Má-li nevěřící vůdce děti věřící, opět je povinen jejich víru respektovat, umožnit jim, aby si vždy mohly plnit své povinnosti vůči Bohu. Na výletech, na táborech dětem umožnit účast na svátečních bohoslužbách.

Stupně víry:

- 1) *lidská* – bez ní je život nepředstavitelný: věřím příteli, učiteli, vůdci; nemohu si vše ověřovat – život by byl neúnosně těžkopádný
- 2) *náboženská* – „Někdo nad námi musí být“, buddhismus 5 %, hinduismus 11 %, islám 18 %, židovství 0,3 % lidstva, křesťanská 29 % (katolíci 18 %, protestanti a anglikáni 8 %, pravoslavní 3 % lidstva)

V České republice je nejpočetnější římskokatolická církev, následuje Českobratrská církev evangelická, Československá husitská církev,... Legalizace dosáhly i dvě sekty – Svědkové Jehovovi a mormoni. O registraci v ČR žádají: Hare Kršna, muslimové, Voda života, moonovci, Jogická škola rytmických manter, Bahá'í, Dianetické centrum, Rodina, Poselství Grálu a mnohé další.

Témata, kterým je vhodné věnovat pozornost:

Tělo a duše. Sexualita. Drogy. Co je po smrti. Dobro a zlo. Víra. Modlitba. Náboženské směry. Křesťanství. Bible. Křest. Církev. Vyznání víry. Bohoslužba. Církevní rok. Dějiny církve. Řehole. Liliový kříž. Duchovní odborky. Nebezpečí sekt a okultismu.

Skuteční lidé
potřebují
skutečnou
pomoc

Zkušenosti *Pierre Theilhard de Chardin*

Představme si skupinu výletníků v horách, kteří vyrazili, aby vystoupili na nějaký obtížně přístupný vrchol a podívejme se na tuto skupinu několik hodin po začátku výstupu. V této fázi výstupu je lidi možno rozdělit do tří rozdílných skupin. Jedni litují, že opustili chatu. Zdá se jim, že únava a nebezpečí se nedají srovnat s významem úspěchu. Rozhodují se, že se vrátí. Jiní se nezlíbí, že vyrazili. Slunce syoupá po obloze a je krásný výhled. Proč však stoupat ještě výš? Není lepší vychutnávat hory tam, kde se člověk nachází? Na louce či v lese? A lehnou si na trávnik nebo se toulají po okolí v očekávání pikniku. Jiní však, ti opravdoví horolezci, neodvracejí své oči od vrcholů, jež si odpřisáhli dosáhnout. Vydávají se na cestu znovu.

Unavení – požitkáři – nadšenci. Tři lidské typy, které nosíme v sobě samém – a na něž se lidstvo kolem nás odjakživa dělí.

POHLED ATHEISTY NA PRVNÍ BOD SLIBU

Karel A. Novák

Předem upozorňuji, že na následující řádky je třeba dívat se velmi kriticky, neb podivné je psaní ateisty o věci tak křehké jako je Víra a věci tak ošidné jakou je vztah této k dnešnímu skautingu. Chápejte tedy můj pokus zformulovat myšlenky na toto téma jako skromný názor tápajícího v temnotách, ale současně usilovně hledajícího cestu k slunečním paprskům.

Žijeme všichni v době, kde duchovno poznenáhlu ztrácí význam a dokonce i skauting mnohdy funguje na ryze komerčních základech. V této situaci stojíme před závažnou volbou – zda budeme skládat skautský slib. Náhle se vynořuje mnoho otázek, pochybností – budu umět být skautem, bude se mi dařit naplnit slib, zvláště pak jeho první bod? Není lepší neslibovat, než pak slib porušit? Poslední otázka je velmi závažná, opravdu je lepší neslibovat něco o čem si nejsem jistý, že bude v mých silách slibu dostát. Je určitě lepší žít tak jako bych sliboval než slíbit a zklamat. Má to jediný háček. Neslibovat a žít tak jako by se tak stalo umí jenom ti nejlepší, nejsilnější a nečistší, jenom ti, kteří slibovat mohou bez výhrady. Takže co s tím? Asi přece jenom, přes pochybnosti ke složení skautského slibu přistoupit. Jistotu, že nezklameme totiž asi nebudeme mít nikdy, ale budeme-li mít upřímnou touhu nezklamat, budeme-li připraveni na nebezpečí svodů a nebudeme-li lhát sami sobě, je tady velká šance, že neskončíme svůj život jako křivopřísežníci.

Naznačil jsem, že mnohým bude největší problém činit plnění prvního bodu skautského slibu. Některým možná ani nebude zcela jasné co se tou nejvyšší Pravdou a Láskou rozumí. Pro člověka věřícího (v evropském kontextu křesťana) jsou to pojmy bezproblémové, které si snadno zařadí a jsou zcela v souladu s jeho pohlížením na svět. Ale co nešťastný ateista. Pro něj Pravda může být Bůh, ve kterého nevěří, může to být Příroda se svými zákony, může to být tradice rozlišení dobrého a zlého, může to být vlastní svědomí. Co je však správné? Těžko rozhodnout. Každý sám musí hledat cestu jak si odpovědět. Musí hledat především v sobě, ale musí hledat i všude kolem, musí dosáhnout porozumění s okolním světem. Je těžké takové hledání je-li člověk sám, mnohem snazší je má-li průvodce nebo alespoň společníka.

„Víra je ptáče, které zpívá, když noc je ještě temná.“

Rabíndranáth Thákur

Pavel Ličman – Chechtal: Co je to vlastně slib a proč ho vlastně skládat

Člověk je v životě stále vystaven pokušení, nejvíce pokušení pohodlnosti, vedoucí často k lenosti, sobectví či prospěchářství a dávající prostor vzniku škodlivých návyků ohrožujících jeho život. Proto je dobré hledat co nejvíc způsobů, jak se pojistit, aby tomuto pokušení nepodleh. Slib může být jedním z nich. Představuje určitý závazek spojený s rozhodnutím. Pokud si dávám nějaký závazek či předsevzetí, mohu to dělat s tím, že kontrolou jejich plnění jsem pouze sám sobě. Slib se odlišuje v tom, že je k někomu vztažen a tak mě více nutí zodpovídat se z jeho plnění i někomu dalšímu. Pokud se slibem zaváži před někým, kdo je mi kontrolou a oporou zároveň, před někým, koho nechci zklamat, před kým nechci selhat, pak zde mám hned důvod, proč vytrvat, být důsledný a k sobě náročný. Často se rozhoduji, jestli nějakou věc mohu nebo nemohu, mám nebo nemám udělat. V takovém případě může pomoci představit si, jak by to vypadalo, kdyby tuto věc udělali všichni lidé a nebo, možná lépe, jak bych se zachoval, kdyby se na mě v tu chvíli díval někdo, koho si vážím a koho bych v žádném případě nechtěl zklamat – třeba právě ten, do jehož rukou jsem sliboval. Slib nutno brát jako dobrovolný závazek, a jako takový mi bude v mé snaze o správný a hodnotný život pomáhat právě takovou měrou, jakou ho budu schopen a ochoten brát vážně. V souvislosti s otázkou „proč slibovat“ jsou tedy důležité především tyto tři momenty: za prvé je to zřetelné rozhodnutí, za druhé velký závazek a za třetí získání potřebné a trvalé opory.

část práce pro LŠ „Skautský slib“,

převzato z OBRaR, občasníku brněnských roverů a rangers, číslo 21, speciál číslo 4

PSYCHOLOGIE A PEDAGOGIKA

Martin Hejhal

Proč psychologie?

Psychologie, neboli věda o duši, nám dává příležitost k tomu, abychom pochopili, proč se ostatní lidé chovají tak, jak se chovají a dělají to, co dělají, co se uvnitř nich děje a proč. Pokud těmto zákonitostem alespoň trochu porozumíme, můžeme se pokusit chování, jednání a prožívání předvídat a, což je pro vychovatele nejdůležitější, pokusit se je formovat, vytvářet, usměrňovat.

Jinak řečeno, my vidíme činy a chování (nejen dětí, ale i ostatních lidí včetně nás samých), ale měli bychom vědět, co k nim vedlo, z jakých myšlenek vycházely, proč dotyčný udělal to či ono. Minimálně abychom nikomu neublížili (všichni odborníci se shodují na tom, že např. duševní týrání je mnohem horší než fyzické – tzn. mnohem horší než dostat pohlavek je, když nás někdo nemá rád), což musí být naší první zásadou. Pokud toto splňujeme, můžeme jít dál.

K práci dobrého vůdce je nezbytné, aby věděl, kdy a jak na koho zapůsobit, ať už se jedná o skupinu – družinu, oddíl, nebo o jednotlivce. K tomu nám poznatky získané studiem psychologie mohou vydatně pomoci.

Dovolte malou poznámku: většina relevantních příkladů v literatuře se vztahuje ke škole. Většinu z nich lze přeformulovat i pro naši situaci. Proto snad prominete množství „neskautských“ příkladů.

Poznávání osobností dětí

Obdivovatelé Jana Wericha si jistě vzpomenou na jeho moudrosti „které by se měly tesat“ v jedné z forbín. Patřila mezi ně i tato: „*Já se zase ráno podívám na sebe do zrcadla a řeknu si: každé jsme nákej.*“ A to platí i pro vnitřní svět. Proto může psychologie nanejvýš ukázat obecné zákonitosti, z nichž existuje množství výjimek. Zákoutí duše každého jsou hluboká, a žádní dva lidé nejsou stejní. Každý má jiné schopnosti, temperament, charakter, zájmy, roli v kolektivu. Zní to banálně, ale uvědomujeme si dost často, že proti nám na oddílové schůzce či výpravě nestojí dvacetihlavý dav, ale dvacet individualit, lidí, kteří jsou každý jiný (a někteří dokonce hodně jiní)? V tom je ta hrůza a zároveň ta skvělá věc – na každého platí něco trochu jiného, každý myslí trochu jinak, a na nás je ten těžký úkol vytvořit z dvaceti individualit šlapající oddíl. A na jednotlivce máme strašně málo času. Přesto však musíme znát všechny naše svěřence, a to co nejvíc je to možné. Nejen ty nejlepší (kteří mají naše sympatie) a ty nejhorší (kterými se zabýváme, protože dělají problémy), ale všechny. Nejvíce nám prozradí osobní rozhovor a cílené pozorování (podrobné zpracování viz Břicháček, s. 150–157).

Příležitostí k osobním rozhovorům je dost. Zejména bych upozornil na přesuny na výpravách a na nočních hlídkách. Na výpravách se lze poměrně nenápadně přitočit k nějakému dítěti a zapříst s ním rozhovor (viz evaluace). Dítě většinou nepotřebuje velké pobídnutí k rozhovoru a dozvíš se tak spoustu zajímavých věcí (čím mladší, tím více Ti řekne). Mnoho vůdců se však raději baví s oddílovou radou či se svými oblíbenci a přichází tak o jedinečnou možnost dozvědět se víc. Noční hlídky pak mají zásadní výhodu tmy, zaručené samoty a z toho vycházející atmosféry. Tady se lépe mluví o vážných věcech.

Cílené pozorování je ještě snadnější. Zkus jít na schůzku nebo jet na výpravu s předsevzetím, že se soustředíš na jednoho konkrétního člověka (případně si vedení oddílu může rozdělit děti na pozorování – tak jich zvládnete více). Dávej pozor, co dělá, jak se chová, promluv si s ním a zkus přijít na to, co ho k tomu vede (ať už je to chování dobré či špatné). Nejlepší pro pozorování jsou nápadné situace, které se často stávají, případně které se dají snadno navodit (Břicháček, s. 153):

- *stres – málo času, přílišné potíže, velká únava, déšť, vedro, zima*
- *neúspěch – porážka, nezvládnutí úkolu, morální selhání*
- *úspěch – když se něco viditelně podaří a je oceněno*
- *konflikt – mezi jednotlivci, družinami*
- *omluva za něco nepřjemného*

Pozor na první dojem. Nikdo není člověkem jediné vlastnosti a zařadit si nováčka na základě první „boty“, která se mu povede, na tři roky do škatulky „ztřeštěnec a motovidlo“ je sice snadné (a máme k tomu sklony, protože je to jednoduché a máme vyřešeno), ale zcela zavádějící.

Je velmi užitečné vyzozorované a zjištěné poznatky zapisovat. Jednak se k poznámkám můžeš vrátit a zjistit, nakolik se Ti dotyčného podařilo ovlivnit, jednak to pomůže situaci si znovu připomenout a formulovat. Je to velmi obtížné, ale takové zápisky jsou pak nesmírně užitečné.

Poznámka na závěr: zkus si to občas i na sobě. Jak reaguješ na ohrožení základních životních potřeb – na nedostatek spánku, málo jídla nebo pití, na velkou únavu? Lao'c před patnácti sty lety řekl: „*Kdo zná druhé, je chytrý. Kdo zná sebe sama, je mocný. Kdo přemáhá druhé, je silný. Kdo přemáhá sebe sama, je mocný.*“

Charakteristika osobnosti skautského vůdce, sebevýchova

Začnu příkladem z jednoho pedagogického výzkumu. Vždy byli odborníci zvědaví a přeli se, nakolik je pro účinnost výuky důležité, aby učitel zvládal perfektně obor, který vyučuje a zásady jeho výuky, a nakolik jsou důležité charakterové vlastnosti učitele, jeho osobnost a v jakém poměru jsou tyto dvě složky. Předem bylo zřejmé, že osobnost učitele bude velmi důležitá na prvním stupni. Výsledky výzkumu byly překvapivé. Zjistilo se, že to, kolik se děti naučí, ovlivňuje osobnost učitele z plných 85% – a to i na vyšších stupních! Převědeme-li si tuto prostou matematiku na situaci skautského vůdce, znovu si připomeneme, že není nejdůležitější, nakolik je vůdce dobrý praktik, jak umí zorganizovat tábor, jak umí uzlovat, vysílat morseovku, hrát na kytaru... Všechny tyto věci jsou důležité, ale zdaleka nejdůležitější je, jaký je vůdce člověk, jak rozumí dětem, rádcům, svým pomocníkům a sám sobě. Jestli se na něj každý z jeho svěřenců může obrátit s prosbou o pomoc při řešení svého problému (který se třeba může zdát jako naprosto bezvýznamný) a bude vyslyšen. Jestli se vůdce chová podle toho, co říká, zda jde ostatním příkladem. V tomhle na sobě začnete pracovat. Ten zbytek je také důležitý, ale dá se naučit. Může vám s ním někdo pomoci. Získáte zkušenosti. Ale být dobrým člověkem, mít porozumění pro ostatní – to za Tebe nikdo neudělá.

Sebevýchova – to zní trochu zvláštně. Schopnost sebevýchovy je ale jednou z nejdůležitějších schopností, kterou vůdce může mít. Jen vůdce, který je schopen stále na sobě pracovat, stále se zlepšovat, učit se ze svých chyb i úspěchů, má právo chtít totéž od ostatních. A protože všichni vůdci pracují (alespoň by měli – je to jejich prvořadým úkolem) na výchově svých svěřenců, musí tak zároveň pracovat na sobě. Každý učitel by se měl učit od svých žáků, každý vychovatel by se měl učit od těch, koho vychovává. Jistě, jsou výjimky. A není jich, bohužel, málo. Ale takové lidi dobrými vůdci nazvat nemůžeme.

Autorita

Autorita je vztah, který přesvědčuje o tom, že je nutné a účelné poslouchat rozkazy druhého a plnit jeho přání. Člověk má autoritu, pokud řekne někomu jinému, aby něco udělal, a ten druhý to opravdu udělá. Je to vážnost, lidská hodnota v očích ostatních. Autoritu musí mít vůdce ze dvou důvodů:

- vždy musí být někdo, kdo rozhoduje a jemuž se ostatní podřídí. Diskutovat na oddílové radě o tom, co udělat, je nutné a žádoucí – vůdce by měl vyslechnout názory ostatních, tj. rádců a svých zástupců, ale nakonec musí rozhodnout. Zodpovědnost je jeho, jemu tedy patří i poslední slovo.
- přirozená autorita je naprosto nezbytná z výchovných důvodů. Má-li vůdce ve výchově uspět, musí ho ostatní následovat s pocitem, že to za to stojí – ne z donucení. Vůdci s vysokou autoritou stačí pak poměrně malé prostředky – např. pochválí-li Tě někdo, o koho moc nestojíš, je ti to víceméně jedno. Dostaneš-li pochvalu od někoho, na kom Ti opravdu záleží, i když je to jen pár slov, máš z toho mnohem větší radost. Stejně je to i s trestem. Malý trest zcela splní svůj účel, dává-li ho někdo, na kom trestanému záleží, koho si váží. Vůdce s autoritou děti poslouchají, protože mu věří, protože chtějí, aby si všimnul, že „drží“ s ním. Rádci a jeho zástupci ho následují, protože věří, že je vede správnou cestou. No ano, není to tak vždy a všude. Ale mohlo by být, ne?!

Jakousi umělou, formální autoritu Ti dává věkový rozdíl, funkce v oddíle i čekatelský či vůdcovský odznak, ale přirozenou autoritu Ti získají jen Tvé vlastnosti, Tvůj přístup k členům oddílu a Tvé chování, prostě to, jaký jsi. Nezapomeň, že „*přirozená autorita je potřebná, ale křehká květinka. Nepečuje-li se o ni soustavně, uvadá.*“ (Zdeněk Šandera, s. 15).

Přirozenou autoritu ke skupině narušují (Zdeněk Šandera, s. 15):

- a) Nedostatečná odborná připravenost-neznalost problematiky skupiny, kterou má řešit vůdce a kterou řeší členové skupiny
- b) Unáhlené, ukvapené rozhodování jen na základě subjektivních domněnek o správnosti
- c) Nedostatek samostatnosti v rozhodování, schovávání se za vyšší autority (alibistické „to ten druhý“).
- d) Vyhýbání se řešení konfliktů, aby neohrozil svoji oblíbenost.
- e) Protěžování oblíbenců na úkor ostatních členů skupiny
- f) Neschopnost či neochotu obhájit skupinu před neopodstatněnou kritikou v obavě, aby sám neohrozil svoji pozici
- g) Hromování směrem dolů a přehnaná uctivost až podlézání v jednání s nadřízenými
- h) Nedostatek sebeovládání (impulsivnost, afektivnost) v jednání
- i) Rozpornost v požadavcích k členům skupiny a k sobě samému
- j) Nedodržování norem a zvyklostí skupiny, jejímž je vůdce.
- k) Nestejnoměrnost v rozdělování povinností různých členů skupiny – protekcionářství (někomu všechno, jinému nic, cesta nejmenšího odporu, „komu chci- pomohu, komu nechci-nemohu“).

Tvůj oddíl ti musí důvěřovat, musí se spoléhat na to, že právě Ty je vedeš po správné cestě.

Empatie

Empatie, porozumění druhému, vcítění, chápání jeho obtíží i zvláštností a také projevení tohoto porozumění. Opakem empatie je nezájem o druhé, neschopnost porozumět jim, podívat se na situaci z jejich hlediska, popřípadě přímo bezohlednost. Empatický vztah se projevuje již tím, že dovedu naslouchat druhému. Umožňuji mu, aby se vyjádřil, nepřerušuji ho, nenutím ho, stále mu něco nepřikazuji, s porozuměním mu naslouchám. Porozumění projevují také tím, že opakuji v pozměněné formě to, co druhý sděluje (např. líčí nepříjemné, zátěžové situace – nebagatelizujeme je, ale řekneme nejprve např. „pro vás to bylo těžké“). Přitom však neužíváme formulací, které obsahují hodnocení nebo rozhodují za druhého. (Čáp, s. 372)

Empatie je pro vůdce velmi důležitou vlastností. Chceme-li, aby se někdo změnil, musíme mu rozumět, musíme vědět, co v něm změnit. Empatie nám v tom pomáhá vcítěním se do druhého člověka. Chápeme ho, víme, co prožívá (vždy se jedná samozřejmě o více či méně přesný odhad, nikdy jistotu) a snažíme se mu pomoci. Přestože je to vrozená vlastnost, lze ji trénovat, či částečně nahradit rozumovými aplikacemi psychologických zákonitostí.

Ale pozor! Příliš velká míra empatie a citlivosti ohrožuje. Máte-li na starosti dvacet dětí, nemůžete se v jejich problémech utopit. Nemůžete tím před ostatními dětmi omlouvat jeho nevhodné chování.

Evalvace, devalvace

(tato kapitola vychází z přednášky PhDr. Marie Třeštíkové z předmětu Pedagogická komunikace na PedF UK v listopadu 1995)

Devalvace a evalvace jako termíny z psychologie komunikace znamenají ponížení a vyzdvížení druhého člověka. Evalvační komunikace buduje přirozenou autoritu, bez které se žádný rádce ani vůdce neobejde. Devalvační komunikace naopak přirozenou autoritu ničí.

Začněme evalvací, neboli vyzdvížením druhého.

- Pochvala je nejjednodušší formou evalvace. Je třikrát účinnější než trest (blíže o pochvalě viz kapitola Odměny a tresty).
- Dát najevo zájem je nejsilnější evalvací. Většina lidí (a zvláště dětí) si ráda povídá. Začnou vyprávět o škole, kde byli s rodiči, co provedli sourozenci, jak jim někdo ublížil. Otázka vás nic nestojí. Projevíte zájem o nadhozené téma a každý je rád, když se o něj zajímá někdo, koho má rád, obdivuje, komu věří. Zeptejte se na školu, na plány do budoucnosti. Pravda, někdy je umění si povídat o tom, jak utekl v neděli křeček. Nezapomeňte ale, že na úroveň dítěte se můžete jedině povýšit, nikoli ponížít, jak tvrdí někteří „racionalističtí“ dospělí. A kromě toho se takovým rozhovorem dozvíte spoustu zajímavých věcí, které můžete při práci s dotyčným člověkem následně využít.

- Udělat si na někoho čas je další silnou evalvací. Věta „Na tebe si udělám čas vždycky“ potěší každého. Když za vámi přijde váš svěřenec, nevymlouvejte se, že nemáte čas. Promluvte si s ním, navrhněte, jak by se dal problém řešit, nabídněte pomoc. Prostě musí vidět, že vám na něm záleží, že pro vás není jenom jméno na registraci (a to přece není, ne?!).
- Požádat někoho o pomoc, tedy dát mu najevo, že má mou důvěru. Svěřím mu úkol, tajemství, funkci. Říkám tak, že mu věřím, že vím, že se na něj mohu spolehnout. A to je velké ocenění. Jen pozor na způsob, jak to provedeš. Ne: „No, tak musíme mít pokladníka, budeš to třeba ty,“ ale přijít za někým a pošeptat mu do ouška: „Hele, všiml jsem si, že na rozdíl od ostatních zbytečně neutráciš. Někoho takového, spolehlivého, bychom potřebovali. Nechtěl bys?“ Vypadá to jako prkotina, ale většinou to funguje a výsledky bývají nesrovnatelné.

Devalvace je převrácená evalvace.

- Když na nás nemá někdo čas, což všichni snášíme velmi těžce
- Nedůvěra – když dostáváme jen lehké úkoly, či přímo věta: „Ty na to nestačíš.“, která se jen těžko rozchází.
- Zbytečná kontrola, když po nás někdo stále všechno kontroluje.
- Křivé obvinění a nemožnost obhajoby je nejhorší formou devalvace, znevážení, ponížení druhého. Dejme všichni velký pozor, abychom to nikomu neprovedli. Vzpomeňte si na své pocity, když se vám něco podobného stalo. A když už se to stane, je nutné se omluvit. Jestli to bylo veřejně, i omluva musí být před všemi. Je to těžké, ale musí to být.

Typy sociální komunikace

Komunikace znamená sdělování si. Podle toho, jakým způsobem si sdělujeme, rozeznáváme komunikaci verbální (komunikujeme slovy), neverbální neboli řeč těla (komunikujeme očima, postojem, pohyby...) a komunikaci činy.

Slovně si sdělujeme postoje, názory, informace. Ale nejdůležitější je řeč těla, neboť ta z 80% rozhoduje o našem názoru na druhého. To znamená, že když někoho vidíme poprvé, může hovořit velmi rozumně, my s ním souhlasíme, ale jaksi podvědomě cítíme, že je na něm něco v nepořádku, že je nám nesympatický. A často ani nevíme proč. To proto, že řečí těla dáváme najevo, co si doopravdy myslíme o tom, co říkáme. Je to vlastně takový obranný mechanismus.

Více zjistíte ve specializované literatuře, vypíchnu jen dvě podle mého názoru nejvíce užitečné věci. A sice hlas a oči. Hlas, respektive tón hlasu, výška, hlasitost a jejich změny nabízí vychovateli velké možnosti. Hlasem můžeme navodit tajuplnou podvečerní atmosféru i za pálicího slunce, vybudit družiny k vyššímu výkonu v etapové hře i zajistit poslušnost nehodného svěřence – tím nemyslím „seřvání,“ ale přísný hlas nepřipouštějící odpor.

Kontakt očima je velmi důležitý nejen ve výchově, ale i například při navazování partnerských vztahů. Pro nás je podstatný fakt, že nám zvládnutí „práce očima“ ušetří mnoho času i slov při práci s oddílem. Dlouhý nepřerušovaný kontakt očima je vnímán jako nepřátelský akt a pokud ho použijeme na vyrušujícího svěřence, pravděpodobně se začne cítit nejistě a přestane zlobit. Stejně tak dobrá vůdkyně či vůdce dovede dát najevo pohledem co si o chování dítěte myslí – vyjádří jedním pohledem pochvalu, varování či jasný povel „Dost!“

Pamatuj, že pokud nebudou tvá slova v souladu s tvými činy, tví svěřenci na to stejně přijdou – a to ne nějakým detektivním pátráním, ale vrozenou schopností prohlédnout falešné jednání. Nezklam je.

Charakteristika věkových stupňů (Břicháček, s. 61–2)

• předškolák a prvňáček

Základní úlohu tu má rodinná výchova, na které mohou účelně stavět další výchovná zařízení, především mateřská škola. I ve skautingu se dnes prosazují společné tábory rodičů nebo prarodičů a dětí. Na různých místech jsou postupně zakládány skupiny předškoláčků. Dobré zkušenosti s touto věkovou kategorií mají v zahraničí, především v Kanadě. Tam už „bobříci“ patří ke skautské organizaci a jsou připravováni ke vstupu mezi vlčata. Je to období prudkého rozvoje motoriky, řeči, poznávacích schopností, ale ještě předlogické

a egocentrické, převažuje zaměření na sebe sama. Tyto děti potřebují lásku, shovívavost i soustavnou kontrolu. V programu má hlavní úlohu hra – pestrá, proměnlivá a krátká. Důležité je epické vyprávění. Uplatní se jednoduché činnosti s hračkami a dětskými nástroji. Malé děti potřebují převážně individuální vedení, smysl pro přátelství a spolupráci se u nich teprve začíná vytvářet.

- **světluška a vlče**

Věková kategorie 6/7–10/11 let, shodná s dobou kdy dítě navštěvuje národní školu. Chlapci i děvčátka žijí přítomností a realitou, která na ně působí. Rychle se učí, rozvíjejí se konkrétní logické operce a úsudek. Postupně rozeznávají normy sociálního chování (co se smí a co nikoliv) i základní hodnoty (dobré – zlé). Vytváří se u nich sebepojetí a sebehodnocení. Od her, které zprvu převažují, začínají děti přecházet ke skutečné práci (prací je pro ně v první řadě učení). Program musí být velmi pestrý, jednotlivé body se mají rychle střídát, hry bývají zprvu jednodušší, teprve později přistupují prostá pravidla. Vlčata a světlušky se učí spolupracovat, mohou si osvojit i základy životního stylu (čas na práci, na hru, na volné pobíhání aj.). Do programu často zařazujeme přestávky. Děti nenutíme, aby u dané činnosti setrvaly příliš dlouho. Jestli je však něco těší, nepřerušujeme jejich zábavu.

- **skautka a skaut**

Procházejí složitým obdobím biologického dozrávání, které mívá dvě fáze – prepubertu (velmi zhruba 11–13 let) a vlastní pubertu (13–14 let). Duševní funkce se vesměs dále rozvíjejí (hlavně logické myšlení a citové zrání). Děvčata i chlapci se začínají odpoutávat od rodiny, ale rodiče je „nechtějí ztratit“ a vznikají mnohé konflikty. Vytvářejí se přátelské vztahy. Je to doba skupin, skautských družin i různých klubů, part a gangů. Objevuje se první sexualita i otázky spojené s volbou povolání a životními perspektivami. V tomto věku mají dospívající smysl pro čest a spolupráci. Typický skautský program probíhá v družinách, může být fyzicky náročný, založený na vytváření různých pracovních i sociálních dovedností. Družiny vystačí s vlastním programem, od vůdce dostanou jen rámcový pokyn. Hry se střídají s činností a výcvikem v typicky skautských disciplínách. V tomto věku se začínají výrazně projevovat jedinci tvořiví, sociálně myslící, morálně jednající, osobnosti s talentem manažerským.

- **roveři**

I tento věk mívá dva stupně, 15–18 let (zhruba do maturity) a 19–21 let i více. Objevují se krize citové i myšlenkové, život je naplněn různými rozpory mezi fyzickou a sociální zralostí (mladý člověk se nevyzná ve světě), mezi přáním a skutečností, mezi hodnotami, které přejímá a světem, který kolem sebe vidí. Začínají se vytvářet pevné vztahy partnerské. Roverský program má několik rozměrů: služba oddílům nebo střediskům, náročné akce (putovní tábory v horách, cesty do zahraničí a za obtížných podmínek), poznávání světa kultury a umění, hledání vlastního místa ve společnosti, řešení životního stylu včetně základních otázek světonázorových a morálních.

Hodně štěstí při poznávání sebe i druhých!

Odkazy a literatura

Břicháček, Václav – Gigant: Skautský oddíl I., Skauting, Liberec 1992

Šandera, Zdeněk – Shark: Skautský vůdce a psychologie, PLŠ 1998

Čáp, Jan: Psychologie výchovy a vyučování, Karolinum, Praha 1993

RÉTORIKA V KOSTCE

Altrichterová, B., Nastuneaková M.: Rétorika pro každého. ČVUT, Praha 1997

upravil **Martin Hejhal**

Příprava plánovaného vystoupení

- Cíle
 - formuluj cíle svého vystoupení – proč mluvíš?
 - při formulování cíle je rozhodující, aby jejich dosažení mohlo být konkrétně prověřeno (otázkami, testem, konkrétní činností)
- Téma
 - poselství a hlavní myšlenku formuluj na začátku příprav do jedné věty
 - na konci tvého vystoupení musí všichni vědět stejně dobře jako ty co tato věta znamená
- Klíčové myšlenky
 - klíčové myšlenky slouží společně hlavnímu tématu a jsou mu podřízeny – neužívej více než 7 klíčových myšlenek v jednom vystoupení
- Posluchači
 - hledej důvody, proč by tě zrovna tito posluchači měli poslouchat
 - zaujmi postoj lidí, kteří jsou tvým publikem – co a jak bys chtěl slyšet na jejich místě?
- Čas – upřesni si, kolik času máš pro vystoupení vyhrazeno a dodrž ho!
- Osnova – na začátku řekni, o čem budeš mluvit, pak jim to sděl a nakonec shrň, o čem jsi hovořil
- Jazyková rozmanitost – bohatá slovní zásoba a logická stavba vět vytváří v hlavách posluchačů obrazy, na které nezapomenou
- Pomůcky – oživ své vystoupení pomůckami a ukázkami, nezapomeň ale, že nevhodná pomůcka je horší než žádná
- Procvičování – nejlepší přípravou k veřejnému vystoupení je cvik
- Přednes projevu
 - vžij se do svého projev, abys obsahově i citově co nejvíc zasáhl své posluchače, dej do toho všechno – když budeš vypadat znuděně, prohráš!
 - buď co nejpřirozenější – buď sám sebou! Nehraj si na někoho jiného (chytrého pana profesora), stejně ti to posluchači neuvěří
- Otázky a diskuse – připrav se i na nepříjemné a nesnadné otázky, nebudeš pak zaskočen
- Strach
 - nech přebytečnou energii plynoucí ze strachu pracovat pro sebe
 - navaž kontakt s posluchači, vnímej zpětnou vazbu, ptej se, pozoruj jejich reakce

Jak oživit obsah i přednes projevu

- Přímá řeč
 - měj odvalu a vžij se do situace, o které mluvíš
 - přímá řeč utkví posluchačům mnohem více v paměti
- Dělej pomlky – posluchači musí mít čas si důležitá sdělení promyslet, ale nemlč příliš dlouho
- Měj intenzitu a výšku hlasu – když používáš přímou řeč, vžij se do řeči lidí, o kterých mluvíš. Mluv jako oni, hýbej se jako oni – ale nezesměšňuj!
- Přines si ukázky. Když o něčem mluvíš, zkus to přinést. Cituj, ukazuj obrázky, fotografie, nákresy.
- Užívej analogií neboli srovnání. Buď originální. „Nezoufejte, je to lehčí než domluvit se se starším bratrem.“
- Používej otázky, nech posluchače, aby na něco přišli sami, aktivně je tak zapojíš do svého vystoupení. Pozor, nenech je odpovědět špatně – navoď situaci, ve které přijdou na správnou odpověď. Špatné odpovědi přejdi bez komentáře, případně chybní povzbud a napověz jim.
- Jádrem tvé řeči jsou příběhy – posluchači se vžijí do příběhu a budou si vaše vystoupení mnohem lépe pamatovat. Řekni kdy se příběh udál, kde a co se stalo.

BEZPEČNOST

Jiří Šumbera

Následující text pochází z příručky **Čekatelská zkouška** vydané Tiskovým a distribučním centrem Junáku, svazem skautů a skautek ČR v roce 1998 (kolektiv autorů, ed. Markéta Havlová, ISBN 80-86109-17-8), z kapitoly Bezpečnost. Text poskytuje pouze stručný přehled zásad bezpečné činnosti, byl částečně poupraven. Zájemcům o další témata bezpečnosti (Doprava: pěšky, na kole, malá plavidla, bus, vlak, auto, MHD; Chování v krizových situacích a další) jakož i čekatelům vůbec je velmi silně doporučeno přečíst si celou kapitolu Bezpečnost (a ostatní také :-). Jistě ji najdete v oddílových či střediskových knihovničkách.

Zásady bezpečné činnosti

BETTER BE SAFE THAN SORRY!

(Lepší je být připraven a nebezpečí předcházet, než-li ho řešit a litovat.)

V klubovně a místnosti

- Dodržujeme řád klubovny a pokyny správce. Otevíráme okna, přemísťujeme inventář apod., jen se souhlasem nebo na pokyn vedoucího.
- Dáváme pozor na nebezpečné předměty (ostré, horké, rozbitné atd.). (Předměty odstraníme, pozměníme hru.)
- Udržujeme pořádek (pořádek je základ!), před opuštěním uklidíme, zavřeme vodu a okna, necháme vyhasnout kamna, vypneme el. spotřebiče, zhasneme a zamkneme.

V tělocvičně a při sportu

- Dodržujeme řád tělocvičny a sportoviště. Vhodná obuv, oděv (+ ochranné pomůcky), dodržujeme bezpečnostní zásady pro daný sport.
- Před činností se rozcvičíme (např. od jednodušších her ke složitějším). Dbáme, aby nedošlo k přetížení či jednostranné zátěži. Průběžný odpočinek, pitný režim!
- Na nářadí cvičíme jen pod dozorem cvičitele, který dává záchranu.
- Venku: zohledníme počasí, vymezíme prostor činnosti a zajistíme komunikaci (např. hra končí písknutím na píšťalku, či nejpozději za 1 hodinu, sejdeme se tam a tam, po celý průběhu hry bude vedoucí tam a tam).
- Náročnější sporty (vodní, horolezectví atp.) provozujeme jen se zkušeným dospělým při dodržení zprísňených bezpečnostních opatření (plovací vesty, jištění, přilby apod.).

Na akcích (hry, výpravy, tábory)

- Důkladná organizační příprava (program, místo, doprava, ubytování, stravování, materiál, personál a zdravotní zajištění!) (Lepší být připraven na nehorší.) Účastníky předem informujeme o typu akce, místě a času konání a potřebné výbavě.
- Každé akce by se měli účastnit nejméně 3 lidé schopní samostatné činnosti (viz. klasika: do hor nejméně 3, protože při úrazu... Platí i pro větší akce: 1 ošetřuje zraněného, 1 jde pro pomoc a 1 zajišťuje zbytek skupiny.)
- Počasí (!) a jeho náhlé změny. Před akcí si zjistíme předpověď. Vhodný obuv, oděv (+ ochranné pomůcky). Počítáme s tím, že hra se může protáhnout (přijde noc).
- Nevstupujeme na obdělávané pozemky a soukromých prostor bez souhlasu vlastníků, na železniční trať, silnice pro motorová vozidla, dálnice, technická zařízení (čistička odpadních vod, stožáry a sloupy).
- Respektujeme dopravní značení, příkazy a zákazy majitelů objektů a pozemků, ať už ústní, psané či jiné.
- V blízkosti nebezpečných míst (skály, lomy, štoly, výkopy, bažiny, ruiny apod.) zvýšíme opatrnost. (Tohle zní jako trivialita, ale je to základní pravidlo bezpečnosti, viz motto). Např. nevstupujeme na tenký led.
- Je zakázáno házet jakékoliv předměty z výšky (z mostu, skály, věže, do propasti).
- Vymezíme prostor činnosti, upozorníme účastníky na nebezpečná místa, stanovíme pravidla a zajistíme komunikaci v průběhu činnosti. Honičky jen v místech bez dopravy.

- Při práci v kuchyni pozor na popálení (prostor kolem kamen), opaření (zajištění stability nádob) či úraz s kuchyňským nástrojem (kráječ chleba, nože).
- Noční akce jen se souhlasem a podle pokynů vedoucího. Zohledníme, že je noc (velikost skupinek, baterky, snížená pozornost, únava).
- Registrujeme poranění a příznaky nemoci a podle toho přizpůsobíme program (např. přerušíme hru). Poskytneme první pomoc, transport a odborné ošetření.
- Pozor na zvířata (poranění, vzteklin). Vyhnete se nepřírozně se chovajícím zvířatům a zdechlinám. Pozor na bodnutí hmyzem (alergici by s sebou musí mít své antialergikum, vedoucí by měl být informován o alergiích a způsobu užití léků).
- Pozor na rostliny: požití (nekonzumujeme žádné rostliny, plody, houby apod., které neznáme), dotyk (bolševník). Alergici viz výše.
- Oheň rozděláváme pouze na bezpečném místě a tam, kde to není zakázáno. Zabezpečíme oheň (proti rozšíření, proti popálení). Zlikvidujeme a zahladíme ohniště.
- Vodu pouze ze spolehlivých zdrojů, při pochybnostech použijeme desinfekční prostředek nebo důkladně převaříme. Nekonzumujeme zkažené potraviny, při práci s potravinami dodržujeme základní hygienická pravidla.
- Exkrementy přiměřeně zlikvidovat (v přírodě alespoň zakopáním), odpadky patří vždy do komunálního a tříděného odpadu. Zahladíme stopy po našem táboření.

Koupání

- Nutný dozor odpovědného dospělého s kvalifikací zdravotníka.
- Místo v přírodě předem prohlédne dobrý plavec a vyznačí překážky pod vodou. Vymezíme prostor pro koupání a zvlášť pro neplavce.
- Potápění a skoky do vody pouze v oddělených prostorech a pod dozorem. Každý před skokem zkontroluje, že je prostor doskoku volný.
- Minimální teplota vody pro koupání je 18°C, optimální 24°C. Pozor na prochladnutí.
- Do vody po skupinách maximálně po 10 dětech rozdělených do dvojic (navzájem se hlídají), ze břehu je hlídají dva (!) dobří plavci. K dispozici je záchranná pomůcka (házečí pytlík, míč apod.), v proudící vodě loďka.
- Koupání je zakázáno v plavební dráze, min. 100m od mostů, jezů, přístavišť, ve vyhrazených vodních plochách, v požárních a chovných nádržích, v nádržích na pitnou vodu. Nepřibližovat se k plavidlům (např. staré těžební stroje v opuštěném lomu).

Práce s nástroji

- Práce přidělujeme s ohledem na věk, fyzickou dispozici a schopnosti jednotlivce.
- Před prací poučíme účastníky o správném zacházení a bezpečnostních zásadách.
- Pracujeme na určeném místě v přítomnosti odpovědné osoby, dodržujeme její pokyny, k dispozici je lékárníčka. Zajistíme dostatečný pracovní prostor, aby nedošlo k vzájemnému omezování či ohrožování.
- Používáme jen vhodné a funkční nástroje (řádně upevněné, ostré, bez otřepů na ostří) a pouze k účelu, ke kterému jsou určeny.
- Nářadí podáváme (neházíme) ostrým k zemi. Nepoužívané nářadí odkládáme na určené místo a po práci bezpečně uklidíme (pád, koroze, šlápnutí na hrábě).
- Při práci používáme ochranné pomůcky (rukavice, ochranné brýle, apod.).
- S ostrými nástroji pracujeme směrem od těla (svého i ostatních). Dřevo osekáváme pouze na opačné straně než stojíme, štípáme pouze na špalku. Kácí pouze dospělé osoby, tyčovinu děti pouze pod dohledem.
- Se stroji a nástroji pohaněnými elektřinou, spalovacím motorem, stlačeným vzduchem apod. pracují pouze dospělí. Děti do 15 let mohou pod přímým dohledem dospělého pracovat pouze s el. vrtačkou do 600W a podobným nářadím, transformátorovou a odporovou páječkou do 150W. Mládež 15–18 let (opět pod dohledem) může pracovat s ruční okružní pilou. Všechny spotřebiče musí mít dvojitou izolaci a ochranu nulováním či zemněním. Ochranné kryty nesmí být odstraněny. Ostatní nástroje mohou děti přenášet pouze vypnuté a opatřené ochrannými kryty.

ŘEŠENÍ KRIZOVÉ SITUACE A POJIŠTĚNÍ

Jan Křivan

Předchozí kapitola se věnovala prevenci – jak se chovat bezpečně, aby se nic nestalo. V této kapitole se budeme krátce věnovat tomu, co udělat, 1) když už se něco stane, a 2) co máme připraveno předem, aby se následky toho, když se něco stane, zmírnily. První otázku řeší velmi přehledně krizový lístek vydaný ústředím, přetiskujeme ho v originálním znění, druhou otázku řeší pojištění, o tom v druhé části kapitoly.

Mottem této kapitoly budiž skautské heslo

BE PREPARED!

(Buď připraven!)

Postup podle Krizového lístku pro činovníky Junáka ... když jde o život

poradí vám, co dělat, pokud budete nuceni řešit následky aktuální krize při oddílové činnosti (např. úraz s trvalými následky, smrt, sexuální zneužití dítěte, živelná katastrofa)

Nepanikařte – uklidněte se a pomalu počítejte do dvaceti

1. pokud jste poskytli první pomoc **postiženému**, buďte mu nablízku
2. zabezpečte případného **pachatele**
3. mluvte s **ostatními dětmi** v oddíle
4. informujte **rodiče postiženého** – otevřeně, nabídněte pomoc, projednejte další postup
5. informujte **rodiče ostatních dětí**
6. oznamte SMS krizovou událost **ústředí Junáka**
7. informujte **policii** – jen pokud to vyžaduje situace
8. média sami neoslovujte
9. nechte si pomoci – **telefonní Centrum krizové intervence** pro psychologickou pomoc
10. nezapomeňte na **sebe**

1. POSTIŽENÝ

- poskytnout první pomoc
- osobní kontakt – být nablízku, vyjádřit podporu, naslouchat
- postiženého předat do odborné péče (krizové centrum, lékař, psycholog apod.)

2. PACHATEL

- zabezpečit ho, zadržet
- osobní kontakt – být rychlý v jednání, ostražitý, pokud možno jednat bez výrazných emocí
- předat příslušné odborné péči

3. OSTATNÍ DĚTI V ODDÍLE

- „ošetřit“, „opečovat“
- otevřít problémy, mluvit o nich
- popř. se poradit s odborníkem, jak s dětmi jednat
- pozvat odborníka na diskusi
- nebýt na to sám

4. RODIČE POSTIŽENÉHO

- kontaktovat je, informovat o události
- mluvit otevřeně
- probrat společnou strategii vůči všem dalším institucím, organizacím
- poradit se o případné terapii, poskytnout kontakty na odborníky

5. RODIČE OSTATNÍCH DĚTÍ

- informujte je o situaci a v budoucnu o dalším vývoji
- nabídněte případnou pomoc

6. STŘEDISKO A ÚSTŘEDÍ JUNÁKA

- prostřednictvím krizového čísla informovat Kancelář ústředí Junáka*
- informovat vedení střediska

7. POLICIE

- povinnost vůdce nahlásit trestné činy spáchané na dětech, ublížení na zdraví, smrtelné úrazy na lince 112

8. MÉDIA

- informujte pouze, pokud se na nás obrátí sama
- událost pokud možno vždy nahláste na ústředí Junáka, převezmou tuto komunikaci
- pokud ne, jmenujte osobu, která bude stále dostupná a jediná bude komunikovat s novináři
- nepodlehnete panice, buďte věcní a bez emocí
- odpovídejte pravdivě, stručně, nezatajujte fakta, vyhněte se popisu emocí a pocitů
- spolupracujte s policií a s jejich tiskovým mluvčím, připravujte s nimi jejich vyjádření

9. KDO MŮŽE POMOCI

- referát sociálně právní ochrany pro děti a mládež při úřadech státní správy
- telefonické Centrum krizové intervence; regionální centra na www.skaut.cz/krize
- lékař, psycholog, psychoterapeut (kontakty lze získat i telefonicky na krizovém centru)

- právní poradna Bílý kruh bezpečí – 257 317 100 (nonstop)

10. NEZAPOMENOUT NA SEBE!

- probrat vzniklou situaci s blízkým člověkem ve vedení oddílu, kontaktovat odborníky, nebýt na řešení sám, nezapomenout na vlastní duševní hygienu, kontaktovat krizovou linku

Vydal Junák – svaz skautů a skautek ČR v roce 2010, ke stažení v PDF na www.skaut.cz/krize

www.skaut.cz/krize – zde najdete rozpracované informace, jak řešit krizovou situaci

Telefonní číslo na Kancelář ústředí Junáka pro oznámení krizové události

(upřednostňují SMS) 777 800 254 (nonstop)

Telefonní číslo na Centrum krizové intervence pro radu a odbornou pomoc

284 016 666 (nonstop)

Pojištění

Junák zajišťuje svým jednotkám standardně dva druhy pojištění: úrazové pojištění a pojištění odpovědnosti za škodu. První pojištění slouží účastníkům akcí k finančnímu zmírnění následků úrazu, druhé pojištění finančně chrání činovníky Junáka, a to především před odpovědností za škody, které způsobí jim svěřené děti v rámci skautské činnosti.

Úrazové pojištění

Junák má prostřednictvím České rady dětí a mládeže (ČRDM) dlouhodobě uzavřené úrazové pojištění u pojišťovny Generali, které se vztahuje na případy, které se stanou v rámci akcí Junáka. Pojištění jsou jak členové Junáka, tak všichni ostatní účastníci akce pořádané Junákem. (Vztahuje se tak například i na rodiče dětí při pořádání rodičovské výpravy.)

V případě pojistné události je nutné ji nahlásit na stanoveném formuláři. Více informací (včetně formulářů) na <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/ucetnictvi/pojisteni/pojisteni-urazove/>

Pojištění odpovědnosti za škodu

Také toto pojištění má Junák uzavřené prostřednictvím ČRDM u pojišťovny Generali. Pojištění mírní finanční následky, když je v rámci skautské činnosti způsobena škoda, za kterou vedoucí či jiný dobrovolník nese odpovědnost. Pojištění je důležité právě pro případné uhrazení škody způsobené svěřenými dětmi.

Pojištění kryje jak škody na zdraví, tak škody na věcech, a to jak v případech, kdy pojištěný zanedbá dohled nad dítětem a to způsobí škodu jinému svěřenému dítěti nebo jiné osobě, tak tehdy, když sám pojištěný způsobí škodu svěřenému dítěti nebo když v rámci skautské činnosti způsobí škodu jiné osobě.

Do roku 2013 platí následující pravidla: automaticky jsou pojištěni vedoucí střediska, vedoucí dětských oddílů a vedoucí táborů. Paušálně je pojištěno i středisko (právnícká osoba) jako celek. K pojištění se mohou přihlásit i všichni další dobrovolníci starší 15 let, kteří mají během své činnosti odpovědnost za děti. Poplatek je 65 Kč za kalendářní rok, obvykle náklady hradí středisko (se souhlasem střediskové rady). Pojistný limit pro plnění je 2 miliony korun, spoluúčast je 5 tisíc korun.

Více informací na <http://krizovatka.skaut.cz/organizace/ucetnictvi/pojisteni/pojisteni-odpovednosti/>

Stránky o pojištění v Junáku:

<http://krizovatka.skaut.cz/organizace/ucetnictvi/pojisteni/>

ZÁKLADY HOSPODAŘENÍ

Jana Ptáčková

Junák je nestátní neziskovou organizací, jejímž hlavním cílem je výchova mládeže. Co ale znamená, že je neziskovou organizací? Nemůže dosáhnout zisku? To, že je Junák neziskovou organizací, znamená, že nebyl založen za účelem zisku, pro to, aby vydělával. Neprovádí žádnou výdělečnou či podnikatelskou činnost. Svě naplnění nenachází v zisku z nějaké výroby, ale ve výchově a rozvoji mládeže. Neznačí to však, že by nemohl ze své činnosti dosáhnout zisku. Zisk je ale spíš „vedlejším produktem“, nikoliv však nepodstatným. Některé dotace ale neumožňují dosáhnout z výpravy či tábora zisku, a proto je třeba se tím při jejich použití řídit.

Úplný název organizace zní: **Junák – svaz skautů a skautek ČR**. Tento celý název organizace je součástí i názvu střediska.

**Junák – svaz skautů a skautek ČR,
88. středisko Radost Praha**

V názvu střediska se objevuje obec (město), kde středisko působí. Tento celý název musí být uveden na všech dokumentech, smlouvách, které středisko uzavírá.

K účetním dokladům (pozn. ed.)

Uvádění úplného názvu střediska platí i pro účetní doklady, jimiž středisko něco nakupuje a na nichž je uvedeno jako odběratel (např. na faktuře při nákupu v internetovém obchodě) nebo výdejce peněz (např. na příjmovém pokladním dokladu při placení za ubytování na výpravě).

Internetové obchody obvykle umožňují oddělit fakturační údaje odběratele (v našem případě celý název střediska, adresa a IČO) od údajů pro doručení zásilky (např. domácí adresa vůdce). V praxi je to však i tak problematické: celý název střediska je totiž tak dlouhý, že 1) nemusí se vejít do formulářů, které nabízejí internetové obchody, 2) ten, kdo ručně vypisuje doklad, odmítne vypsát celý název, protože se mu to nevejde do předtištěné kolonky. V tom případě lze zvolit ze dvou postupů: a) formuláře obejít např. vypsáním celého názvu střediska do poznámky k objednávce; ručně vypisujícího člověka přesvědčit, že jinak to prostě nejde, nebo b) využít textu směrnice, že „ve výjimečných případech (např. striktní omezení možné délky názvu) je možné i v oficiálním styku se třetími osobami použít zkrácený název jednotky.“ Zkrácený název jednotky neobsahuje to, co je v názvu organizace za pomlčkou, tedy vypadá např. takhle:

Junák, 24. středisko Sever Praha.

Junák je právnickou osobou a má právní subjektivitu. Právní subjektivita vyjadřuje právo jednat vlastním jménem, vstupovat do smluvních vztahů, vlastnit majetek a nakládat s ním. Nejnížší jednotkou v Junáku, která má právní subjektivitu, je středisko. To má tímto pravomoc a odpovědnost hospodařit s penězi či nakládat s majetkem.

Oddíl právní subjektivitu nemá a proto může nakládat pouze se svěřeným majetkem či penězi. Vždy se ale jedná o střediskový majetek a střediskové peníze.

Hospodaření je soubor ekonomicko správních činností, jejichž součástí je:

- správa majetku – *pořízení a evidence majetku, opravy, vyřazení, evidence přírůstků a úbytků*
- získávání finančních zdrojů a nakládání s nimi
- tvorba a kontrola rozpočtu
- vedení účetnictví
- daňové záležitosti – *daněmi se v základech hospodaření zabývat nebudeme. Je dobré ale vědět, že každé středisko by se mělo o problematiku daní zajímat, protože se týkají nás všech.*
- tvorba vnitřních hospodářských předpisů – *hospodaření nemá pevná pravidla, ale pohybuje se v určitých mantinelech. Pro své potřeby pak každé středisko vytváří svá pravidla, kde stanovuje způsob chování v konkrétních situacích. Tvorba těchto předpisů spadá do činnosti hospodáře či střediskové rady.*

Možnosti financování činnosti střediska

Pokud má středisko dobře fungovat a rozvíjet svoji činnost, mělo by mít i peněžní prostředky, které mu to umožní. Chceme-li se scházet v klubovně, musíme platit nájem za klubovnu. Chceme-li jet na tábor, musíme zaplatit nájem za louku, dopravné a jídlo. Na to všechno ale potřebujeme peníze. Jaké tedy máme možnosti pro získání peněžních prostředků?:

- členské příspěvky – *příspěvky na činnost střediska, které každoročně platíme při registraci*
- dotace a granty – *peníze, které na činnost dostáváme ze státního rozpočtu, od magistrátu, od nadřazených složek Junáka či od jiných institucí. Použití těchto peněz je vázáno na konkrétní pravidla (pro každou dotaci mohou být jiná) a často při použití těchto peněz na financování nějaké akce nesmí akce skončit se ziskem*
- dary – *peníze ale i předměty, vybavení, které od někoho dostaneme.*
- výnosy z činnosti – *peníze, které jsme si sami vydělali. Pozor ale na akce, na které jsme dostali dotaci. Tam často není možné mít zisk a nechat si ho na nějakou jinou činnost či akci. Dalším výnosem pro nás může být výnos z pronájmu klubovny, výnos za ubytování.*

Majetek střediska

Vzhledem k tomu, že oddíl nemá právní subjektivitu, nemůže ani vlastnit majetek. Veškerý majetek, který v oddíle využíváme, patří středisku. Majetek musí být řádně evidován. Nemá ale smysl evidovat každý předmět, který ve středisku máme (např. hrnečky). Proto je stanovena minimální hodnota majetku, který se musí evidovat. Tato hodnota je stanovena na 3.000,- Kč, středisko se ale může rozhodnout, že bude evidovat majetek od nižší hranice, než je těchto 3.000,- Kč. Majetek, jehož hodnota je pod stanovenou hranicí, se běžně neeviduje.

Stav majetku musíme pravidelně kontrolovat. Jednou ročně musíme provést inventuru – soupis veškerého majetku, který máme ve středisku k dispozici. Do soupisu musíme zahrnout i majetek, který máme vypůjčený. Poté, co majetek sepíšeme, provedeme porovnání evidenčního stavu se skutečným (právě zjištěným) a zjištěné rozdíly pak řešíme se střediskovou radou.

Co všechno může být součástí majetku střediska:

- nemovitosti – budovy, pozemky
- tábornické vybavení – stany, plachty, kamna
- ostatní majetek – vybavení klubovny
- finanční majetek – peněžní prostředky v pokladně střediska, na bankovním účtu střediska

Náležitosti účetních dokladů

Každý doklad, se kterým se během své skautské praxe setkáme a který bude součástí hospodaření na akci, musí splňovat několik důležitých náležitostí:

- *označení účetního dokladu* – každý doklad by měl být označen (názvem), pokud to nevyplývá přímo z tohoto dokladu. Paragon je označen slovně „paragon“, faktura mívá často označení „faktura“, smlouva má v názvu např. „smlouva o nájmu louky“. Některé doklady ale takové označení nemají. Jsou to např. doklady za nákup potravin v obchodě – často napsané jen ručně. Z takového dokladu ale jasně vyplývá, že je to doklad za nákup potravin a není nutné, to na něj doplňovat
- *obsah účetního případu a účastníky* – z každého dokladu musí být jasné, čeho se týká, tedy co nakupujeme, za co jsme zaplatili apod. Kromě toho je nutné, aby na dokladu byla identifikace prodávajícího – jeho název, adresa a IČO. Tyto údaje často obsahuje razítko, ale i doklad bez razítka, na kterém jsou vypsány údaje o prodávajícím např. ručně, je správný
- *peněžní částku nebo informaci o ceně* – na dokladu musí být uvedena cena za to, co jsme koupili. Nestačí ale jen celková cena. Na dokladu by měla být uvedena cena za 1 kus a počet kusů – např. „10 rohlíků á 2 Kč, celkem 20Kč“
- *okamžik vyhotovení dokladu* – datum, kdy byl doklad vystaven
- *okamžik uskutečnění účetního případu* – datum nákupu, pokud by bylo jiné, než datum vystavení dokladu

Kromě uvedených náležitostí by na dokladu, který se týká nějaké akce, měl být podpis vedoucího akce. Tímto podpisem vedoucí akce potvrdí, že souhlasí s výdejem peněz a doklad je zahrnut do vyúčtování akce.

Odpovědnost

Odpovědnost za hospodaření střediska má vždy vedoucí střediska. Může pověřit i jinou osobu, která bude odpovědná za hospodaření, tím se ale nijak nezbujuje své odpovědnosti.

Odpovědnost za hospodaření na akci má vždy vedoucí akce. Ten opět může pověřit i jinou osobu, která bude odpovědná za hospodaření, ale tím se své odpovědnosti nezbujuje.

Zisk/ztráta

Jakým způsobem zjistíme, jestli nám výprava skončila se ziskem nebo se ztrátou? Jak zisk tak i ztráta je rozdíl mezi celkovými příjmy z akce a celkovými výdaji na akci.

CELKOVÉ PŘÍJMY > CELKOVÉ VÝDAJE => ZISK

CELKOVÉ PŘÍJMY < CELKOVÉ VÝDAJE => ZTRÁTA

Vyúčtování malé akce

Malou akci budeme pro potřeby hospodaření střediska rozumět akci, jejíž doba trvání je kratší než 6 dní a zároveň rozpočet této akce je nižší než 10.000,- Kč. Pod malou akci si můžeme představit víkendovou výpravu.

Průběh celé akce můžeme rozdělit do následujících fází:

1. Plánování – než se skutečně vydáme na výpravu, je nutné mít nějaký plán výpravy. Musíme vědět, kam na výpravu pojedeme, jak a kde budeme spát, kam se půjdeme podívat (např. do skanzenu) a co budeme jíst. Na co ale nesmíme zapomenout je to, kolik nás bude výprava stát. Nejvhodnějším nástrojem, jak zjistit finanční náročnost výpravy, je rozpočet.
2. Realizace – v průběhu akce nebo i těsně před ní nakupujeme potraviny, lístky na vlak, vstupenky atd. Na všechny tyto nákupy bychom měli dostat doklady. Doklady zkontrolujeme, jestli mají všechny povinné náležitosti, tak jak mají mít, a řádně uschováme. Není žádný předepsaný způsob, jak doklady uschovávat. Doklady se nesmí zničit, protože pak by již byly nepoužitelné. Pro přehlednost je dobré doklady číslovat chronologicky tak, jak jsme je z pokladny propláceli.
3. Vyúčtování – po skončení výpravy následuje vyúčtování. Doklady, které jsme během výpravy nashromáždili, zapíšeme do pokladní knihy, kde přehledně uvidíme pohyb peněz, jednotlivé výdeje či příjmy peněz a na co jsme peníze použili. Pokladní kniha sleduje a ukazuje veškeré operace související s přijímáním a výplatou peněz. Tyto peněžní pohyby je možné v pokladní knize členit podle účelu, pro který byly použity.

Jako přílohu k vyúčtování akce doplníme seznam účastníků akce a kolik na akci zaplatili.

Peníze, které nám z akce zbyly, vrátíme zpátky do střediskové pokladny a můžeme je použít zase na příští výpravu.

Rekapitulace akce představuje vlastní vyúčtování akce, kde jsou souhrnně uvedeny všechny příjmy a výdaje. Výdaje jsou většinou členěny na stravné (nákupy potravin), cestovné (jízdné vlakem, autobusem či autem), nájemné (ubytování, pronájem louky), materiál (papíry, materiál na hry) a ostatní (vstupné, kopírování)

Vyúčtování malé akce si ukážeme na příkladu.

Pár slov k účetnictví střediska

Středisko vede tzv. podvojný účetnictví, které je upraveno zákonem o účetnictví a dalšími předpisy.

Účetnictví musí splňovat následující zásady:

- průkaznost – průkazné vedení účetnictví znamená, že všechny hospodářské operace jsou doloženy odpovídajícími doklady. Doklady musí mít všechny povinné náležitosti, musí být originální (ne kopie) a musí být čitelné a srozumitelné
- úplnost – úplné účetnictví znamená, že byly zachyceny všechny hospodářské operace a případy. Úplnost účetnictví je zajišťována především číslováním dokladů.
- správnost – správnost účetnictví znamená, že všechny evidované údaje (částky) odpovídají skutečnosti. Např. při nákupu materiálu na tábor není do účetnictví zahrnut i doklad na holínky pro zapomnětlivého táborníka.

Příklad na vyúčtování malé akce

1. Plánování akce – předběžné údaje o výpravě:

Počet vedoucích: 3

Počet dětí: 15

Místo: Letovice – Třebetín, termín 22.–24. 9. 2006

Ubytování: soukromá chata, ubytování za celou chatu je 1000,- Kč / víkend

Doprava: vlakem (cena jedné cesty dle IDOS 110,- Kč/os.)

Vařit budeme ze společně nakoupených potravin – odhad 150,- Kč / os.

Program výpravy:

- výroba předmětů ze samotvrdnoucí hlíny,
- výlet do okolí s návštěvou jeskyně (vstupné je 20,- Kč / osobu)

Odhad výdajů na materiál na hry je 500,- Kč.

Město nám poskytne na tuto akci dotaci 150,- Kč/osobu (podle pravidel dotace nemůže mít akce zisk)

Neplánujeme žádný zisk. Rezervu jsme určili ve výši 480,- Kč.

Z těchto údajů jsme vypočítali poplatek za akci pro každého ve výši 350,- Kč.

Rozpočet předběžných příjmů a předběžných výdajů:

Příjmy		Výdaje	
Poplatky účastníků	6 300	Potraviny	2 700
Dotace od města	2 700	Dopravné	3 960
		Ubytování	1 000
		Vstupné	360
		Materiál	500
		Rezerva	480
Příjmy celkem	9 000	Výdaje celkem	9 000
ZISK / ZTRÁTA z výpravy = 0,- Kč			

2. Realizace akce – získané a předložené doklady během akce:

Před akcí 15. 9. 2006

- Příjem zálohy na dotaci od města 3000,- Kč

Během akce

- Paragon za samotvrdnoucí hlínu – 300,- Kč
- Lístky na vlak za cestu na akci – hromadná sleva – 1430,- Kč
- Paragon na nákup potravin – 1410,- Kč
- Paragon za potraviny – 790,- Kč
- Paragon za barvy na samotvrdnoucí hlínu – 240,- Kč
- Paragon z papírnictví – 200,- Kč
- Platba ubytování správci objektu – 1000,- Kč
- Vstupné do jeskyně – 360,- Kč
- Lístky za cestu zpět – hromadná sleva – 1430,- Kč
- Paragon za zmrzlinu – 130,- Kč

3. Vyúčtování akce

Všechny peněžní pohyby zapíšeme chronologicky do pokladní knihy tak, jak jsme peníze dostali a jak jsme je z pokladny vydali. Po každém pohybu nám musí souhlasit zůstatek na pokladní knize se skutečným stavem v pokladně. Zůstatek pokladny je vždy kladný nebo nulový. Nikdy nemůže být záporný.

Pokladní kniha

	Datum	Text	Příjem	Výdej	Zůstatek
1.	15. 9. 2006	Dotace od města	3000		3000
2.	20. 9. 2006	Poplatky od účastníků	6300		9300
3.	22. 9. 2006	Materiál – hlína		300	9000
4.	22. 9. 2006	Cestovné – cesta tam		1430	7570
5.	22. 9. 2006	Potraviny		1410	6160
6.	22. 9. 2006	Potraviny		790	5370
7.	22. 9. 2006	Materiál – barvy		240	5130
8.	22. 9. 2006	Materiál – papír		200	4930
9.	23. 9. 2006	Ubytování		1000	3930
10.	23. 9. 2006	Vstupné		360	3570
11.	24. 9. 2006	Cestovné – cesta zpět		1430	2140
12.	24. 9. 2006	Potraviny		130	2010
13.	25. 9. 2006	Vrácení nevyčerpané dotace		2010	0

Pro vyúčtování akce podle účelu (rozdělení skutečných příjmů a skutečných výdajů podle účelu) použijeme rekapitulaci. Pro vyúčtování velkých akcí jako je tábor je struktura a obsah rekapitulace přesně vymezen. Pro naši potřebu vyúčtování výpravy můžeme použít stejné členění příjmů a výdajů, jako jsme použili pro sestavení rozpočtu.

Konečné vyúčtování akce (rekapitulace):

Příjmy		Výdaje	
Poplatky účastníků	6300	Potraviny	2330
Dotace od města	990	Dopravné	2860
		Ubytování	1000
		Vstupné	360
		Materiál	740
		Rezerva	
Příjmy celkem	7290	Výdaje celkem	7290
ZISK / ZTRÁTA z výpravy 0			

Rezerva – rezervu vytváříme při tvorbě předběžného rozpočtu jako jakousi „vatu“ na krytí nečekaných výdajů. V konečném vyúčtování se nám rezerva neobjeví, protože je součástí ostatních položek výdajů nebo zisku. Pokud by byly všechny výdaje ve skutečnosti stejné jako plánované, rezerva by představovala zisk z akce.

Vzhledem k tomu, že celkové výdaje ve výši 7290 byly nižší než celkové příjmy 9300 (6300 poplatky a 2700 dotace), a výprava nám nesmí skončit ziskem (v zadání příkladu), máme dvě možnosti, jak se s danou situací vyrovnat:

1. nevyčerpanou dotaci vrátíme (viz příklad)
2. dotaci si necháme v plné výši a snížíme poplatky účastníků na výpravu – vrátíme rodičům peníze

PRÁVO

Michal Kojan, René Fišer

Systém práva a jeho definice

Právo je obor velmi složitý, vyvíjející se od doby, kdy byl člověk obdařen rozumem a regulování chování jednotlivců lidského rodu k sobě navzájem si vyžádalo dodržování dohodnutých pravidel a sankcí za nedodržování těchto pravidel. Není proto divu, že většina současných právních teoretiků neuznává jednotnou definici práva. Jeho definici nahrazuje vymezení pojmu. Právo chápeme jako ucelený soubor norem, které řídí a organisují život celé lidské společnosti. Často je právo považováno za minimum společenské morálky. Právo určuje jak se mají jednotliví členové společnosti chovat. Objektivním právem rozumíme právní předpisy, které upravují společenské vztahy. Tyto vztahy upravené právem nazýváme právní vztahy a nárok účastníků těchto vztahů pak subjektivním právem.

Systém (uspořádání) práva se vyznačuje jednotou a zároveň lze oddělit jeho jednotlivé části. Jednota ve formálně logickém smyslu označuje soulad norem, které si nesmí odporovat a řeší takto vzniklé situace, jednota ve smyslu obsahu se zabývá ideologií a cíly, které jsou při tvorbě práva sledovány. Právo můžeme dělit podle několika kritérií:

- a) podle obsahu, slouží především ke studijním účelům (např. na právo trestní, občanské, finanční, ústavní, správní, obchodní, pracovní),
- b) z hlediska metodických aspektů na právo veřejné (upravuje vztahy, kde stát a jeho orgány jsou nadřazenými nositeli moci vůči podřízeným osobám, jimž ukládají povinnosti – např. pr. ústavní, trestní, správní) a soukromé (upravuje společenské vztahy na základě rovnosti účastníků – např. pr. rodinné, pracovní, obchodní),
- c) podle kriteria předmětu úpravy na právo vnitrostátní a mezinárodní.

Deklarace práv dítěte a Úmluva o právech dítěte

Roku 1959 byla přijata Deklarace práv dítěte, od té doby můžeme ve světě zaznamenat další zvýšení aktivity týkající se této problematiky. Ta vrcholila přijetím Úmluvy o právech dítěte 20. 11. 1989 v New Yorku (účinnosti nabyla 2. 9. 1990). ČR Úmluvu ratifikovala 30. 9. 1990 s výhradou práva dítěte za každých podmínek znát své rodiče (účinnosti nabyla 6. 2. 1991). S výjimkou dvou se k ní do roku 1997 připojilo zbývajících 191 států světa. Narozdíl od Deklarace, která stanoví zásady a východiska zvláštních záruk a péče, včetně přiměřené právní ochrany dítěte jak před, tak po narození, nevymezuje však pojem „dítě“ a formuluje převážně jen základní ochranná práva dítěte, Úmluva vedle rozšířené řady blíže určených práv protektivních (ochranných) uvádí řadu pozitivních práv, která rozšiřují autonomii dítěte, jeho sebeurčení.

Úmluva jakožto mezinárodní smlouva týkající se lidských práv, ratifikovaná parlamentem, je součástí našeho ústavního pořádku, má na území ČR vyšší právní sílu než zákon. O souladu našeho právního řádu s Úmluvou, a z ní plynoucích závazků, jsme jednou za 5 let povinni informovat Výbor pro práva dítěte. Výbor může od smluvních států požadovat další informace významné pro provádění Úmluvy. Kromě výše zmíněného zajišťování jednoty Úmluvy s jednotlivými právními řádů se cíl Úmluvy taktéž naplňuje zařazením její výuky do školních osnov. Svou sílu neodvozuje ani tak ze svého mezinárodního postavení, ale z mezinárodního tlaku, přesvědčování a motivace jednotlivých států

Úmluva obsahuje prameny, z kterých vychází, proces její ratifikace a provádění a několik desítek konkrétních práv dítěte. Pro ilustraci jich je zde pár uvedeno:

- právo na ochranu před všemi formami diskriminace nebo trestání, které vyplývají z postavení, činnosti, vyjádření názorů nebo přesvědčení jeho rodičů (čl. 2)
- právo na jméno, státní příslušnost, a pokud je to možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči (čl. 7)
- právo dítěte, aby nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli (čl. 9)
- právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelně osobní kontakty s oběma rodiči (čl. 9)
- dítě, které je schopno formulovat své názory, má právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se je dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni (čl. 12)
- právo na svobodu projevu (toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, čl. 13)
- právo na svobodu sdružování a svobodu pokojného shromažďování (čl. 15)
- žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence ani nezákonným útokům na svou čest a pověst (čl. 16)

- právo dítěte na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku, jakož i na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti (čl. 31)

Právní subjektivita

Právní subjektivita se rovná způsobilosti k právům a povinnostem, nikolivěk však k způsobilosti k právním úkonům.

Způsobilost k právům a povinnostem je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti, neboli být jejich subjektem. Tento termín odpovídá pojmu osoby v právním smyslu vůbec. Ten, kdo má způsobilost k právům a povinnostem, je možným, potencionálním subjektem práv a povinností. Aby se však stal subjektem konkrétního práva či povinnosti, je zpravidla třeba jeho právně relevantního chování, tj. takového chování, se kterým právo spojuje vznik určitého práva či povinnosti. Takové chování fyzické osoby vyžaduje určitý stupeň vyspělosti vůle a intelektu. Proto právo nespojuje právní následky s chováním všech osob, ale jen těch, u kterých jsou objektivně dány potřebné předpoklady psychické, tj. volní a intelektuální vyspělost (příčetnost, věková hranice 18 popř. 16 let). Jen tyto osoby jsou způsobilé k právním úkonům. Všechny osoby mají způsobilost k právům a povinnostem, ale jen ty z nich, jejichž chování právo uzná za právně relevantní, mají i způsobilost k právním úkonům

Způsobilost k právům a povinnostem je jedno ze základních práv občanských (čl. 5 Listiny základních lidských práv a svobod), nikdo jí nemůže být zbaven. U fyzické osoby vzniká narozením (je ovšem přiznána také nasciturovi = lidskému nenarozenému plodu) a zaniká smrtí, nelze-li ji dokázat předepsaným způsobem, prohlásí soud člověka za mrtvého. Toto prohlášení má stejné právní následky jako smrt.

Právnícká osoba je nadána způsobilostí k právům a povinnostem od vzniku (nutno odlišovat od založení) do zániku (nutno odlišovat od zrušení). Pojem p. o. zahrnuje: a) korporace (sdružení f. o. nebo p. o.), př. a. s., s. r. o., v. o. s., k. s., družstva, občanská sdružení (sportovní, kulturní, profesní), sdružení vznikající podle zvl. zákonů (konkrétně: pol. strany, církevní a náboženská sdružení), b) účelová sdružení majetku, př. nadace, státní fondy, c) jednotky územní samosprávy, př. obce, d) jiné subjekty, o nichž to stanoví zákon, př. státní podniky, rozpočtové a příspěvkové organizace, České dráhy, ČT, VZP. Vznikem p. o. rozumíme většinou zápis do obchodního či jiného zákonem stanoveného rejstříku (možno i na základě zákona či na jeho základě bez dalšího např. Společenství vlastníků bytových jednotek). Zánik, pokud zákon nestanoví jinak, nastává výmazem z obchodního nebo jiného rejstříku.

Středisko Junáka má delegovanou právní subjektivitu odvozenou od právní subjektivity samotného Junáka – svazu skautů a skautek ČR. Předpokladem vzniku střediska je existence alespoň tři výchovných jednotek, tj. oddílů, smeček, rojů nebo kmenů. Každá tato výchovná jednotka musí mít nejméně dvanáct členů a jednoho činovníka, u kmenů roverů a rangers pak osm členů a jednoho činovníka. Ke vzniku střediska je třeba souhlasu příslušné okresní, resp. obvodní rady. Teprve pak může středisko právní subjektivitu od příslušné okresní rady obdržet. Pokud v průběhu existence střediska dojde např. k tomu, že se počet výchovných jednotek sníží pod tři, přestává středisko právně existovat. Jen středisko a vyšší organizační jednotka (ORJ, PRJ,...), nikoli oddíl, může tedy mít razítko, bankovní účet, může disponovat majetkem, uzavírat smlouvy, pořádat tábor... Majetek oddílu je majetkem střediska a podle toho s ním musí být nakládáno. Tím to ovšem nekončí. Vzhledem k delegované právní subjektivitě, veškerý „skautský“ majetek patří Junáku – svazu skautů a skautek ČR jako celku. Vlastnické právo středisek je – podobně jako jejich právní subjektivita – odvozené. V případě, že středisko nezanikne, ale přejde do jiné organizace, např. Pionýra, nemůže si svůj majetek vzít s sebou automaticky. Tato problematika není řešena obecně závaznými právními předpisy, ale její úprava spadá do působnosti Junáka. Je věcí Junáka, zda umožní středisku, které přechází do jiné organizace, aby si s sebou vzalo nějaký majetek a středisko tedy potřebuje k takovému převodu majetku souhlas svého nadřízeného orgánu, tj. okresní rady. V případě, že se jedná o majetek větší hodnoty, např. nemovitosti, bude k takovému převodu nutný i souhlas ústředních orgánů Junáka.

Trestněprávní odpovědnost

Otázka trestněprávní odpovědnosti, jinak též odpovědnosti za spáchání trestného činu (ty se dělí na zločiny a přečiny), souvisí s odpovědí na otázku, zda rozhodnutí člověka jednat tím či oním způsobem je svobodné a ničím nepodmíněné, či zda je nějak určováno. Náš trestní zákoník pokládá za svobodně se rozhodujícího, a proto za trestně odpovědného toho, který je způsobilý rozpoznat, že jeho čin je protiprávní a je zároveň způsobilý ovládat své jednání. Pachatelem trestného činu (TČ) může být jen:

- fyzická osoba, trestní zákoník (TZ) nezná samozřejmě odpovědnost právnických osob, protože vychází ze zásady individuální odpovědnosti;
- příčetná v době činu (§ 26 TZ);

- která dovršila 15. rok věku (§ 25 TZ) – pozor ovšem na zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, na základě tohoto zákona je možné ukládat osobám za spáchání „kvazi trestného činu“ ochranná opatření –;
 - a svým jednáním (pokud není stanoveno jinak, tak úmyslně) spáchala čin, který trestní zákoník označuje za trestný a tento čin vykazuje znaky uvedené v trestním zákoníku, čili spáchala trestný čin (def. § 13 TZ).
- Jako pachatele chápeme též spolupachatele (§ 23 TZ) a účastníka (§ 24 TZ).

Čin ačkoli jinak trestný nezakládá trestní odpovědnost, můžeme-li použít § 28 (krajní nouze), § 29 (nutná obrana), § 30 (svolení poškozeného), § 31 (přípustné riziko), § 32 (oprávněné užití zbraně) TZ. Naopak i když osoba nespáchala konkrétní TČ, může svým jednáním, spočívajícím v podněcování (§ 364 TZ), schvalování (§ 365 TZ), nadřizování (§ 366 TZ), nepřekážení (§ 367 TZ), neoznámení (§ 368 TZ) tohoto konkrétního TČ, spáchat jiný výše uvedený trestný čin.

Trestní odpovědnost tedy vzniká dovršením patnácti let (den patnáctých narozenin se nepočítá). Osoba starší patnácti let a mladší osmnácti let je osobou mladistvou a její trestní odpovědnost je snížena – např. poloviční trestní sazbou, přičemž jí lze uložit trest odnětí svobody nejdéle v trvání pěti let, ve výjimečných případech pak v rozmezí od pěti do deseti let apod. Osoba mladší patnácti let trestně odpovědná není a nelze ji trestně stíhat. Jak výše uvedeno, za čin, který by byl jinak trestným činem = protiprávní čin, může soud pro mládež (rozhoduje i trestné činy mladistvých) uložit následující tzv. opatření:

- a) dohled probačního úředníka,
- b) zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče,
- c) ochrannou výchovu.

Trestní odpovědnost při práci s dětmi

Víme již, že trestní odpovědnost začíná od patnácti let. K posouzení trestní odpovědnosti konkrétní osoby je třeba vždy vycházet z okolností daného případu, avšak obecně lze říci, že dojde-li při naší práci k jednání, které je v rozporu s trestním zákoníkem, může být za ně trestně odpovědný jak vůdce oddílu, tak i jeho zástupci a rádci, pokud jsou starší patnácti let. Pachatelem trestného činu je totiž vždy ten, kdo trestný čin spáchal. Neplatí tedy pravidlo, že „za všechno může vůdce“ – trestně odpovědných může být i více osob současně, např. vůdce společně s šestnáctiletým rádcem apod. (§ 23 TZ).

Za výchovu dětí a za jejich jednání jsou odpovědní jejich zákonní zástupci, což jsou zpravidla rodiče. V okamžiku, kdy rodiče přihlásí dítě do oddílu, přebírá tuto odpovědnost na oddílových akcích (tj. táborech, výpravách, oddílovkách a družinovkách) vůdce, případně další osoby, a to proto, že rodiče nám tímto okamžikem dítě svěřují do naší výchovy a zároveň berou na vědomí, že dítě bude „podléhat“ pokynům těchto osob. Zjednodušeně řečeno, trestní odpovědnost vůdce vzniká od té chvíle, kdy dítě překročí práh klubovny.

Je vůdce, popř. jeho zástupce trestně odpovědný i za výchovu dětí a mládeže?

Ano, je. Závažné nedostatky ve výchovné práci s mládeží mohou být v rozporu nejen se skautskými zákony a s činovníckým slibem, ale také s trestním zákoníkem. Trestní zákoník na tyto případy pamatuje nejméně dvěma trestnými činy:

Ohrožování výchovy mládeže (§ 201 TZ), kterého se dopustí ten, kdo (ať úmyslně nebo z nedbalosti), ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte (pozn. 18 let) tím, že svádí dítě k zahálčivému nebo nemravnému životu; umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život; umožní mu opatrovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženíhodným způsobem; nebo závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti. Umožnění hry na výherním hracím přístroji je trestné taktéž.

Dále pak podání alkoholu dítěti (§ 204 TZ), kterého se dopustí ten, kdo ve větší míře nebo opakovaně prodá, podá nebo poskytne dítěti (pozn. 18 let) alkohol.

V úvahu pak přichází i trestný čin týrání svěřené osoby (§ 198 TZ), kterého se dopustí ten, kdo jak již vyplývá z názvu, týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově.

Jen pro dokreslení: u trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže je trestní sazba do dvou let (hrací automaty do 1 roku), u podávání alkoholických nápojů mládeži do jednoho roku a u týrání svěřené osoby od 1 do 5 let (do 31. 12. 2009 max. 3 roky).

Není asi nutné blíže rozebírat, co všechno lze pod tyto tři trestné činy zahrnout, každý si jistě může udělat představu sám. Pro úplnost je nutno dodat, že trestným činem je i šíření pornografie (§ 191 TZ), kterého se dopustí ten, kdo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti (pozn. 18 let), nebo na místě, které je dětem přístupné, ho vystavuje nebo jinak zpřístupňuje. Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, spáchá taktéž trestný čin.

LESNÍ ZÁKON

Dáša Brabcová

Lesním zákonem se zcela běžně nazývá zákon č. 289/1995 Sb. o lesích a o změně a doplnění některých zákonů. Tento zákon zahrnuje celou řadu oblastí týkajících se lesa. Pro naši činnost jich potřebujeme znát pouze několik. Rozdělila bych je na tyto části: základní povinnosti, obecné zásady při užívání lesa, zákaz některých činností v lesích, konání organizovaných nebo hromadných sportovních akcí v lese, lesní stráž a přestupky a pokuty.

Základní povinnosti.

Každý se musí v lesích chovat tak, aby nezpůsobil svou činností ohrožení nebo poškození lesů, stejně tak i objektů a zařízení sloužících pro hospodaření v lese.

Obecné zásady při užívání lesa.

Každý může vstupovat do lesa (bez rozdílu vlastnictví) na vlastní nebezpečí, sbírat tam pro svoji vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest. Nesmí při tom les poškozovat, narušovat lesní prostředí a musí dbát pokynů vlastníka nebo nájemců lesa a jeho zaměstnanců.

Z důvodu ochrany lesa nebo v zájmu zdraví a bezpečnosti občanů může orgán státní správy lesů omezit nebo úplně zakázat vstup do lesa, maximálně však na dobu 3 měsíců. Tuto dobu může prodloužit nejvýše o 3 měsíce (tzn. celkem na 6 měsíců).

Zákaz některých činností v lese.

V lesích je mimo jiné zakázáno:

- rušit klid a ticho
- provádět terénní úpravy a narušovat půdní kryt
- vyzvedávat semenáčky a sazenice stromů a keřů
- poškozovat stromy a keře
- sbírat semena lesních dřevin, jmelí a ochmet
- sbírat lesní plody způsobem, který poškozuje les
- jezdit a stát s motorovými vozidly
- mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, koni, lyžích nebo saních
- kouřit, rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně a tábořit mimo vyhrazená místa (rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně je zakázáno také do vzdálenosti 50 m od okraje lesa)
- znečišťovat les odpady a odpadky.

Vlastník lesa může povolit výjimku (kromě posledního bodu).

Konání organizovaných nebo hromadných sportovních akcí v lese.

Tyto akce můžeme v lese konat na základě oznámení orgánu státní správy lesů. Oznámení se musí podat nejméně 30 dnů před konáním akce. Musí obsahovat místo a termín konání akce, předpokládaný počet účastníků, způsob zajištění a souhlas vlastníka lesa. Orgán státní správy lesů může do 15 dnů ode dne doručení oznámení stanovit doplňující nebo omezující podmínky.

Lesní stráž.

Lesní stráž jsou osoby pověřené orgánem státní správy lesů, které dohlíží na dodržování lesního zákona. Lesní stráž může zjišťovat totožnost osoby, která při obecném užívání lesa porušuje tento zákon. Jestliže tato osoba odmítne nebo se nemůže prokázat žádným průkazem totožnosti, může lesní stráž předvést tuto osobu na policii. Dále může lesní stráž ukládat a vybírat pokuty za přestupky (pouze v blokovém řízení a to do výše 1000 Kč, mladistvému do 500 Kč. Při výkonu své činnosti se však lesní stráž musí prokázat průkazem lesní stráže a služebním odznakem. V průkazu lesní stráže je zaznamenán i obvod působnosti.

Přestupky a pokuty.

Za přestupek se považuje porušení některého ze zákazů činností v lese a konání organizovaných nebo hromadných sportovních akcí. Pokuta za přestupek může dosáhnout až do výše 15.000,- Kč. Výše blokové pokuty (tedy pokuta na místě) však může být maximálně 2.000,- Kč. Pozn.: Orgánem státní správy lesů rozumíme okresní úřady, kraje, ministerstvo a ve velkých městech magistrát.

Zákon o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny zahrnuje opět celou řadu oblastí z této problematiky. Soustředíme se opět pouze na ty pro nás nejdůležitější.

Mimo jiné tento zákon upravuje základní povinnosti a obecnou ochranu přírody a krajiny, zvláště chráněná území (kategorie a chování v nich), pravomoci stráže přírody a pokuty za přestupky.

Základní povinnosti.

Každý je povinen při užívání přírody a krajiny respektovat a dodržovat omezení vyplývající z tohoto zákona.

Obecná ochrana přírody a krajiny.

Všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před zničením, poškozováním, sběrem či odchytém, který vede nebo by mohl vést k poškození nebo ohrožení existence těchto druhů.

Ke kácení dřevin je nutné povolení orgánu ochrany přírody. Povolení není třeba ke kácení dřevin, je-li jejich stavem ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu. Ten, kdo provede kácení za těchto podmínek, oznámí je orgánu ochrany přírody do 15 dnů od provedení kácení. Dále není třeba povolení pro kácení stromů o obvodu kmene do 80 cm měřeného ve výšce 130 cm nad zemí nebo pro kácení souvislých keřových porostů do celkové plochy 40 m².

Rovněž je zakázáno poškozovat a ničit jeskyně a přírodní jevy s nimi související. Ochrana se také vztahuje na paleontologické nálezy.

Zvláště chráněná území.

Mezi zvláště chráněná území zařazujeme národní parky (NP), chráněné krajinné oblasti (CHKO), národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP).

Národní parky.

V České republice se nacházejí celkem čtyři národní – Krkonošský národní park – KRNP (sídlo správy NP je ve Vrchlabí), národní park Šumava (sídlo správy NP je ve Vimperku), národní park Podyjí (sídlo správy NP je ve Znojmě) a národní park České Švýcarsko (sídlo správy NP je v Krásné Lípě). Jejich území se zpravidla dělí na tři zóny ochrany, přičemž nejpřísnější ochrana je stanovena pro první zónu. Na území NP je omezen vstup, vjezd, volný pohyb osob mimo zastavěné části a rekreační a turistická aktivita osob. Kromě jiného se zde nesmí:

- zneškodňovat odpady mimo místa k tomu vyhrazená
- tábořit a rozdělávat ohně mimo místa k tomu vyhrazená
- vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly mimo silnice a místa k tomu vyhrazená
- pořádat hromadné akce bez souhlasu orgánu ochrany přírody
- provozovat horolezectví
- jezdit na kolech mimo silnice a místa k tomu vyhrazená
- sbírat rostliny kromě lesních plodů nebo odchytávat živočichy.

Pravidla pro provádění činností v národních parcích určuje kromě tohoto zákona ještě návštěvní řád.

Dále může orgán ochrany přírody vybírat poplatek za vjezd a setrvání motorovými vozidly na území NP nebo za vstup do jeho vybraných míst mimo zastavěná území obcí. Výše poplatku je stanovena vyhláškou.

Chráněné krajinné oblasti.

V České republice je vyhlášeno celkem 24 CHKO (Beskydy, Bílé Karpaty, Blaník, Blanský les, Broumovsko, České Středohoří, Český kras, Český ráj, Jeseníky, Jizerské hory, Kokořínsko, Krivoklátsko, Labské pískovce, Litovelské Pomoraví, Lužické hory, Moravský kras, Orlické hory, Pálava, Poodří, Slavkovský les, Šumava, Třeboňsko, Žďárské vrchy a Železné hory). Stejně jako u NP i území CHKO se dělí na zóny (zpravidla čtyři), z nichž první zóna představuje opět nejprísnejší ochranu. Zákazy a omezení se od NP také příliš neliší.

Stráž přírody.

Stráž přírody se skládá ze strážců a zpravodajů, které jmenuje a odvolává příslušný okresní úřad nebo správa. Strážci a zpravodajové jsou dobrovolní pracovníci. Posláním strážců je kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny. Mohou zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy na ochranu přírody a krajiny a ukládat a vybírat blokové pokuty za přestupky (do 1000 Kč, mladistvým do 500 Kč). Zpravodajové mají za úkol sledování stavu přírody. Strážci přírody se musí při výkonu své činnosti prokazovat služebním průkazem a odznakem.

Pokuty za přestupky.

Pokuta za přestupky může dosáhnout až do výše 50.000,- Kč. Za přestupky v ochraně zvláště chráněných rostlin a živočichů, dřevin a památných stromů může pokuta dosáhnout i dvojnásobku, pokud byl přestupek spáchán ve zvláště chráněném území. Výše blokové pokuty (pokuty na místě) může opět být maximálně 2.000,- Kč.

Příloha zákona č. 114/1992 Sb.

Příloha obsahuje seznam národních parků a chráněných krajinných oblastí v ČR

Pozn.: Orgánem ochrany přírody rozumíme obce, okresní úřady, kraje, správy národních parků a chráněných krajinných oblastí, Česká inspekce životního prostředí a ministerstvo životního prostředí.

Prováděcí vyhláška MŽP ČR k zákonu č. 114/1992 Sb.

Tato vyhláška č. 395/1992 Sb. má za úkol upřesnit některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny. Kromě toho v příloze obsahuje vzory označení zvláště chráněných území a památných stromů, seznam zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, vzor provedení služebního odznaku, razítka a průkazu strážce přírody a seznamy národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a přírodních rezervací.

Pan profesor skončil přednášku a obvykle se zeptal: „Máte nějaký dotaz?“ Jeden student se zeptal: „Pane profesore, v čem je smysl života?“

Někdo z těch, kdo se už chystali odejít, se zasmál. Profesor se na studenta dlouze tázavě podíval, aby poznal jestli svou otázku myslí vážně. Bylo to tak. „Odpovím vám.“

Vytáhl z kapsy u kalhot peněženku a z ní kulaté zrcátko, ne větší než mince a pak řekl:

„Za války jsem byl malý kluk. Jednou jsem na ulici uviděl rozbité zrcátko. Schoval jsem si z něj ten největší kousek. To je on. Začal jsem si s ním hrát a učarovalo mi, že můžu paprsek světla poslat do tmavých koutů, kam se slunce nikdy nedostalo – do hlubokých děr, trhlin a skrýší. To zrcátko jsem si nechal. Když jsem dospěl, zjistil jsem, že to nebyla jen dětská hra, ale metafora toho, co můžu v životě dělat. Já jsem také úlomkem zrcadla, které jako celek neznám, ale s tím, co mám, můžu poslat světlo – pravdu, porozumění, poznání, dobro němu – do temných koutů lidského srdce a můžu něco v někom změnit. Možná to uvidí jiní lidé a budou to také dělat.

V tom je smysl života.“

(Převzato od ses. Ivy Vaňkové)

PŘÍLOHY

I. Čekatelská zkouška

Obsah čekatelské zkoušky:

I. Myšlenkové základy skautingu

- 1) Tři základní principy skautingu.
- 2) Skautský slib a zákon, jeho smysl
- 3) Cíle skautské výchovy.
- 4) Světové skautské organizace – WAGGGS, WOSM, ISGF – mezinárodní rozměr skautingu.

II. Úvod do pedagogiky a psychologie

- 1) Cesty sebepoznání.
- 2) Poznávání dětí.
- 3) Základy vývoje psychologie.
- 4) Rizika doby – alkohol, drogy, sekty, média

III. Metodika

- 1) Slib a zákon.
- 2) Družinový systém.
- 3) Příprava programu, plánování akcí.
- 4) Výchova dětí navzájem.
- 5) Učení aktivní činností a práce s hrou.
- 6) Charakteristika skautského vůdce.
- 7) Odměny a tresty.
- 8) Symboly a symbolika.
- 9) Práce se skautskou stezkou.
- 10) Práce s literaturou a tiskem.
- 11) Družinové a oddílové písemnosti výchovného charakteru (kronika, docházka, stupně, zápisník, časopisy, výsledkové listiny, přehledy bodování...)

IV. Bezpečnost

- 1) Bezpečnost v klubovně, v tělocvičně, v terénu, na akcích, při koupání, atd.
- 2) Zacházení s náradím a el. spotřebiči.

- 3) Pohyb po komunikacích – pěší, na kole
- 4) Práce s ohněm.
- 5) Chování v krizových situacích.

V. Zdravověda

- 1) Život zachraňující úkony.
- 2) Případy, kdy je nezbytné vyšetření lékařem přes absenci zjevných příznaků. (např. úrazy hlavy, úrazy elektrickým proudem, otravy, alergie aj.)
- 3) Organizace první pomoci.
- 4) Základy první pomoci a hygieny – zátěž na děti...

VI. Organizace a právo

- 1) Systém práva a jeho definice.
- 2) Deklarace práv dítěte
- 3) Lesní zákon. Zákon o ochraně přírody a krajiny a prováděcí vyhláška k tomuto zákonu.
- 4) Trestněprávní odpovědnost – vymezení pojmu a její vznik, oznamovací povinnost vůči orgánům činným v trestním řízení.
- 5) Právní subjektivita.
- 6) Systém skautských předpisů.

VII. Základy hospodaření

- 1) Systém hospodaření oddílu a střediska.
- 2) Vedení pokladny a vyúčtování malé akce.
- 3) Inventář ve správě oddílu

Oprávnění absolventa čekatelské zkoušky:

Spoluúčast na vedení oddílu ve spolupráci s kvalifikovaným vůdcem nebo k vedení jednotlivé krátkodobé akce se souhlasem a podle pokynů vůdce (při dodržení všech příslušných předpisů). Oprávnění nosit čekatelský odznak.

II. Historie čekatelských kurzů na Praze 8

1992 ČK Praha

pořádali Ivo Pražák & tým, vydán Slepeneček 1

absolvovali Pavel Hubka – Hříb (24.), Petr Vopálka ml. – Akéla (25.), Petr Blahuš – Paf (49.), Václav Šaňa (52.), Pavel Mareš (52.), Ondřej Remeš – Andy (52.)

1993 ČK Psáry

pořádali Prófa & tým, vydán Slepeneček 2

absolvovali Libor Ledvina (13.), František Hampl – Glum (24.), Jan Svoboda (31.), David Svoboda (31.), Lenka Žitková (31.), Jaroslav Makal (33.), Štěpán Vašek (33.), Pavel Řezábek (38.), Martin Hejhal – Hejkal (45.), Michal Kojan (Ptero 45.), Václav Kohout (46.), Vít Masopust – Job (46.), Michal Rendl – Pedro (46.), Pavel Šochman – Česlo (46.), Michal Zikán – Manuál (46.), Jaroslav Dvorský – Indián (49.), Martin Jelínek (49.)

1994 ČK Skochovice

pořádali Prófa, Juan & tým, vytištěn Slepeneček 2

absolvovali Antonín Řezáč (25.), Ondřej Militký (43.), Jiří Šumbera – Ája (45.), Vojtěch Borek – Ušoun (45.), Pavla Králová – Šmudla (52.), Tomáš Hejný (52.), Pavel Kožený – Pája (52.), Marie Králová – Růženka (52.), Pavel Hlaváček – Maják (52.), Pavla Soukupová (52.), David Sedlák (52.), Klára Kazdová (88.), David Čepička (91.)

1996 ČK Vlašim

pořádali Prófa, Juan & tým, vydán Slepeneček 3

absolvovali Zdeněk Vecka – Čočkin (25.), Martin Šimáček – Šimi (45.), Karel A. Novák (45.), Magdaléna Chobotová – Madla (45.), Ludmila Poláková – Lou (45.), Tomáš Hibi Matějčíček (45.), Jan Radkovský (52.), Jakub Neumann – Kyselina (68.), Jan Kolátor – Instant (68.), Blanka Dubovská, Martin Trsek – Mártý, Lenka Hejná, Jiří Kareš

1997 ČK Kamýk nad Vltavou

pořádali Prófa, Juan & tým, vytištěn Slepeneček 3

absolvovali Jiří Hubka – Šmudla (24.), Berenika Šnáblová – Borůvka (24.), Petr Bednář – Bedna (25.), Ondřej Kohout – Kulička (25.), Magdaléna Škodová – Poly (25.), Alena Vejřvaldová (25.), Jan Hříbal – Chroust (39.), Jan Zderadička – Tichošlápek (85.), Lukáš Novák – Profesor (88.), Tadeáš Novák – Níště (88.), Ondřej Zavdil – Skokan (88.)

1999 ČK Hadi

pořádali HejBla & tým, vydán Slepeneček 4 a Poslepeneček 1

absolvovali Jan Franta – Frantík (13.), Zdeněk Fučík – Puštík (24.), Jan Kloboučník – Čolek (24.), Lucie Kudělová – Lucka (24.), Kateřina Landová – Žaba (24.), Iva Martinovská – Zip (24.), Radana Maslowská – Ráďa (24.), Jan Fišer – Tesák (25.), Milan Kurfürst – Hata (25.), Vít Procházka – Vítek (25.), Jan Šperl – Poříz (25.), Ivana Šťastná – Ivana (25.), Michal Žán – Čečen (39.), Kateřina Chobotová – Zlatovláska (45.), Barbora Komárková – Barak (45.), Jan Krívan – Zilvar (45.), Adam Slavický – Aeidam (45.), David Procházka – Davy (46.), Petra Tomečková – Tomega (46.), Václav Zeman – Šík (46.), Jana Hnízdilová – Jana (88.), Matyáš Novák – Logik (88.)

2000 ČK Stromy

pořádali HejBla & tým, vydán Slepeneček 5 a Poslepeneček 2 + 3
absolvovali Jana Čacká – Krtek (24.), Petr Fürbach – Rez (24.), Štěpán Klimeš – Štěpán (24.), Vojtěch Procházka – Mauglí (24.), Marie Procházková – Háňa (24.), Lucie Sovová – Sova (24.), Jindřich Špínka – Píďa (24.), Jan Jekl – Rychlík (25.), Michal Novák – Michal (46.), Pavel Večerka – Messner (46.), Michaela Votavová – Šmudla (46.), Petra Zikánová – Bubák (46.), Hana Brázdová – Ocún (52.), Helena Čacká – Dogoušek (52.), Jan Horel – Jeník (52.), Hana Jelínková – Včelka (52.), Magdaléna Soukupová – Mimi (52.), František Krejča – Nezvyk (61.), Miloš Löffler – Šolim (61.), Jakub Mlynář – Jakub (61.), Michal Pešek – Mimoň (61.), David Yilma – Kšanda (61.), Barbora Kuthanová – Bařus (70.), Petr Nováček – Petka (70.)

2001 ČK Motýli

pořádali HejBla & tým, vydán Slepeneček 6 a Poslepeneček 2 + 3
absolvovali Adéla Samborská – Samba (24.), Zuzana Hořínková – Zuzka (24.), Markéta Tomášková – Markéta (24.), Jan Beníšek – Poštolka (24.), Kristýna Sojková – Kristýna (24.), Pavel Duchan – Gepard (25.), Jana Ptáčková – Smíšek (25.), Marcel Novotný – Bivoj (45.), Vojtěch Večerka – Šváb (46.), Zdena Jindráková – Lumpík (46.), Jana Broťánková – Janička (46.), Ludmila Jelínková – Slída (52.), Jan Mrázek – Honza (52.), Daniela Pohlová – Narancha (52.), Kateřina Filipová – Kaliméro (88.), Hana Hnízdilová – Hanka (88.)

2004 ČK Cirkus Kel

pořádali Šimi & Kel, vydán Slepeneček 7 a Poslepeneček 4 + 5

absolvovali Martina Kalinová – Culík (24.), Veronika Konopásková – Verča (24.), Eva Konopásková – Podkolenka (24.), Martin Kotoun – Šakal (24.), Karel Hořínek – (24.), Antonín Klecanda – (52.), Vít Křehnáč – Tik (52.), Diana Kárová – (46.), Tereza Helanová – Králík (46.), Aneta Höschlová – Knoflík (46.), Jaroslav Červinka – Jára (46.), Markéta Těthalová – Maki (88.), Tereza Prášková – Smíšek (88.), Marie Hamplová – Klišť (88.), Kateřina Hamplová – Cvrček (88.), Alžběta Hyková – Bětka (45.), Markéta Fejková – Brčko (45.), Eva Zákoucká – Evík (45.), Kateřina Koubová – Štopka (45.), Katka Svobodová – Škubánek (52.), Vojtěch Čech – Scrivi (52.), Markéta Dubišarová – Dubík (52.), Kačka Kudělová – (24.), Matouš Šimek – (88.), Vojtěch Žárský – (88.), Vladislav Štástka – Pekař (24.)

2006 ČK Tyjátr

pořádali Job & tým, vydán Slepeneček 8 a Poslepeneček 4 + 5

absolvovali Martin Daněk – Bowman (88.), Ondřej Hanyš – Rákos (24.), Vojtěch Herian – Vojtík (52.), Vojtěch Kotrba – TrPajzl (88.), Eliška Kubicová – Čertík (46.), Jan Šmolík – Honzík (45.), Petr Neumann – Peťa (45.), Jan Kličman – Blahoň (46.), Františka Ošmyková – Fáfa (45.), Tereza Přikrylová – Su (45.), Alena Samcová – Máček (52.), Karolína Müllerová – Ta Kája (46.), Matouš Libánský – Bomber (46.), Dina Váchová – (24.), Eva Těthalová – E. T. (88.)

2008 ČK TV ČekaTEL

pořádali Šík & Eduteam008, vytištěn Slepeneček 8 a vydán Příslepeneček 8.1

absolvovali Matěj Halouska – Mañas (24.), Kateřina Machová – Kačírek (24.), Ondřej Pilecký – Lung (24.), Kateřina Vorlická – Sovička (24.), Tereza Basarová – Lentilka (24.), Martina Růžicková – U.F.O. (24.), Kristina Fejková – Pandulák (45.), Martina Křehnáčová – Slůně (52.), Tereza Tyburcová – Vodoměrka (52.)

2010 ČK Živel

pořádají Knedla & Eduteam008, vydán Slepeneček 9
absolvovali ???

III. Odkazy

Skautské organizace v ČR

Junák – svaz skautů a skautek ČR

<http://www.skaut.cz>

Svaz skautů a skautek české republiky

<http://www.svazskautu.cz>

SKAUT – Český skauting ABS

<http://skautabs.cz>

YMCA-SKAUT

<http://www.ymcats.cz/skauti.html>

Světové skautské organizace

WOSM – World Organization of the Scout Movement

<http://www.scout.org>

WAGGGS – World Association of Girl Guides and Girl Scouts

<http://www.wagggs.org>

ISGF – International Scout and Guide Fellowship

<http://www.isgf.org>

Junák

Praktické stránky pro všechny skauty

<http://krizovatka.skaut.cz>

Praktické stránky pro skauty z Prahy

<http://praha.skauting.cz>

Okres Praha 8

Skauti z Prahy 8

<http://praha8.skaut.org>

Eduteam008

<http://eduteam008.skaut.org>

24. středisko SEVER <http://www.24sever.org>

45. středisko SILMARIL <http://silmaril.skaut.org>

46. středisko SFINX <http://sfinx.skaut.org>

52. středisko STOPAŘI <http://www.stopari.org>

88. středisko RADOST <http://radost.skaut.org>

IV. Přehled nejznámějších drog a jejich účinků (Martin Šimáček)

droga	její formy	positiva	negativa	závislost
čaj		stimuluje organismus, je zdraví prospěšný	v podstatě neexistují	nelze hovořit o negativní závislosti
káva		stimuluje organismus	nevhodná v nízkém věku	tvorí se delší čas, není škodlivá
lehký alkohol (pivo, víno)		ve vyšším věku v malém množství zdraví prospěšný	absolutně škodlivý pro děti ve vývoji, při konzumaci větších množství alkoholu konzument přechází na tvrdý alkohol	tvorí se delší dobu při užívání větších dávek, je nebezpečná, lze se předávkovat
marihuana, hašiš	zelené lístky, hnědý lis	ve vyšším věku v malém množství zdraví prospěšné	absolutně škodlivé pro děti ve vývoji	za delší čas vzniká psychická závislost, nelze se předávkovat
LSD (tzv. trip), MDMA, extáze, pervitin, tzv. taneční drogy	papírový čtvereček, bílý prášek, tablety		vyčerpávají organismus, který je pak snadno zranitelný, dlouhodobé užívání výrazně ovlivňuje psychiku, zhoršuje se kondice, halucinace, poruchy vnímání času a prostoru	závislost vzniká delší dobu, ještě dlouho po první dávce je narkoman léčitelný, s drogou lze žít i deset a let, hrozí předávkování
cigarety, tabák			zvyšují riziko rakoviny plic a dalších orgánů, výrazně snižují kondici	vzniká rychle a nesnadno se ji zbavuje, spotřeba cigaret je zakrátko poměrně vysoká
tvrdý alkohol			nebezpečný pro některé orgány, zhoršuje kondici, ovlivňuje psychiku, vylučuje osobu ze společnosti, degeneruje člověka	vzniká rychle, obtížně léčitelná, lze se velmi snadno předávkovat, na následky požití velkého množství alkoholu umírá v ČR nejvíce lidí
heroin, kokain, piko, braun, kodein	bílý nebo hnědý prášek		degenerují člověka, zhoršují kondici, ovlivňují psychiku, vylučují osobu ze společnosti, náchylnost k infekčním chorobám, AIDS	závislost může vzniknout již s první dávkou, obtížně léčitelné, velmi vysoké riziko předávkování

V. Vybrané paragrafy trestního zákoníku, zák. č. 40/2009 Sb. (Michal Kojan)

§ 13

Trestný čin

(1) Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

(2) K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

§ 14

Přechyby a zločiny

(1) Trestné činy se dělí na přechyby a zločiny.

(2) Přechyby jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

(3) Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přechyby; zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Díl 2

Zavinění

§ 15

Úmysl

(1) Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo

b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

(2) Srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem.

§ 16

Nedbalost

(1) Trestný čin je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel

a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo

b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

(2) Trestný čin je spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem.

Příprava a pokus trestného činu

§ 20

Příprava

(1) Jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3), zejména v jeho organizování, opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, sročení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu, je přípravou jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu.

(2) Příprava je trestná podle trestní sazby stanovené na zvlášť závažný zločin, k němuž směřovala, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného.

(3) Trestní odpovědnost za přípravu k zvlášť závažnému zločinu zaniká, jestliže pachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k spáchání zvlášť závažného zločinu a

a) odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy, nebo

b) učinil o přípravě k zvlášť závažnému zločinu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy, mohlo být ještě odstraněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

(4) Je-li na činu zúčastněno více osob, nebrání zániku trestní od-

povědnosti za přípravu pachatele, který takto jednal, je-li čin dokonán ostatními pachateli nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.

(5) Ustanovením odstavců 3 a 4 není dotčena trestní odpovědnost pachatele za jiný dokonáný trestný čin, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 spáchal.

§ 21

Pokus

(1) Jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, je pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.

(2) Pokus trestného činu je trestný podle trestní sazby stanovené na dokonáný trestný čin.

(3) Trestní odpovědnost za pokus trestného činu zaniká, jestliže pachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu a

a) odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu trestného činu, nebo

b) učinil o pokusu trestného činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu trestného činu, mohlo být ještě odstraněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

(4) Je-li na činu zúčastněno více osob, nebrání zániku trestní odpovědnosti za pokus pachatele, který takto jednal, je-li čin dokonán ostatními pachateli nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.

(5) Ustanovením odstavců 3 a 4 není dotčena trestní odpovědnost pachatele za jiný dokonáný trestný čin, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 spáchal.

§ 23

Spolupachatel

Byl-li trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé).

§ 24

Účastník

(1) Účastníkem na dokonáném trestném činu nebo jeho pokusu je, kdo úmyslně

a) spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor),

b) vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin (návodce), nebo

c) umožnil nebo usnadnil jinému spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu, hlídáním při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu (pomocník).

(2) Na trestní odpovědnost a trestnosti pachatele, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného.

(3) Trestní odpovědnost účastníka zaniká, jestliže dobrovolně upustil od dalšího účastenství na trestném činu a

a) odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého účastenství, nebo

b) učinil o účastenství na trestném činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého účastenství, mohlo být ještě odstraněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

(4) Je-li na činu zúčastněno více osob, nebrání zániku trestní odpovědnosti účastníka, který takto jednal, je-li čin spáchán ostatními pachateli nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.

(5) Ustanovení odstavců 3 a 4 se nevztahuje na trestní odpovědnost účastníka za jiný trestný čin, který již jednáním uvedeným v odstavci 1 spáchal.

§ 25

Věk

Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.

§ 26

Nepříčetnost

Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

§ 27

Zmenšená příčetnost

Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl podstatně sníženou schopnost rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je zmenšeně příčetný.

§ 28

Krajní nouze

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

§ 29

Nutná obrana

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

§ 30

Svolení poškozeného

(1) Trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny.

(2) Svolení podle odstavce 1 musí být dáno předem nebo současně s jednáním osoby páčající čín jinak trestný, dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně; je-li takové svolení dáno až po spáchání činu, je pachatel beztrestný, mohl-li důvodně předpokládat, že osoba uvedená v odstavci 1 by tento souhlas jinak udělila vzhledem k okolnostem případu a svým poměrům.

(3) S výjimkou případů svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe, nelze za svolení podle odstavce 1 považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení.

§ 31

Přípustné riziko

(1) Trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak.

(2) Nejde o přípustné riziko, jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přiči dobrým mravům.

§ 32

Oprávněné použití zbraně

Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem.

§ 126

Dítě

Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.

§ 143

Usmrcení z nedbalosti

(1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čín uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čín uvedený v odstavci 1 proto, že hrubě porušil zákony o ochraně životního prostředí nebo zákony o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické zákony.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li čínem uvedeným v odstavci 3 smrt nejméně dvou osob.

§ 150

Neposkytnutí pomoci

(1) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

§ 157

Ohrožování zdraví závažnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem má na prodej nebo pro tento účel vyrobí anebo sobě nebo jinému opatří z nedbalosti potraviny nebo jiné předměty, jejichž požití nebo užití k obvyklému účelu je nebezpečné lidskému zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čín uvedený v odstavci 1 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, za živelní pohromy nebo jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek,
b) poruší-li takovým čínem důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo
c) způsobí-li takovým čínem těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li čínem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo
b) způsobí-li čínem uvedeným v odstavci 2 písm. b) těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čín uvedený v odstavci 3 písm. a) proto, že hrubě porušil hygienické nebo jiné zákony týkající se takových potravin nebo předmětů.

(5) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li čínem uvedeným v odstavci 1 smrt nejméně dvou osob proto, že hrubě porušil hygienické nebo jiné zákony týkající se takových potravin nebo předmětů.

§ 171

Omezování osobní svobody

(1) Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čín uvedený v odstavci 1 v úmyslu usnadnit jiný trestný čín.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čín uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
b) spáchá-li takový čín na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení,

vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
 c) způsobí-li takovým činem fyzické nebo psychické útrapy,
 d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo
 e) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 177

Útisk

(1) Kdo jiného nutí, zneužívá jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 182

Porušení tajemství dopravovaných zpráv

(1) Kdo úmyslně poruší tajemství

- a) uzavřeného listu nebo jiné písemnosti při poskytování poštovní služby nebo přepravované jinou dopravní službou nebo dopravním zařízením,
- b) datové, textové, hlasové, zvukové či obrazové zprávy posílané prostřednictvím sítě elektronických komunikací a přiřaditelné k identifikovanému účastníkovi nebo uživateli, který zprávu přijímá, nebo
- c) neveřejného přenosu počítačových dat do počítačového systému, z něj nebo v jeho rámci, včetně elektromagnetického vyzařování z počítačového systému, přenášejícího taková počítačová data,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

- a) prozradí tajemství, o němž se dozvěděl z písemnosti, telegramu, telefonního hovoru nebo přenosu prostřednictvím sítě elektronických komunikací, který nebyl určen jemu, nebo
- b) takového tajemství využije.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin ze zavrženíhodné pohnutky,
- c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo
- d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako úřední osoba,
- b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu, nebo
- c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(5) Zaměstnanec provozovatele poštovních služeb, telekomunikační služby nebo počítačového systému anebo kdokoli jiný vykonávající komunikační činnosti, který

- a) spáchá čin uvedený v odstavci 1 nebo 2,
- b) jinému úmyslně umožní spáchat takový čin, nebo
- c) pozmění nebo potlačí písemnost obsaženou v poštovní zásilce nebo dopravovanou dopravním zařízením anebo zprávu podanou neveřej-

ným přenosem počítačových dat, telefonicky, telegraficky nebo jiným podobným způsobem,

bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(6) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 5 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 183

Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí

(1) Kdo neoprávněně poruší tajemství listiny nebo jiné písemnosti, fotografie, filmu nebo jiného záznamu, počítačových dat anebo jiného dokumentu uchovávaného v soukromí jiného tím, že je zveřejní, zpřístupní třetí osobě nebo je jiným způsobem použije, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový nebo jiný prospěch, způsobit jinému škodu nebo jinou vážnou újmu, anebo ohrozit jeho společenskou vážnost.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin vůči jinému pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
- c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo
- d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 187

Pohlavní zneužití

(1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívá jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 191

Šíření pornografie

(1) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo písemné, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo

- a) nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo
- b) na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) jako člen organizované skupiny,
- b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo
- c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo
- b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 195

Opuštění dítěte nebo svěřené osoby

(1) Kdo opustí dítě nebo jinou osobu, o kterou má povinnost pečovat a která si sama nemůže opatřit pomoc, a vystaví ji tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) na dítěti mladším tří let,
- b) opětovně, nebo
- c) na nejméně dvou osobách.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

§ 198

Týrání svěřené osoby

(1) Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

- b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
- c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo
- d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

- a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo
- b) smrt.

§ 201

Ohrožování výchovy dítěte

(1) Kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že

- a) svádí ho k zahálčivému nebo nemravnému životu,
- b) umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život,
- c) umožní mu opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženímhodným způsobem, nebo
- d) závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo umožní, byť i z nedbalosti, dítěti hru na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžité výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ze zavrženímhodné pohnutky,
- b) pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu,
- c) spáchá-li takový čin opětovně, nebo
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

§ 204

Podání alkoholu dítěti

Kdo ve větší míře nebo opakovaně prodá, podá nebo poskytne dítěti alkohol, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

§ 214

Podílnictví

(1) Kdo ukryje, na sebe nebo jiného převede anebo užívá a) věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině jinou osobou, nebo jako odměna za něj, nebo

b) věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a), bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty; spáchá-li však čin ve vztahu k věci, která pochází z trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě, která má větší hodnotu, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející ze zvláště závažného zločinu,
- c) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě, která má značnou hodnotu, nebo
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě, která má hodnotu velkého rozsahu, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 215

Podílnictví z nedbalosti

(1) Kdo ukryje nebo na sebe nebo jiného převede z nedbalosti věc nebo jinou majetkovou hodnotu nikoli malé hodnoty, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině jinou osobou, nebo jako odměna za něj, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející ze zvláště závažného zločinu, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 273

Obecné ohrožení z nedbalosti

(1) Kdo z nedbalosti způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo

kdo z nedbalosti takové obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,
- b) spáchá-li takový čin proto, že porušil důležitou povinnost vyplýva-

jící z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženo mu podle zákona, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo

b) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b) škodu velkého rozsahu nebo těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b) smrt.

§ 284

Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.

§ 285

Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

(1) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci 1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.

§ 293

Poškození a ohrožení životního prostředí

(1) Kdo úmyslně znečistí nebo jiným způsobem poškodí půdu, vodu, ovzduší, les nebo jinou složku životního prostředí tím, že poruší zákony o ochraně životního prostředí nebo jeho složek nebo zákony o ochraně a využívání přírodních zdrojů nebo zákony o chemických látkách nebo chemických přípravcích, na zvláště chráněném území, v evropsky významné lokalitě, v ptačí oblasti nebo ve vodním zdroji, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, nebo na větším území mimo tyto lokality, a tím ohrozí společenstva nebo populace volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin, nebo

kdo úmyslně takové poškození životního prostředí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění,

bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 opětovně,

b) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí,

c) způsobí-li takovým činem trvalé nebo dlouhodobé poškození životního prostředí, nebo

d) způsobí-li takovým činem poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) poškození zvláště chráněného území, evropsky významné lokality, ptačí oblasti nebo vodního zdroje, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, tak, že tím zanikne nebo je značně oslaben důvod pro zvláštní ochranu takového území, nebo

b) poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve velkém rozsahu.

§ 294

Poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti

(1) Kdo z nedbalosti znečistí nebo jiným způsobem poškodí půdu, vodu, ovzduší, les nebo jinou složku životního prostředí tím, že poruší zákony o ochraně životního prostředí nebo jeho složek nebo zákony o ochraně a využívání přírodních zdrojů nebo zákony o chemických látkách nebo chemických přípravcích, na zvláště chráněném území, v evropsky významné lokalitě, v ptačí oblasti, ve vodním zdroji, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, nebo na větším území mimo tyto lokality, a tím ohrozí společenstva nebo populace volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin, nebo

kdo z nedbalosti takové poškození životního prostředí zvýší anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění,

bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

b) způsobí-li takovým činem trvalé nebo dlouhodobé poškození životního prostředí, nebo

c) způsobí-li takovým činem poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) poškození zvláště chráněného území, evropsky významné lokality, ptačí oblasti nebo vodního zdroje, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, tak, že tím zanikne nebo je značně oslaben důvod pro zvláštní ochranu takového území, nebo

b) poškození životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve velkém rozsahu.

§ 364

Podněcování k trestnému činu

Kdo veřejně podněcuje k trestnému činu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

§ 365

Schvalování trestného činu

(1) Kdo veřejně schvaluje spáchaný zločin nebo kdo veřejně vychvaluje pro zločin jeho pachatele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu projevit souhlas s trestným činem

a) pachatele nebo osobu jemu blízkou odmění nebo odškodní za trest, nebo

b) na takovou odměnu nebo odškodnění pořádá sbírku.

§ 366

Nadržování

(1) Kdo pachateli trestného činu pomáhá v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta; pomáhá-li však takto pachateli trestného činu, na který trestní zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1 ve prospěch osoby sobě blízké, není trestný, ledaže by tak učinil v úmyslu

a) pomoci osobě, která spáchala trestný čin vlastizrady (§ 309), roz-

vracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 415), nebo b) opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch.

§ 367

Nepřekážení trestného činu

(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin vraždy (§ 140), zabití (§ 141), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), nedovoleného přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159), neoprávněného odebrání tkání a orgánů (§ 164), obchodování s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), zavlčení podle § 172 odst. 3 a 4, loupeže (§ 173), braní rukojmí (§ 174), vydírání podle § 175 odst. 3 a 4, neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 180 odst. 4, znásilnění (§ 185), pohlavního zneužití (§ 187), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), krádeže podle § 205 odst. 5, zpronevěry podle § 206 odst. 5, podvodu podle § 209 odst. 5, pojistného podvodu podle § 210 odst. 6, úvěrového podvodu podle § 211 odst. 6, dotačního podvodu podle § 212 odst. 6, podílnictví podle § 214 odst. 3 a 4, legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 4, padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 3, zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 4, poškození finančních zájmů Evropských společenství podle § 260 odst. 5, porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinností v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), násilí proti orgánu veřejné moci podle § 323 odst. 3 a 4, násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 3 a 4, přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), násilného překročení státní hranice podle § 339 odst. 2 a 3, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 odst. 4, vzpoury vězňů (§ 344), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, neuposlechnutí rozkazu podle § 375 odst. 2 a 3, zprotivení a donucení k porušení vojenské povinnosti podle § 377 odst. 2 a 3, porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti podle § 382 odst. 3 a 4, porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností podle § 383 odst. 3 a 4, zběhnutí (§ 386), ohrožování morálního stavu vojáků podle § 392 odst. 2, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), styků ohrožujících mír (§ 409), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán

odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li trestný čin překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezabývá pachatele trestní odpovědností, týká-li se nepřekážení trestného činu vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) a zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3.

(3) Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

§ 368

Neoznámení trestného činu

(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin vraždy (§ 140), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), obchodování s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), braní rukojmí (§ 174), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinností v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, nadřízenému, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání.

(3) Oznamovací povinnost podle odstavce 1 nemá advokát nebo jeho zaměstnanec, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství.

SLEPENEC

vychází od roku 1992

jako příručka pro čekatelské zkoušky ke kurzům ORJ Praha 8

Předchozí vydání Slepence:

Slepenec 1, 1992 pro ČK Praha, ed. Eda Pachman
Slepenec 2, 1993 pro ČK Psáry, 1994 pro ČK Skochovice, ed. Eda Pachman
Slepenec 3, 1996 pro ČK Vlašim, 1997 pro ČK Kamýk nad Vltavou, ed. Martin Hejhal – Hejkal
Slepenec 4, 1999 pro ČK Hadi, ed. Martin Hejhal – Hejkal
Slepenec 5, 2000 pro ČK Stromy, ed. Martin Hejhal – Hejkal
Slepenec 6, 2001 pro ČK Motýli, ed. Martin Hejhal – Hejkal
Slepenec 7, 2004 pro ČK Cirkus Kel, ed. Tomáš Hibi Matějček
Slepenec 8, 2006 pro ČK Tyjátr, 2008 pro ČK TV ČekaTEL, ed. Václav Zeman – Šík
Přísepenec 8.1, součást dotisku 2008, ed. Jan Křivan – Zilvar

V edici ORJ Praha 8 dále vycházejí také Poslepence, sborníky písemných prací pro čekatelskou zkoušku:

Poslepenec 1, 1999, z ČK Hadi, ed. Jan Křivan – Zilvar
Poslepenec 2 + 3, 2001, z ČK Stromy a ČK Motýli, ed. Jan Křivan – Zilvar
Poslepenec 4 + 5, 2006, z ČK Cirkus Kel a ČK Tyjátr, ed. Jan Křivan – Zilvar

SLEPENEC 9

příručka pro čekatelské zkoušky

Autoři: Petr Brabec, Dagmar Brabcová, Martin Hejhal, Blanka Hejhalová,
Michal Kojan, Jan Křivan, Karel A. Novák, Jana Ptáčková, Vojtěch Scheinost,
P. Jan Stuchlík, Martin Šimáček, Jiří Šumbera, Václav Zeman

Součástí textu jsou rozsáhlejší citace Václava Břicháčka (zejm. *Skautský oddíl I.*)
a Reného Fischera (článek z časopisu *Skauting*)

Ediční práce, redakce a layout: Jan Křivan

Ilustrace: Jan Pekárek

Vydala: ORJ Praha 8 v listopadu 2010

Náklad: 50 kusů

Vydání: první. 84 stran.